

PB

1989

1-2

Styczeń-Luty

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

MIESIĘCZNIK STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH

- **ANDRZEJ KEMPA** – o bibliotekach polskich u progu niepodległości
- **STEFAN KUBÓW** – o spółce „Książnica”
- **EWA PAWLIKOWSKA** – o członkach honorowych SBP
- **WANDA PINDŁOWA** – o Bibliotece Aleksandryjskiej

Spis treści rocznika 1988

TRĘŚĆ

- Andrzej Kempa 3 BIBLIOTEKI POLSKIE U PROGU NIEPODLEGŁOŚCI
Barbara Góra 7 STAN BADAŃ NAD CZASOPISMAMI BIBLIOTEKARSKIMI W POLSCE
Stefan Kubów 10 „KSIĄŻNICA” — PARTNER BIBLIOTEK
Wanda Pindłowa 12 BIBLIOTEKA ALEKSANDRYJSKA — POWRÓT DO KORZENI KULTURY. Odbudowa po dwu tysiącach lat
Longina Geszczyńska,
Barbara Podniewska 15 PLANOWANIE PRACY BIBLIOTEKI SZKOLNEJ
Bogusława Nowak 19 BIBLIOTEKARZ — NAUCZYCIEL DO WSZYSTKIEGO
Alicja Szozda 21 PUNKTY BIBLIOTECZNE — POTRZEBA CZY ANACHRONIZM?
Barbara Jachimczak 22 KWIECIEŃ MIESIĄCEM PAMIĘCI NARODOWEJ. Scenariusz apelu szkolnego
Barbara Sosnowska 24 Z LEKTURĄ SZKOLNĄ NA WESOŁO. Konkurs czytelnicy
Zofia Grabowska 27 WPROWADZENIE DZIECI 6-LETNICH DO BIBLIOTEKI DZIECIĘCEJ. Lekcja biblioteczna
Ewa Pawlikowska 28 CZŁONKOWIE HONOROWI STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH
J. Was. 32 A W NAGŁOWICACH ZNÓW OTWARCIE BIBLIOTEKI
Genowefa Oślizło 32 Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK SZKOLNYCH
Andrzej Kempa 33 ZAPISKI BIBLIOFILA Z KSIĄŻEK I Z ŻYCIA WYJĘTE
Krystyna Bielska 36 KATALOGOWANIE DOKUMENTÓW DŹWIĘKOWYCH. Tytuł ujednolicony
39 WYKAZ ROZPOCZĘTYCH I UKOŃCZONYCH PRAC NAUKOWYCH, BADAWCZYCH I POPULARNONAUKOWYCH
Jerzy Bednarz 41 PRAWO BIBLIOTECZNE
Krystyna Rohozińska 45 Z ZAŁOŻEJ KARTY — HALINA PABISZOWA
wktadka SPIS TRĘŚCI ROCZNIKA 1988

Nakładem — Wydawnictwa „Czasopisma Wojskowe”, ul. Grzybowska 77
00-844 Warszawa tel. 20-42-85.

REDAKTOR NACZELNY: Władysława Wasilewska. **KOLEGIUM DORADCZE:**
Małgorzata Broll, Jan Burakowski, Jadwiga Chłopecka, Marcin Drzewiecki,
Andrzej Kempa, Krystyna Kuźmińska, Józef Lewicki (przewodniczący),
Danuta Przemieniecka.
REDAKTOR TECHNICZNY: Elżbieta Matusiak

Wydawca: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
Adres redakcji i administracji: 00-953 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 27-08-47
Cena zł 440.—. Prenumerata kwartalna 660,— zł. Podpisano do druku i druk
ukończono w lutym 1989 r. Nakład 23 250 egz. Ark. druk. 3,50, ark. wyd. 5,50.
Papier ilustr. V kl., 70 g.

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

UKAZUJE SIĘ OD ROKU 1949

Styczeń-Luty 1989

Biblioteki polskie u progu niepodległości

ANDRZEJ KEMPA

Wybuch Wielkiej Wojny przyczynił się do wzmożenia aktywności czytelniczej środowisk pozostających już wcześniej pod wpływem słowa drukowanego. Stosunkowo liczne organizacje oświatowe, np. głoszące hasło „Przez oświatę do wolności” Towarzystwo Szkół Ludowej w zaborze austriackim, Towarzystwo Czytelni Ludowych w zaborze pruskim czy Polska Macierz Szkolna w zaborze rosyjskim, reaktywowana w r. 1916, włączały się do akcji odczytowej, która, wprawdzie zakamufLOWANA, szerzyła hasła niepodległościowe. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można ustalić liczbę legalnie działających bibliotek tych organizacji na około 5000 na terenie ziem wchodzących w skład dawnej Rzeczypospolitej. Liczbę tę powiększały księgozbiory organizacji politycznych i paramilitarnych.

AKTYWIZACJA OŚWIATOWA I CZYTELNICZA

Już wkrótce po wybuchu wojny nastąpiła ponowna aktywizacja oświatowa i czytelnicza wewnątrz środowiska robotniczego. Podjęły działalność Towarzystwo Robotnicze „Naprzód” i Robotnicze Towarzystwo Oświatowe „Światło”, założone 18 stycznia 1915 r. Obie organizacje pozostawały pod silnym wpływem PPS Lewicy, zaś aktywiści „Światła” stali się uzasadnić potrzebę oświaty w sferze robotniczej „z punktu widzenia teorii socjalizmu”.

Podczas pierwszej wojny większość formacji wojskowych i paramilitarnych tworzyła własne biblioteki. Już w r. 1917 Komisja Wojskowa Tymczasowej Rady

Stanu zorganizowała bibliotekę, której księgozbiór stał się podstawą Biblioteki Ministerstwa Spraw Wojskowych, przekształconej w czerwcu 1919 r. w centralną Bibliotekę Wojskową, sprawującą w okresie dwudziestolecia międzywojennego nadzór merytoryczny nad siecią terenowych bibliotek wojskowych oraz garnizonowych bibliotek naukowych i oświatowych. Upowszechnianiem książki wśród żołnierzy narodowości polskiej, walczących często przeciwko sobie, zajmowali się oficerowie — instruktorzy oświatowi. Naczelny Komitet Narodowy dość wcześniej zainteresował się sprawami bytowymi jeńców Polaków, b. żołnierzy armii rosyjskiej, osadzonych w austriackich obozach jenieckich. NKN oddziaływał na nich poprzez utworzony Komitet Opieki nad Jeńcami Wojennymi Polakami, za pośrednictwem książki i głównie żywego słowa, zważywszy że znaczny odsetek jeńców stanowili analfabeci.

STRATY WOJENNE

W czasie działań wojennych narodowy zasób biblioteczny zawarty zarówno w bibliotekach publicznych, jak i w zbiorach prywatnych, poniósł ogromne straty. Dzięki jednak ofiarności bibliotekarzy ocalało wiele bezcennych zabytków piśmiennictwa narodowego i zabytków przeszłości. I tak np. Biblioteka Ordynacji Krasińskich

[...] nie przerwała swej służby ani na jeden dzień, pozostając cichym przybytkiem muz, rugowanych z życia bieżącego. Największą krzywdą wyrządzoną jej przez wojnę było

wstrzymanie wykończenia gmachu, same zbiory przetrwały szczęśliwie opuszczenie Warszawy przez Rosjan i okupację niemiecką. Przez ten czas była instytucja, jak i poprzednio, najpewniejszym schronieniem dla różnego rodzaju zbiorów zagrożonych przez wypadki wojenne. Przechowano w niej szczęśliwie oryginały aktów unii horodelskiej i lubelskiej z archiwum nieświeckiego, uratowane staniem ordynata przed okiem ewakuujących się zaborców, archiwum POW, poszukiwane tak skrzętnie przez Feldpolicznie niemiecką, i wiele innych. Zbrojownia była zamurowana w niedokończonyj budowie¹.

gorzej przedstawiała się sytuacja książki polskiej na kresach wschodnich, bezpośrednio zagrożonych działaniami wojennymi na froncie rosyjsko-niemiecko-austriackim. W ogniu pożarów ginęły bezpowrotnie książki, rękopisy i bezcenne zabytki przeszłości zgromadzone wysiłkiem pokoleń w dworach i dworkach kresowych. Od rozpoczęcia wojny działało na terenie walącego się imperium carów w Moskwie, Petersburgu, Kijowie, Charkowie i w innych miejscowościach Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, które roztoczyło opiekę nad polskimi księgozbiorami i kolekcjami dzieł sztuki, m.in. nad zbiorami Sanguszków ze Sławuty i Radziwiłłów z Olyki. Po przewrocie marcowym 1917 r. powołano do życia w Petrogradzie Komisję Likwidacyjną do Spraw Królestwa Polskiego, która przy współpracy z przebywającymi w Rosji uczonymi polskimi sformułowała pretensje polskie w zakresie repatriacji polskich zbiorów narodowych, znajdujących się w Rosji na mocy konfiskat carskich.

Tymczasem „śród nawałnicy wojennej, która z beprzykładnym w dziejach cywilizacji tupetem niszczycielskim już rok wtóry szalała po ziemiach Rzeczypospolitej”, Edward Chwalewik, pracownik Biblioteki Ordynacji Krasieńskich, opublikował blisko 300-stronicową księgę *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie, w zestawieniu alfabetycznym według miejscowości* (1916, wyd. 2 rozsz. Warszawa 1926—1927). Dziś w wielu wypadkach zapis w księżce Chwalewika pozostaje jedynym śladem istnienia księgozbioru.

NOWE BIBLIOTEKI

W ostatnim roku niewoli powstało kilka bibliotek: biblioteka miejska w Częstochowie, 11 października 1917 r. otwarto bibliotekę Towarzystwa Biblioteki Publicznej w Łodzi, obecnie Miejską Bi-

¹ Jan Muszkowski: *Biblioteka Ordynacji Krasieńskich w latach 1844—1930*. Warszawa 1930 s. 19.

liotekę Publiczną im. L. Waryńskiego, we Lwowie powołano do życia Bibliotekę królewskiego stołecznego miasta Lwowa, w Wilnie trwała budowa gmachu Towarzystwa pod nazwą Biblioteka im. Eustachego i Emilii Wróblewskich. Tymczasowa Rada Stanu uchwaliła powołanie bibliotek przy ministerstwach: Spraw Zagranicznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W r. 1915 powstało z inicjatywy dyrektora Biblioteki Ordynacji Krasieńskich, Ignacego Baranowskiego, pierwsze w Polsce zrzeszenie bibliografów, bibliotekarzy i miłośników książek pod nazwą Wydział Historii Książnic i Bibliotekoznawstwa przy Towarzystwie Miłośników Historii w Warszawie. W istocie Wydział zajmował się sprawami należytej organizacji bibliotek w niepodległej ojczyźnie i gromadził materiały do opracowania ustawy bibliotecznej. 2 lipca 1917 r. kierownik Wydziału Administracji przy Generalgubernatorstwie Warszawskim nadał mu osobowość prawną jako Związku Bibliotekarzy Polskich — organizacji zawodowej, która dobrze zasłużyła się książce polskiej i bibliotekarstwu.

ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI NIE PRZYNIOSŁO ZASADNICZEJ ZMIANY

Odzyskanie niepodległości w listopadzie 1918 r. nie przyniosło bibliotekom zasadniczej zmiany. W świadomości czynników oficjalnych i sfer rządowych książka nie stanowiła instrumentu polityki kulturalnej państwa, w przeciwieństwie do radzieckiej Rosji, w której praktycznie realizowano hasło Lenina „Książka w masę”, czy niebawem w faszystowskiej Italii, gdzie przyznano książce wysoką lokatę na szczeblu sprawowania władzy, przy formułowaniu koncepcji oświatowo-propagandowej „Książka i karabin”.

Idea Biblioteki Narodowej zrodziła się podczas okupacji niemieckiej, ale najpełniejszy i racjonalny w swojej istocie memoriał w sprawie jej organizacji przedłożył dyrektor lwowskiego Ossolineum, Ludwik Bernacki, sekretarzowi generalnemu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego Franciszkowi Pułaskiemu dopiero w listopadzie 1918 r., a następnie, w styczniu 1919 r. — Zenonowi Przesmyckiemu (Miriamowi), ministrowi kultury i sztuki. Memoriał Bernackiego był referowany 13 marca 1919 r. na specjalnym posiedzeniu Towarzystwa.

WALKA O NARODOWA

Na I zjeździe poświęconym zagadnieniom organizacji nauki polskiej, który odbył się w Warszawie w dniach 7—10 kwietnia 1920 r., dr Stanisław F. Michalski, kierownik Wydziału Nauki w Mini-

sterstwie WRiOP zgłosił następujący wniosek:

Zjazd wzywa rząd, aby zorganizował biblioteki polskie w ten sposób, iżby wszystkie bogactwa zawarte w tych bibliotekach zostały jak najlepiej wyzyskane dla celów naukowych polskich — aby nie zapatrzący się na wzory Zachodu, ale raczej na wzory amerykańskie, stworzył nowy typ jednej wielkiej ogólnej biblioteki państwowej, której kierownictwo spoczywałoby w rękach uczonych polskich, a która dawałaby rękojmię, że w stosunku do wydawanych na nią sum przyniesie maksimum pożytku dla nauki i badań polskich².

Rozpoczęta dwa tygodnie później (25 IV) wojna polsko-radziecka odroczyła na szereg lat sprawę powołania do życia Biblioteki Narodowej.

17 marca 1921 r. uchwalono na posiedzeniu sejmowym pierwszą w niepodległym Państwie konstytucję, zwaną potocznie konstytucją marcową. Tegoż dnia „przyjęto w drugim czytaniu ustawę o wzniesieniu w Warszawie kosztem państwa Domu Ludowego dla ludu pracującego, który będzie zawierał: bibliotekę, czytelnię, pracownię naukową, salę na zebrań i odczyty i muzeum kultury i sztuki. Urządzenia te będą dostępne bezpłatnie wszystkim obywatelom państwa”³.

Stefan Demby, od 28 II 1921 r. kierownik Wydziału Bibliotek Państwowych w Ministerstwie WRiOP, w artykule *Biblioteka Narodowa* nawiązał do owej uchwały sejmowej, postulując równocześnie potrzebę budowy centralnej biblioteki Państwa, „która by mogła być chlubą naszą w oczach całego świata”⁴.

Biblioteka Narodowa została powołana do życia dopiero dekretem Prezydenta RP z dnia 24 II 1928 r., choć niestrudzony Stefan Demby, pierwszy zresztą dyrektor Biblioteki Narodowej, uzyskał już od r. 1919 pewne kwoty z budżetu państwa na zakup książek dla przyszłej Biblioteki.

REWINDYKACJA

Następnego dnia po uchwaleniu konstytucji marcowej nastąpiło podpisanie w Rydze ostatecznego traktatu pokojowego, kładącego faktycznie kres wojnie z Rosją radziecką, a zarazem rozpoczynającego pokojowy byt niepodległego Państwa polskiego. Artykuł XI traktatu ryskiego brzmi:

² Andrzej Fiber: *Od idei Biblioteki Narodowej ku jej realizacji w pierwszym dziesięcioleciu II Rzeczypospolitej (1918—1928)*. W: 50 lat Biblioteki Narodowej, Warszawa, 1928—1978. Warszawa 1984 s. 57.

³ „Kurier Warszawski” (18 III) 1921 nr 77.

⁴ „Kurier Warszawski” (22 III) 1921 nr 81.

Rosja i Ukraina zwracają Polsce następujące przedmioty wywiezione do Rosji lub Ukrainy od dnia 1 stycznia 1772 roku: a) trofea wojenne, b) biblioteki, księgozbiory, archeologiczne i archiwalne zbiory, dzieła sztuki, zabytki oraz wszelkiego rodzaju zbiory i przedmioty o wartości historycznej, naukowej, artystycznej, archeologicznej, naukowej lub w ogóle kulturalnej. Zwrotowi podlegają również archiwa polskie powstałe od 1 stycznia 1772 do 9 listopada 1918 r., odnoszące się do terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto podlegają rewindykacji naukowej i szkolnej laboratoria, gabinety i zbiory, wywiezione od początku wojny światowej do 1 października 1915 r.⁵.

Delegacji polskiej w Mieszanej Polsko-Rosyjsko-Ukraińskiej Komisji Specjalnej przewodniczył minister pełnomocny RP, Antoni Olszewski, zaś jego zastępcą był Witold Suchodolski. Stronie rosyjsko-ukraińskiej przewodniczył ówczesny poseł radziecki w Warszawie, Piotr Wojkow. Pierwsze posiedzenie Komisji odbyło się 7 X 1921 r., następne, które częściowo tylko ujawniano w ówczesnych sprawozdaniach prasowych, odbywały się sukcesywnie w nader trudnych warunkach. Wśród przekazanych Polsce w ciągu jednego tylko roku zabytków przeszłości znalazł się m. in.: *Grunwald* Matejki, około 100 arrasów z kolekcji Zygmunta Augusta, sztandary polskie od w. XVII i regalia polskie, pomnik ks. Józefa Poniatowskiego, 47 wagonów zabytków stanowiących wyposażenie Zamku i Łazienek⁶.

Od 13 września 1922 r. toczyły się ze stroną radziecką pertraktacje w sprawie zwrotu biblioteki Załuskich znajdujące się od r. 1794 w petersburskiej bibliotece publicznej. W przeddzień rozpoczęcia pertraktacji prezydium Związku Bibliotekarzy Polskich złożyło na ręce ówczesnego ministra spraw zagranicznych, niebawem pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej, Gabriela Narutowicza, memoriał w sprawie rewindykacji polskich zbiorów bibliotecznych⁷. W wyniku zdecydowanej po-

⁵ „Kurier Warszawski” (19 III) 1921 nr 78; tekst prawny zob.: *Traktat pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisany w Rydze dnia 18 marca 1921 roku*, „Dziennik Ustaw RP” nr 49 poz. 300.

⁶ Witold Suchodolski: *Zarys rewindykacji polskiego mienia muzealnego z Rosji na podstawie traktatu ryskiego*. W: *Wystawa rewindykacyjna zbiorów państwowych. Wybór dzieł sztuki i pamiątek narodowych, odzyskanych z Rosji na podstawie traktatu pokojowego w Rydze*. Warszawa 1929 s. 9—34; zob. też „Kurier Warszawski” (8 I) 1921 nr 8, (7 X) 1921 nr 275.

⁷ O zwrot zrabowanych księżnic. „Kurier Warszawski” (13 IX) 1922 nr 251.

stawy delegacji polskiej bezcenne zbiory Biblioteki Załuskich zaczęły od r. 1923 wracać do Warszawy, gdzie zaopiekował się nimi troskliwie Stefan Demby.

Równocześnie dzięki staraniom delegacji polskiej udało się odzyskać część zbiorów prywatnych zabezpieczonych przez wspomniane wcześniej Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, np. część księgozbioru słynnego językoznawcy polskiego, prof. Jana Baudouin de Courtenay⁸. Natomiast inny uczony, prof. Tomasz Parczewski, nie doczekał się zwrotu swej biblioteki stanowiącej dlań nie tylko warsztat pracy naukowej, ale nadto jedyne mienie⁹.

WALKA O USTAWĘ

Walka o ustawę biblioteczną rozpoczęła się w połowie maja 1921 r. Aktywnie uczestniczył w niej Związek Bibliotekarzy Polskich. Projekt nie dotarł do Sejmu, był jedynie dyskutowany na IV Konferencji Oświatowej w Krakowie w dniach 27—28 czerwca 1921 r. W opozycji znaleźli się działacze wielkich instytucji oświatowych. Znana bibliotekarka polska tamtych czasów, Wanda Dąbrowska, pisała po latach (1944):

Rząd nie wniósł do izby ustawodawczej projektu ustawy bibliotecznej przygotowanego w pierwszych latach niepodległości [...]. Obawiał się nie bez słuszności, że przy tym układzie stosunków oraz zdezorientowanej opinii publicznej może on przepaść, co pogorszyłoby jeszcze wewnętrzną sytuację bibliotek publicznych w kraju, a skompromitowałoby na zewnątrz Polskę jako przeciwniczkę postępu kulturalnego, jedyną w rzedzie tyłu, i to nieraz mniej kulturalnych, państw¹⁰.

A sytuacja wewnętrzna bibliotek polskich była w tym czasie katastrofalna. Brak subwencji Państwa na cele biblio-

⁸ J. Baudouin de Courtenay: *Do współtowarzyszy niedoli*. „Kurier Warszawski” (3 IV) 1926 nr 93.

⁹ T. Parczewski: *O zwrot biblioteki*, „Kurier Warszawski” (8 IV) 1926 nr 96.

¹⁰ Wanda Dąbrowska: *Walka o książkę*. Warszawa 1967 s. 16. Pierwodruk tej książki, wznowionej przez SBP, ukazał się w r. 1944 pod pseudonimem Jan Dewan i z fikcyjną datą wydania: 1939.

teczne wpływał hamująco na rozwój bibliotek, jak miało to miejsce np. w Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy. W latach 1919—1926 Biblioteka nie dysponując funduszami nie dokonywała zakupów, zaś zaległości w opracowaniu zbiorów wyniosły w r. 1921 blisko 50 000 wol. z braku personelu, a właściwie środków na opłacenie pensji pracowniczych. 18 października 1921 r. zawiązał się samorządnie Komitet Doraźnej Pomocy Bibliotece Publicznej, a w r. 1923 Zdzisław Dębicki ogłosił apel do społeczeństwa o przyjsię bibliotece z pomocą. Odpowiadając na ten apel „Kurier Warszawski” opublikował odezwę *Bibliotece Publicznej im. Kierbedziów grozi zamknięcie*, podpisaną przez Berenta, Dębickiego, Kasprowicza, Przesmyckiego, Staffa i Zeromskiego¹¹. Podobnie alarmujące artykuły ukazywały się na przełomie lat dwudziestych w związku z katastrofalną sytuacją wielkich bibliotek, np. Biblioteki Jagiellońskiej.

U progu niepodległości społeczeństwo polskie uzyskało swobodny dostęp do dóbr kultury, w tym również do bibliotek i książek, jednak warunki społeczne, powtarzające się kryzysy ekonomiczne, wymagająca przebudowy gospodarka państwa i inne czynniki utrudniały sternikom nawy państwowej odpowiednie postrzeżenie kwestii upowszechnienia oświaty i kultury. Wanda Dąbrowska pisała:

Wobec mnogości spraw do załatwienia w związku z odbudową państwowości przesunięto sprawę upowszechnienia oświaty i kultury poprzez słowo drukowane na boczny tor, jako mniej ważną i pilną. Nie doceniono — podnosząc stale przeciw tworzeniu sieci bibliotek samorządowych argument ubóstwa i ciemnoty kraju — że w ich zwalczaniu poważną rolę odegrałyby właśnie biblioteki publiczne i szerszona przez odpowiednie publikacje umiejętność wydajniejszej pracy i osiągnięcia wyższego poziomu życia. W opinii powszechnej książka została nadal szacownym i cennym wykwitem kultury, pożytecznym, ale nie niezbędnym dla organizmu narodowego¹².

¹¹ Maria Bzowska: *Biblioteka Publiczna 1914—1928*. W: *Z dziejów książki i biblioteki w Warszawie*. Praca zbiorowa pod red. Stanisława Tazbira. Warszawa 1961 s. 553—554.

¹² W. Dąbrowska jw. s. 11—12.

Stan badań nad czasopismami bibliotekarskimi w Polsce

BARBARA GÓRA

W Polsce ukazują się wiele czasopism poświęconych problematyce książki i bibliotek. Obok wydawnictw popularnych, instrukcyjno-metodycznych i informacyjnych, służących bezpośrednio praktyce zawodowej, wydawane są czasopisma naukowe o charakterze teoretycznym. Dotychczasowe badania nad polskimi periodykami bibliotekarskimi zaoocowały licznymi rozprawami i recenzjami. Niewiele z nich jednak charakteryzuje się całościowym ujęciem tego tematu.

Naukowego oglądu doczekały się przede wszystkim czasopisma wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (wcześniej Związek Bibliotekarzy Polskich). Pierwsze opracowanie na ich temat — *Analizę czasopism Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich w świetle potrzeb terenu* opublikowała Helena Walterowa¹. Autorka omówiła zadania pełnione przez te periodyki w różnych typach bibliotek. Jednocześnie wykazała braki w realizacji zadań, jakie — według założeń redakcji — miały one spełniać w pracy bibliotecznej. Również Krystyna Stachowska w artykule *Fachowe czasopisma bibliotekarskie polskie i zagraniczne*² zwróciła uwagę na te periodyki, ukazując okoliczności ich powstania, nie przeprowadzając jednak analizy treści.

Liczna grupa artykułów dotyczy poszczególnych tytułów czasopism wydawanych przez SBP.

Często pisano o „Poradniku Bibliotekarza”. Omówieniem jego zajął się Antoni Kowol-Marcinek (*Kilka uwag na temat „Poradnika Bibliotekarza”*), a z okazji jubileuszu dziesięciolecia, a następnie trzydziestolecia pisali o nim: Jadwiga Filipkowska-Szemplińska (*Pierwszy okres pracy „Poradnika Bibliotekarza”*), Bogdan Horodyski (*Nad rocznikami „Poradnika”*), Romana Łukaszewska (*Po dziesięciu latach*), Izabella Nieczowa (*Z „Poradnikiem Bibliotekarza” w rękę*), Ewa Pawlikowska (*Na trzydziestolecie „Poradnika Bibliotekarza”*)³. Periodykowi temu poświę-

cony jest też artykuł Władysławy Wasilewskiej (*„Poradnik Bibliotekarza” — Próba wyjścia naprzeciw współczesnym potrzebom środowiska zawodowego*)⁴. W opracowaniach tych omówiono treść czasopisma i jego rolę w środowisku bibliotekarskim.

Również o „Bibliotekarzu” ukazało się kilka opracowań. Wśród nich są artykuły Wandy Dąbrowskiej (*O brakach i zadaniach „Bibliotekarza”*), Czesława Kozioła (*Jubileusz „Bibliotekarza”*), Ryszarda Przelaskowskiego (*Rys dziejów czasopisma „Bibliotekarz” 1919—1963*), Feliksy Bursowej (*„Bibliotekarz” Lata 1945—1963*)⁵. Na szczególną uwagę zasługują dwa ostatnie teksty, w których autorzy charakteryzują dzieje czasopisma i podkreślają jego wkład w rozwój bibliotekarstwa polskiego. Periodyk ten poddała również analizie Maria Słwińska (*Nowa szata „Bibliotekarza”. Ocena rocznika 1984 oraz II etap oceny „Bibliotekarza”*)⁶. Pisał o nim też Stanisław Badoń (*Podstawowe założenia i informacja naukowej w Polsce i ich odbicie na łamach miesięcznika „Bibliotekarz”*)⁷.

Często pisano też na temat naukowego organu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich — „Przeglądu Bibliotecznego”. Wśród autorów omówień są: Witold Wiczorek (*Rola „Przeglądu Bibliotecznego” w teorii i praktyce bibliotekarskiej lat 1927—1939*) i Bernard Olejniczak (*„Przegląd Biblioteczny” w latach 1946—1966*)⁸. Interesująca jest praca Marii Dembowskiej — „Przegląd Biblioteczny” — wczoraj — dziś — jutro, ukazująca historię oraz ogólne kierunki rozwoju czasopisma. Na uwagę zasługuje również artykuł Barbary Eychlerowej w tym samym numerze — *Recepcja „Przeglądu Bibliotecznego” w zagranicznych serwisach informacyjnych z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*⁹. Na temat „Przeglądu” wypowiedali się też Hanna Łaskarzewska i Andrzej Mężyński (*„Przegląd Biblioteczny” — nakład, prenumerata, czytelnicy*) oraz Barbara Sordylova (*Profil „Przeglądu Bibliotekarza” na tle in-*

⁴ „Bibliotekarz” 1987 nr 3 s. 53—57.

⁵ kolejno: „Bibliotekarz” 1952 nr 4 s. 97—99; 1964 nr 5 s. 131—132; „Prz. Bibl.” 1964 z. 3 s. 153—162; „Bibliotekarz” 1965 nr 4 s. 101—109.

⁶ kolejno: „Prz. Bibl. 1986 z. 3/4 s. 341—345; „Por. Bibl.” 1988 nr 3 s. 31—33.

⁷ „Bibliotekarz” 1987 nr 1/2 s. 46—49.

⁸ kolejno: „Prz. Bibl.” 1969 z. 2/3 s. 185—212; 1967 z. 2 s. 130—137.

⁹ „Prz. Bibl.” 1977 z. 3 s. 235—249; s. 297—305.

¹ „Bibliotekarz” 1953 ... 1: s. 24—28.

² W: *Materiały biblioteczne z konferencji organizowanych w latach 1963—1968 przez Biuro Wydawnictw i Bibliotek PAN*. Wrocław 1971, s. 45—57.

³ Artykuły w „Poradniku Bibliotekarza” kolejno: 1955 nr 7 s. 163—165; 1959 nr 11 s. 313—314; nr 11 s. 308—309; nr 11 s. 320—325; 1959 nr 11 s. 317—318; 1979 nr 7/8 s. 169—172.

nych czasopism bibliotekarskich w Polsce)¹⁰.

Rzadziej pisano o periodykach wydawanych przez wojewódzkie i miejskie biblioteki publiczne, a stanowiących obecnie wśród czasopism bibliotekarskich grupę najliczniejszą. Spory plon przyniosła dyskusja w Departamencie Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek, w której wzięli udział redaktorzy wszystkich biuletynów wydawanych przez biblioteki publiczne. Podjęto wówczas próbę oceny zawartości tych czasopism, ich formy wydawniczej, przydatności w pracy bibliotek, ustalono ogólne wytyczne dla dalszego, skutecznego ich rozwoju. Wyniki narady przedstawiła Jadwiga Kołodziejka w artykule *Dyskusja o treści i formie biuletynów wojewódzkich bibliotek publicznych i wojewódzkich i miejskich bibliotek publicznych*¹¹. Informacje o zawartości i przeznaczeniu biuletynów opublikowała Helena Więckowska w pracy *Czasopisma informacyjno-instrukcyjne wojewódzkich i miejskich bibliotek publicznych*¹². Omówienie ich od strony edytorsko-wydawniczej oraz ogólne przedstawienie treści znalazło się w tekście Barbary Góry *Regionalne czasopisma bibliotekarskie w Polsce Ludowej*¹³.

Spśród czasopism wydawanych przez biblioteki publiczne tylko nieliczne doczekały się monograficznych opracowań; ich autorami są: Mieczysław Faber (*10 lat Pomagamy sobie w pracy*), Anna Gulsowska (*Po dziesięciu latach. O „Materiałach Metodycznych” WiMBP we Wrocławiu*), Józef Szocki (*Rola „Materiałów Metodycznych” w działalności bibliotek publicznych Dolnego Śląska w latach 1956—1976*), Janina Długosz (*„Materiały Metodyczne” Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu w 1957 r.*), Teresa Bieńkowska (*Sto zeszytów „Biuletynu Informacyjno-Instrukcyjnego”*), Zofia Ziemińska (*„Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny” Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie w latach 1953—1979*), Jan Smolarz (*„Biblioteczna Służba Informacyjna Województwa Lubelskiego” 1957—1971*). Tadeusz Białecki (*20 lat czasopisma „Bibliotekarz Zachodnio-Pomorski” 1959—1978*)¹⁴.

Wszystkie te opracowania zostały napisane według schematu: powstanie periodyku, forma edytorska, zawartość, ogólne kierunki rozwoju. Poszczególne numery periodyków są omówione na łamach „Bibliotekarza” w cyklu „Nowe publikacje wojewódzkich bibliotek publicznych” redagowanym przez Witolda Adamca¹⁵.

Jest też kilka opracowań o charakterze ogólnego przeglądu czasopism przeznaczonych dla bibliotekarzy. Prace takie opublikowali: Andrzej Kłossowski i Krzysztof Migoń (*Czasopisma biblioteczoznawcze i księgoznawcze w Polsce, Polskie czasopisma księgoznawcze i biblioteczoznawcze, Czasopisma księgoznawcze w Polsce*)¹⁶.

Oprócz czasopism bibliotekarskich autorzy poddali analizie periodyki księgoznawcze, księgarskie, czasopisma z zakresu informacji naukowej i ruchu wydawniczego, motywując to wzajemnym przenikaniem się zagadnień związanych z książką, jej wytwarzaniem i upowszechnianiem. Zaprezentowali najbardziej popularne periodyki wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Bibliotekę Narodową, biblioteki Polskiej Akademii Nauk, zeszyty naukowe wyższych uczelni, czasopisma wydawane przez biblioteki publiczne, dając ich ocenę ilościową i jakościową, a także dokonując porównań z kilkoma zagranicznymi periodykami o podobnym charakterze.

Problematyce tej poświęcony jest także artykuł Marka Burczyka *Pisma księgoznawcze i biblioteczoznawcze w Polsce*¹⁷, zawierający krótką charakterystykę pięciu tytułów czasopism. Szerszą prezentację daje artykuł Józefa Korpalia *Przegląd polskich czasopism bibliotekarskich*¹⁸, w którym autor omówił czasopisma fachowe dzieląc je na cztery grupy (według instytucji wydawniczych). Oprócz wiadomości historycznych zawarty jest tu przegląd wybranych tytułów czasopism, przede wszystkim periodyków Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich mających zasięg ogólnopolski. Marginesowo potraktowane zostały typowe periodyki bibliotekarskie stanowiące najlicz-

¹⁰ „Prz. Bibl.” 1938 z. 1 s. 93—97; „Bibliotekarz” 1987 nr 1/2 s. 50—53.

¹¹ „Bibliotekarz” 1961 nr 4 s. 114—117.

¹² „Informator Bibliotekarza i Księgarza” 1967 s. 215—218.

¹³ W: *Prasa regionalna w 40-leciu Polski Ludowej*. Pod red. Mieczysława Adamczyka. Kielce 1987, s. 282—289.

¹⁴ kolejno: „Por. Bibl.” 1966 nr 10 s. 316—318; „Mat. Metod.” WiMBP we Wrocławiu 1966 nr 1 s. 1—8; „Rocz. Dolnośl.” 1979 s. 437—440; „Bi-

liotekarz” 1958 nr 6 s. 252—255; 1971 nr 7/8 s. 223—226; „Biul. Inf. Instr. MBP w Krakowie”, 1980 nr 124 s. 43—51; „Bibl. Lubel.” 1972 nr 1/2 s. 17—36; „Bibl. Zach.-Pom.” 1979 nr 1 s. 11—36.

¹⁵ zob. np. „Bibliotekarz” 1978 nr 6 s. 168—174; 1979 nr 3 s. 72—75; nr 5 s. 132—135; nr 6 s. 158—162; 1980 nr 2 s. 46—52.

¹⁶ kolejno: Warszawa 1971; „Kult. i Ośw. w Wojsku Pol.” 1972 nr 3 s. 110—113; „Prz. Księg. i Wydaw.” 1971 nr 23/24 s. 3.6.

¹⁷ „Zesz. Pras.” 1972 nr 2 s. 156—158.

¹⁸ „Prz. Bibl.” 1977 z. 3 s. 251—279.

niejszą grupę, a rzadko omawiane w publikacjach, czyli czasopisma instrukcyjno-informacyjne i metodyczne będące wydawnictwami bibliotek publicznych. Charakterystyka treści czasopism została dokonana przez autora na podstawie wybranych artykułów.

Inny charakter ma interesujący artykuł Krystyny Sulwińskiej — *Polskie czasopiśmiennictwo bibliotekoznawcze w LISA*¹⁹, prezentujący fachowe czasopisma bibliotekarskie cytowane w najstarszym przeglądzie dokumentacyjnym z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej — „Library and Information Science Abstract”.

Rzadko pojawiają się artykuły, w których poddawana jest ocenie przydatność czasopism bibliotekarskich. Zagadnieniu temu poświęcili prace: J. Kowolik (*Prasa zawodowa w opiniach bibliotekarzy gromadzkich*) i Marian Walczak (*Przydatność czasopism bibliotekarskich w oczach czytelników*)²⁰.

Do literatury przedmiotu należą także bibliografie zawartości niektórych czasopism bibliotekarskich, stanowiące zespół informacji o strukturze treściowej periodyków. Mają one charakter bibliografii rejestracyjnej, wykazują zawartość poszczególnych czasopism w wybranym przez autorów okresie kilku lub kilkunastu lat. Są to: *Bibliografia zawartości „Przeglądu Bibliotecznego” 1927—1976* (R. 1—44)²¹, *Spis treści „Biuletynu Informacyjno-Bibliograficznego i Informacyjno-Instrukcyjnego za lata 1953—1976*²², *„Materiały Metodyczne”, Spis treści za lata 1961—1965*²³, *Spis treści kwartalnika instrukcyjno-metodycznego „Pomagamy Sobie w Pracy” za lata 1956—1963 oraz następny za lata 1964—1969*²⁴.

W prasie fachowej zamieszczane też są sprawozdania z krajowych i zagranicznych spotkań redaktorów czasopism bibliotekarskich. Zawierają one m.in. wnioski wskazujące na konieczność udoskonalenia sposobów redagowania i tworzenia czasopism. Pisali na ten temat: Jadwiga Kołodziejska²⁵, Izabella Kuczyńska²⁶, Jadwiga Pelcowa²⁷, Romana Łukaszewska²⁸, Jacek Wojciechowski²⁹, D. H. Dorchart i Barbara Sordylowa³⁰ oraz Stanisław Badoń³¹.

Do tej pory ukazało się więc sporo prac na temat czasopism bibliotekarskich, ale najczęściej pisano o periodykach mających największy zasięg oddziaływania, tzn. wydawanych przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Rzadziej natomiast, i to wycinkowo, omawiana była grupa czasopism o charakterze metodyczno-informacyjnym.

aut.: Vogt Helena, Ostrowski Henryk, Opole 1970, s. 20.

²⁵ *Konferencje redaktorów czasopism bibliotekarskich krajów socjalistycznych*. „Bibliotekarz” 1978 nr 3 s. 131—133; *Spotkania redaktorów czasopism bibliotekarskich krajów socjalistycznych w Sofii*. „Bibliotekarz” 1979 nr 3 s. 82.

²⁶ *II sympozjum redaktorów czasopism dokumentacyjnych, bibliotecznych i archiwalnych*. „Prz. Bibl.” 1979 z. 1 s. 127—130

²⁷ *Sympozjum wydawców czasopism z zakresu bibliotekoznawstwa, dokumentacji i archiwistyki*. „Prz. Bibl.” 1973 z. 1/2 s. 204—206.

²⁸ *Radzimy nad czasopismami bibliotekarskimi*. „Por. Bibl.” 1956 nr 6 s. 146—148.

²⁹ *Szosta konferencja redaktorów czasopism bibliotekarskich*. „Bibliotekarz” 1979 nr 6 s. 152—154.

³⁰ *Seminarium nt. O wyższą jakość fachowych czasopism bibliotekarskich*. „Prz. Bibl.” 1984 z. 1 s. 61—65; *Komentarz do sprawozdania z seminarium nt. O wyższą jakość fachowych czasopism bibliotekarskich*. Tamże s. 65—67.

³¹ *Narada redaktorów czasopism bibliotekarskich z krajów socjalistycznych*. „Bibliotekarz” 1986 nr 9. s. 22—27. Teksty referatów zob. „Bibliotekarz” 1987 nr 1/2 s. 20—58.

¹⁹ „Prz. Bibl.” 1987 z. 2 s. 155—170.

²⁰ „Bibliotekarz” 1970 nr 7/8 s. 226—231; „Por. Bibl.” 1986 nr 1 s. 7—10.

²¹ Oprac. Janina Pelcowa przy współudziale Ireny Goszczyńskiej, Zofii Pietrzak i Zofii Płuciennik. Wrocław 1978, s. 134.

²² Aut.: Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel. „Biul. Inf.-Instr.” MBP w Krakowie 1971 nr 2 s. 91—124.

²³ Wrocław 1966, s. 11.

²⁴ „Pom. sobie w Pracy” 1964 nr 1 s. 58—62;

„Książnica” – partner bibliotek

Rok działalności ma już za sobą spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „Książnica” z siedzibą w Katowicach. Powstała ona jesienią 1987 r. z inicjatywy kierownictwa Katowickich Zakładów Graficznych, znanego z wielu innych interesujących przedsięwzięć. Pomysł ten zyskał sojuszników m.in. w wydawnictwach „Śląsk” i PIW oraz w Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, które przystąpiły do spółki. Pełnego poparcia udzieliło Ministerstwo Kultury i Sztuki, delegując swego przedstawiciela do Rady Nadzorczej, w której oprócz przedstawicieli wspólników są również dyrektorzy Biblioteki Narodowej oraz Państwowego Instytutu Wydawniczego. Gremium temu przewodniczy dyrektor wydawnictwa „Śląsk”, Jeremi Gliszczyński. Zgromadzeniu Wspólników, stanowiącemu najwyższą władzę spółki, oraz jej zarządowi przewodniczy wicedyrektor Katowickich Zakładów Graficznych, Marek Rasiński.

Zadaniem spółki jest przede wszystkim wydawanie książek przystosowanych do obiegu bibliotecznego, a więc odpowiednio mocno zszytych i oprawionych w sztywne okładki. W tym celu z planów rocznych poszczególnych dużych wydawnictw (głównie PIW, MON, Wydawnictwo Literackie i „Śląsk”) wybierane są pozycje najbardziej interesujące z punktu widzenia potrzeb klienteli bibliotek publicznych i szkolnych. Sporządzoną w ten sposób ofertę rozsyła się do bibliotek publicznych prowadzących centralny zakup dla swoich sieci lub nawet do pojedynczych bibliotek publicznych oraz do kuratoriów oświaty i wychowania. Uzyskane z tych instytucji zamówienia pozwalają ustalić, ile egzemplarzy poszczególnych tytułów „Książnica” powinna zakupić od wydawnictw i wydać w sztywnych oprawach.

Z reguły zakupuje się nieco więcej i dotychczasowe doświadczenia potwierdzają słuszność takiego postępowania, gdyż zainteresowanie produktami spółki stale rośnie. Ponadto „Książnica” proponuje pewną niewielką ilość tytułów, które wydaje we własnym zakresie. Są to zwykle dzieła poszukiwane przez biblioteki, należące do klasyki narodowej i światowej, ale nie zawsze uwzględniane w planach wydawniczych naszych edytorów. Odstępują oni jednak te tytuły niechętnie i często za prawo ich wydania żądają wysokiej rekompensaty. Bywają zresztą i tacy, którzy odstępując część nakładu przeznaczoną do oprawienia przez „Książnicę” stawiają żądania kwot przewyższających koszty. Ale sprawę tę pomińmy milczeniem...

Na jednobarwnej okładce książek dostarczanych przez spółkę wytłoczony jest

superekslibris z odpowiednio wystylizowaną literą „K”; podobny motyw znajduje się na wklejce i na karcie tytułowej, a na wewnętrznej stronie okładki na końcu książki widnieją ładnie zaprojektowane miejsce na pieczęć własnościowo-

wą biblioteki. Niezmiernie ważne jest, że „Książnica” dostarcza do bibliotek książki po cenie o ok. 15–20% niższej od ceny księgarskiej. Średnia cena jednego tomu wyniosła w r. 1988 około 700 zł, czyli znacznie mniej, niż kosztuje sama tylko oprawa książki w zakładzie introligatorskim.

Rok 1988 zamknął się liczbą 40 wydanych tytułów, głównie literatury pięknej, choć w tej liczbie znalazły się także książki popularnonaukowe. Szczególnie wiele zamówień, więcej niż przewidywano w najśmielszych prognozach, wpłynęło na Trylogię Sienkiewicza, której przygotowano 15 tys. egzemplarzy. Ukazały się też znane powieści dla młodzieży — Curwooda, Stevenson, Verne'a, *Kamienie na szaniec* Kamińskiego, a z lektur dla dorosłych m.in. *Nowy wschodni świat* Aldousa Haxleya, powieści Stanisława Lema (*Katar, Sledztwo, Bajki robotów*) oraz Paula Scotta, (*Klejnot Korony, Dzień skorpiona, Wieże milczenia, Podział łu-pów*). Szkoda jedynie, że zachowując wewnątrz szatę graficzną Klubu Interesującej Książki nie znaleziono miejsca na wydrukowanie notki informacyjnej, umieszczonej zwykle na ostatniej stronie okładki miękkiej. Wymienione tytuły nie wymagają wprawdzie rekomendacji, ale w przyszłości będzie ona zapewne konieczna.

Zresztą być może, że ta uwaga jest już zbędna, gdyż zwiedzając Katowickie Za-

kiady Graficzne widziałem prawie gotowe egzemplarze kolejnych pozycji ze znakiem „K”, które oprócz sztywnych opraw mają jeszcze piękne obwoluty z zadrukowanymi nie tylko skrzydełkami, lecz także całą zewnętrzną stroną.

Interesujące plany, nie tylko wydawnicze, ma „Książnica” na r. 1989. Zamierza bowiem rozpoczęcie sprzedaży typowych mebli bibliotecznych, na razie głównie regałów, tzw. ludo-biurek, i prawdopodobnie bloków katalogowych, a w przyszłości — standardowych programów komputerowych, różnego rodzaju materiałów i urządzeń biurowych. Przewiduje też opatrywanie książek kartami katalogowymi i niezbędnymi drukami. W planie wydawniczym na r. 1989 znajduje się 56 pozycji, w tym m.in. cztery książki drukowane dużą czcionką, z myślą o czytelnikach z osłabionym wzrokiem — *Smuga cienia* Conrada, *Śniegi Kilimandżaro* Hemingwaya, opowiadania *Brzeźina i Panny z Wilka* Iwaszkiewicza oraz *Ziemia planeta ludzi* Saint-Exupery’ego. Planowane jest też wydanie dwóch powieści Jamesa Clavella — *Król szczurów* oraz *Taipan*, *Dzieci Arbatu* Anatola Rybakowa, *Rzeźnia nr 5* Kurta Vonneguta oraz bardzo poszukiwanej przez czytelników (w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu lista oczekujących liczy 138 osób) powieści Josepha Hellera *Paragraf 22*. Z literatury polskiej ukażą się dzieła Pawła Jasienicy, Kraszewskiego, Rodziewiczówny, Muskat-Fleszarowej, ale także utwory poetyckie Baczyńskiego i *Dziady* Mickiewicza.

Rada Nadzorcza oraz Zgromadzenie Wspólników, które zebrały się 3 listopada 1988 r. w Katowicach, zaakceptowały jednomyślnie te plany i zamierzenia, z satysfakcją przyjęły też do wiadomości fakty świadczące o rosnącym zainteresowaniu bibliotek wydawnictwami „Książnicy” i — co za tym idzie — jej dobre wyniki finansowe. Oba zgromadzenia wyraziły wielkie zadowolenie z decyzji władz miasta o przyznaniu „Książnicy” kamieniczki, w której znajdują miejsce nie tylko biura, ale i księgarnia oraz inne agendy spółki. Uczestnicy posiedzeń podzielili także przekonanie kierownictwa spółki o celowości dalszego udzielania bibliotekom bonifikaty w wysokości 10% od wpłaconej z góry całorocznej należności za zamawiane książki. Bonifikata wypłacana będzie w formie dodatkowych dostaw książek, a w przyszłości również innych produktów. Postępowanie takie jest korzystne dla obu stron transakcji i być może wpłynie na poprawę stylu działania innych przedsiębiorstw zaopatrujących biblioteki w nowości wydawnicze. Na razie nie przyznają one bonifikat, natomiast żądają zapłaty z góry bez gwarancji całkowitej realizacji zamówień.

Dotychczasowe doświadczenia oraz plany na najbliższy okres pozwalają wierzyć, że bibliotekom przybył atrakcyjny partner w dziele zaspokajania potrzeb czytelniczych społeczeństwa.

STEFAN KUBÓW

LISTY

Kazimiera Wilczyńska

Pragnę dorzucić kilka słów do cennego artykułu dr Aleksandry Niemczykowej o prekursorce informacji naukowej w polskich bibliotekach publicznych, zmarłej w ubiegłym roku Mirze Wilczyńskiej¹. Była ona autorką publikacji, które weszły do kanonu bibliotekarskiego piśmiennictwa fachowego i jeszcze dziś zdumiewają swą precyzją i perspektywnym ujęciem przedstawionego w nich modelu bibliotecznej agendy informacyjnej. W czasie gdy się ukazały, stanowiły pierwsze w skali europejskiej nowoczesnie

ujęte prace metodyczne na ten temat, wyprzedzając o przeszło cztery lata wystąpienie Adama Łysakowskiego. Chodzi tu o opracowania: „Dział Informacyjny Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy” (Warszawa 1930) oraz „Dział Informacyjny w bibliotece” (Biuletyn Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy 1931/1932 R.3 nr 12 s. 121—123). Zaslugi M. Wilczyńskiej uwydatniła Alina Grefkowicz w artykule „Początki informacji bibliotecznej w Polsce” (Bibliotekarz 1976 R.43 nr 7/8 s. 197—200): Wilczyńska zarysowała rozwinięty program i systematykę prac informacyjnych w bibliotece publicznej, a co więcej — zrealizowała swoje zamierzenia w praktycznym działaniu zorganizowanej przez siebie komórki biblioteki. Osiągnięcia te zasługują na szczegółowe zbadanie. Dobrze, że „Poradnik Bibliotekarza” przypomniał tę piękną postać jednej z ostatnich „entuzjastek” polskiego bibliotekarstwa oświatowego lat międzywojennych.

ZBIGNIEW ŻMIGRODZKI

¹ A. Niemczykowa: *Kazimiera Wilczyńska 1900—1987. Między książką a czytelnikiem*. „Poradnik Bibliotekarza” 1988 nr 9 s. 30—31.

Biblioteka Aleksandryjska — powrót do korzeni kultury Odbudowa po dwu tysiącach lat

WANDA PINDŁOWA

Pomysł zrekonstruowania Biblioteki Aleksandryjskiej zrodził się w r. 1986, a już w rok później opracowano projekt organizacji budowy tej placówki. W jego przygotowaniu uczestniczyli m.in. przedstawiciele Służby konsultantów Biblioteki Brytyjskiej z Boston Spa. Patronat nad przedsięwzięciem objęła UNESCO. 26 lipca 1988 r. prezydent Egiptu, Hosni Mubarak, i Federico Mayor, dyrektor generalny UNESCO, położyli kamień węgielny pod budowę Biblioteki.

Choć Biblioteka Aleksandryjska tak wiele znaczy w historii światowego bibliotekarstwa, idea jej odbudowy ma nieco kontrowersyjny charakter. Współczesny Egipt jest niezwykle ubogi w infrastrukturę biblioteczną-informacyjną, niektórzy uważają więc, że może byłoby lepiej poprawić kondycję istniejących placówek, zwłaszcza biblioteki narodowej w Kairze, niż budować od podstaw nowym gmach i zbiory¹.

Zdecydowały jednakże względy — można by rzec — ideowo-finansowe. Zdawano sobie bowiem sprawę, że myśl odbudowy tej jednej z najstarszych bibliotek uniwersalnych na świecie spotka się ze zrozumieniem ze strony różnych państw oraz pojedynczych osób, które wspomogą przedsięwzięcie subsydiami.

Warto tu przypomnieć kilka faktów historycznych wiążących się z Biblioteką Aleksandryjską, aby lepiej uzmysłwić sobie rolę, jaką spełniła dla rozwoju światowej kultury. Będzie też łatwiej zrozumieć, dlaczego w okresie budowania zautomatyzowanych systemów informacji oraz światowego systemu informacji

UNISIST odżyła idea stworzenia od nowa tej Biblioteki, istniejącej tylko w zapisach i w pamięci ludzi. Odtworzenie Biblioteki Aleksandryjskiej i włączenie jej do światowego systemu informacji wpływa m.in. z chęci uczynienia z niej łącznika pomiędzy zamierzczłą przeszłością a rozwijającą się nowoczesnością.

Miasto Aleksandria założone w r. 332 p.n.e. przez Aleksandra Wielkiego, stolica Egiptu Ptolemeuszów, ośrodek nauki i sztuki oraz port handlowy, słynące z zaliczanej do siedmiu cudów świata latarni morskiej na wyspie Faros, zyskało także sławę z powodu swej biblioteki, największej w świecie antycznym. W okresie ponad sześciuset lat powstała tam unikatowa kolekcja złożona z prac naukowych, filozoficznych i literackich, dzięki czemu Biblioteka Aleksandryjska stała się centrum służącym uczyonym i inspirowującym ich pracę. Cywilizacja grecko-rzymska, która dała początek całej europejskiej kulturze, została tu wzbogacona o źródła klasycznej kultury arabskiej, szczególnie w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych i filozofii.

Około roku 300 p.n.e. Demetrios z Faleronu, uczeń Teofrasta, uciekłszy z Aten, gdzie z powodzeniem rządził przez 10 lat, przybył do Aleksandrii. Tam został doradcą króla Ptolemeusza I, który był jednym z wodzów Aleksandra Wielkiego i który po jego śmierci objął zarząd nad Egiptem. Legenda zapisana w XII w. głosi, że właśnie Demetrios zasugerował swemu władcy „stworzenie kolekcji ksiązek dotyczących królestwa”, on też był twórcą pierwszego zbioru. Biblioteka Aleksandryjska miała być zorganizowana zgodnie z tradycjami greckimi. Celem było zgromadzenie w niej „ksiązek wszystkich ludzi na ziemi”².

Ptolemeusz II Filadelfos kontynuował dzieło ojca. Dwa wieki później w tym kosmopolitycznym mieście, które zajmowało drugie co do ważności miejsce w Rzymskim Imperium, Biblioteka osiągnęła swoją szczytową pozycję. Oblicza się, chociaż dane z różnych okresów są róż-

¹ Stuart Ede (British Library, Boston Spa) — referat *The Alexandriana Library — a new opportunity in international library cooperation* (Biblioteka Aleksandryjska — nowe zadanie dla współpracy międzynarodowej) wygłoszony na 10 sympozjum w Essen w r. 1987, które pod hasłem Międzynarodowa Współpraca Bibliotek odbyło się w dniach 19–22 października 1987 r. (sympozja te, najczęściej poświęcone automatyzacji prac bibliotecznych, organizuje każdej jesieni — od 1978 — Biblioteka Uniwersytecka w Essen).

² *Encyklopedia wiedzy o książce*. Wrocław 1971 s. 283.

ne, że posiadała wówczas 400—700 tys. zwojów papirusowych, stanowiących około 30 tys. prac. Aby zebrać taką kolekcję, trzeba było zatrudnić szeregi kopiistów, którzy całe życie spędzali na przepisywaniu rękopisów z innych bibliotek, m.in. z biblioteki Arystotelesa z Aten. Według legendy Ptolemeusz I rozesał listy do wszystkich władców rządzących na ziemi, aby pożyczyci mu swoje dzieła — poezję i prozę, prace historyków, sofistów etc. do przepisania. W tworzeniu zbioru miała też pomoc konfiskata, dla celów reprodukcji, wszelkich prac przywożonych na statkach.

Ponadto rekrutowano ludzi, którzy mogliby tłumaczyć różne pisma na język grecki. W tym czasie bowiem cywilizacja grecka rozwijała się na wielkiej przestrzeni pomiędzy Cieśniną Gibraltarską a brzegami Indusu, od Danube do Wyższego Egiptu. Legenda mówi również o 72 uczonych przybyłych do Aleksandrii i tłumaczących przez 72 dni na język grecki Stary Testament. Tłumaczenie to stało się znane pod nazwą *Septuaginta*.

Być może pierwszy i ostatni raz w historii ludzkości osoby przybywające wówczas do Biblioteki mogły zobaczyć wszystkie książki świata.

Aby można było znaleźć daną pozycję w zbiorze, zastosowano system klasyfikacji polegający na oznaczeniu dokumentów słowami kluczowymi. Wielki katalog (*Pinakes* — *Tablice*) znakomitych pisarzy i ich dzieł ułożył w 120 księgach Kallimach (ok. 310—240 p.n.e.), pracujący w Bibliotece poeta i uczony filolog.

Biblioteka Aleksandryjska, zbudowana w centrum miasta w pobliżu zorganizowanego na wzór Liceum Arystotelesa Muzeum, czyli Świątyni Muz, włączona w kompleks innych gmachów i urzędów służących nauce (obserwatorium astronomiczne, ogród botaniczny i zoologiczny), skupiła wokół siebie wielu sławnych uczonych. Byli między nimi np. Euklides (330—280 p.n.e.) — znakomity matematyk, Erastotenes (284—192 p.n.e.) — twórca geografii, który obliczył obwód Ziemi, Klaudiusz Ptolemeusz (ok. 100—168) — astronom, matematyk, ojciec kartografii, i inni. Władcy uważali wówczas, że posiadanie jak największego zbioru wzmocni ich pozycję na świecie, a zgromadzeni wokół nich uczeni będą mogli w każdej chwili służyć im radą.

W r. 48 p.n.e. Juliusz Cezar przebywający z wojskiem w cytadeli rozkazał zniszczyć ogniem egipskie łodzie wojenne. Płomienie niesione północnym wiatrem objęły całą dzielnicę — wraz z nią spłonęła wówczas Biblioteka. Antoniusz, jako rekompensatę za poniesione straty, oddał potem Kleopatrze 200 tys. zwojów —

pochoǳiły one z rywalizującej z Aleksandryjską Biblioteki Pergamońskiej w Azji Mniejszej.

Miasto przechodziło później z rąk do rąk, często płaǳowane i łupione. Było rządzone m.in. przez władczyńię Palmyry Zenobię, cesarzy rzymskich — Aureliana i Dioklecjana. W III i IV w. znaczenie miasta, nękanego konfliktami wewnętrznymi, stopniowo malało, aż w r. 641 Aleksandria została opanowana przez najeźǳców arabskich pod wodzą kalifa Omara. Biblioteka stała się wówczas już tylko szczątkiem tego, czym była za czasów swej świetności. Zwoje papirusów, niszczone przez czas, trudniej było utrzy-

Położenie kamienia węǳielnego

mać niż kodeksy oprawne w drewno i skórę. Część rękopisów, zwłaszcza kart obłożonych w skórę, przetrwała ǳiej — do IV wieku. Niektórzy jednak wierzą, iż pewna część rękopisów zabranych przez Arabów, którzy zajęli Aleksandrię i uczynili z niej twierǳę, musi jeszcze istnieć w tłumaczeniach arabskich.

Właściwie jednak nic nie pozostało z tamtej Biblioteki sprzed dwóch tysięcy lat. Trzeba zatem traktować jej odbudowę jako powołanie do życia symbolu Świątyni Wiedzy. Zbiory tej na nowo powstającej Biblioteki Aleksandryjskiej mają być ukierunkowane na historię, geografię i kulturę Aleksandrii oraz otcaczących ją obszarów, a więc baśenu Morza Śródziemnego i Bliskiego Wschodu. Wyposażona w najnowocześniejsze urządzenia powinna — według założeń — służyć nie tylko szerokiej publiczności,

ale także badaczom różnych dziedzin — archeologii, historii, architektury, filozofii, filologii, religii muzułmańskiej i chrześcijańskiej, nauk matematyczno-przyrodniczych itd. Biblioteka powinna stać się również centrum konsultacyjnym w zakresie konserwacji i opracowania rękopisów — w szczególności odnosi się to do tysięcy średniowiecznych manuskryptów, dla których nie stworzono dotychczas żadnego katalogu, a które znajdują się jeszcze w egipskich meczetach, muzeach klasztornych i konwentach.

Przewiduje się, że nowa Biblioteka Aleksandryjska otworzy podwoje w r. 1995 z początkową kolekcją liczącą około 200 tys. wol. Docelowo ma mieć możliwość utrzymywania około 8 mln. jednostek. Równocześnie planuje się zorganizowanie służb, których zadaniem będzie dostarczanie różnorodnych informacji. Na wysokim poziomie mają stać służby fotokserograficzne, czytelnie mikroform, wypożyczalnie międzybiblioteczne. Automatyzacja zapewni dostęp do katalogów innych bibliotek, szczególnie uniwersyteckich w regionie, przez łącza telekomunikacyjne i urządzenia online. W bazie danych zostaną zgromadzone, ze specjalnym uwzględnieniem historii nauki w świecie starożytnym, informacje dotyczące cywilizacji greckiej i egipskiej, narodzenia koptyjskiego chrześcijaństwa, wpływ islamu. Baza, pełniąc funkcję ośrodka regionalnego, będzie służyła informacją w zakresie wspomnianych zagadnień badaczom całego świata, dzięki powiązaniom z bibliotekami gromadzącymi podobne zbiory.

Rola, jaką przypisuje się przyszłej Bibliotece Aleksandryjskiej, wymagać będzie odpowiednio przygotowanego personelu. Powinien on być kształcony w dziedzinach bibliotekoznawstwa i wszystkich technik, które zostaną w niej zastosowane. Zaplanowano założenie w Bibliotece międzynarodowej szkoły informacji naukowej. Studijacy w niej będą mogli przygotowywać na miejscu prace dyplomowe, a nawet prace doktorskie. Będą mogli również kształcić się w innych instytucjach w Egipcie lub na Środkowym Wschodzie.

Przewidziane jest m.in. wyposażenie sali na około 2500 osób w różne urządzenia audiowizualne — czytniki mikroform, telewizję, odtwarzacze dla kaset video etc. Salę tę będzie można wykorzystywać do organizacji międzynarodowych kongresów. Wtedy Biblioteka stanie się światowym ośrodkiem wymiany myśli, nawiązując do roli, jaką pełniła Świątynia Muz skupiająca uczonych.

Koszt tak ambitnego projektu będzie oczywiście wysoki. Liczy się, że koszty za ziemię wyniosą około 60 mln dolarów, za budowę budynków — także około 60 mln; na założenie kolekcji i koszty wyposażenia przewidziano około 40 mln dolarów. Początkowa suma, jaka będzie potrzebna na założenie pierwszych kolekcji, wyliczona została na około 12 mln dolarów, 3 mln pójdą na szkolenie personelu i 1 mln na automatyzację i dostęp do zagranicznych serwisów informacyjnych.

W celu umożliwienia realizacji projektu władze Arabskiej Republiki Egiptu, które zainicjowały całe przedsięwzięcie, powołały do życia dekretem z 25 marca 1988 r. Narodowy Komitet Budowy Biblioteki Aleksandryjskiej pod patronatem prezydenta Republiki, Hosni Mubaraka.

Egipt zaferował dostarczenie parceli o powierzchni 4 ha, wartości 60 mln dolarów, blisko morza, w miejscu gdzie poprzednio wznosił się pałac Ptolemeusza. Biblioteka Aleksandryjska stanie tam razem z centrum konferencyjnym. Władze Egiptu zaangażowały w realizację projektu fundusze narodowe oraz włączyły w plan pięcioletni nakłady na rozpoczęcie budowy i utrzymanie egipskiego personelu. Jednakże potrzeba będzie jeszcze około 100 mln dolarów, aby zamierzenie mogło być wprowadzone w życie.

Podczas wizyty w Egipcie w lutym 1986 r. poprzedniego dyrektora generalnego UNESCO, Amadou-Mahtara M'Bow, stwierdzono możliwość międzynarodowego współdziałania w realizacji projektu. Już w czerwcu na 124 sesji Rada Wykonawcza zwróciła się do dyrektora generalnego UNESCO o wspomóżenie finansowe wykonania projektu. W rok później, po misji specjalistów, którzy zbadałi i zaopiniowali pozytywnie możliwość jego realizacji, Rada na 126 sesji skierowała do dyrektora generalnego prośbę, aby ogłosił apel do narodów w sprawie restauracji, a raczej budowy Biblioteki. Apel ten, datowany 22 października 1987, brzmi mniej więcej tak:

Zwracam się do rządów wszystkich krajów, organizacji międzynarodowych, organizacji społecznych, agencji fundacyjnych, bibliotekarzy i archiwistów oraz do ludzi wszystkich krajów, aby przez składanie darów w gotówce, spręcie albo służbie uczestniczyli w poparciu wysiłków przedsięwziętych przez Rząd Egipski w celu zrekonstruowania i wyposażenia Biblioteki Aleksandryjskiej, utworzenia i ochrony jej zbiorów oraz kształcenia niezbędnego personelu (...).

Zwracam się do wszystkich intelektualistów, artystów i pisarzy, historyków i socjologów, a także tych wszystkich, których praca zwią-

zana jest z informowaniem — dziennikarzy, felietonistów, pracowników prasy, radia i telewizji — aby pomogli utwierdzać w społecznościach wszystkich krajów świadomość uniwersalnego znaczenia projektu orestaurowania Biblioteki Aleksandryjskiej i zachęcić je do finansowego wsparcia tego przedsięwzięcia.

Finansowy wkład UNESCO dla Biblioteki Aleksandryjskiej obejmie przede wszystkim:

— ukończenie już w r. 1987 badania nad zasadnością projektu,

— ocenę programów architektonicznych, które napłyną drogą konkursów międzynarodowych,

— dokonanie wyboru systemów przetwarzania danych,

— założenie międzynarodowej szkoły informacji naukowej,

— wysłanie z Egiptu dwu osób do Europy w celu prowadzenia studiów w największych bibliotekach,

— zorganizowanie w r. 1988 sympozjum

ekspertów, którzy ocenią przyjęte założenia³.

Wyliczony koszt tych wszystkich działań nieco przekracza 100 tys. dolarów. UNESCO oczekuje pomocy od krajów świata.

Zakrojone na wielką skalę przedsięwzięcie uda się zrealizować pod warunkiem dopływu funduszków oraz zaangażowania wielu osób, które by włączyły w swoją normalną działalność także starania o powstanie Biblioteki. Warto zastanowić się, czy i Polska nie mogłaby udzielić jakiegoś wsparcia dla urzeczywistnienia tego dzieła.

³ *Biblioteka Alexandrina. The Revival of the first universal library. Laying of the foundation stone by H. E. Hosni Mubarak, President of the Arab Republic of Egypt, and Mr Federico Mayor, Director-General of UNESCO, Alexandria 26 June 1988*, ed. by United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, s. 7–8.

Planowanie pracy biblioteki szkolnej

Współczesna biblioteka szkolna pełni znaczącą rolę w procesie dydaktyczno-wychowawczym szkoły. Toteż wielość i złożoność zagadnień wymaga od bibliotekarza wnikliwego spojrzenia na stawiane przed nim zadania oraz umiejętnego planowania ich realizacji.

Plan pracy biblioteki szkolnej powinien być dostosowany do typu szkoły, jej zadań i potrzeb oraz głównych celów określonych w planie dydaktyczno-wychowawczym na dany rok szkolny. W niniejszym projekcie przyjęto za podstawę cele uwzględnione w planie pracy jednej ze szkół podstawowych: 1. podnoszenie poziomu kultury ogólnej uczniów, 2. pracę z uczniem zdolnym.

Proponowany projekt jest bardzo obszerny, gdyż uwzględniono w nim wszystkie rodzaje zadań oraz środki realizacji w dużych szkołach mających dobre warunki lokalowe i więcej niż jednoosobową obsadę etatową. Bibliotekarze etatowi w szkołach, w których warunki są gorsze, mogą zachować podstawy planu pracy i jego główne działy, zaś zadania i środki realizacji dostosować do możliwości w danym typie szkoły. Zatrudnieni na 1/2 etatu lub w mniejszym wymiarze godzin powinni bardzo wnikliwie dokonać wyboru i zaplanować tylko te zadania, które istotnie zdołają wykonać.

Do planu pracy należy dołączyć:

1. harmonogram zajęć z przysposobienia czytelniczego i informacyjnego,
2. terminarz imprez czytelnicznych i za-

jęć w bibliotece opracowany z uwzględnieniem kalendarza rocznic oraz potrzeb nauczycieli,

3. plan pracy aktywu czytelniczego.

Podstawy planu pracy

● Zarządzenie ministra oświaty i wychowania z dnia 13 maja 1983 r. w sprawie programu pracy bibliotek szkolnych w resorcie oświaty i wychowania („Dz. Urz. Min. Ośw. i Wych.” 1983 nr 5 poz 31).

● Program przysposobienia czytelniczego i informacyjnego. Warszawa 1984.

● Instrukcja w sprawie organizacji kształcenia i wychowania (na dany rok szkolny).

● Plan pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły.

● Wnioski wynikające z analizy planu pracy oraz sprawozdania z działalności biblioteki szkolnej za ubiegły rok szkolny.

● Program nauczania poszczególnych przedmiotów.

BIBLIOGRAFIA

Biblioteka szkolna. Przewodnik dla bibliotekarza pod redakcją Emilii Białkowskiej. Wyd. 2 zmienione i uzupełnione. Warszawa 1986.

Andrzejewska J., Sielicka J.: *Plan pracy biblioteki szkolnej*. „Poradnik Bibliotekarza” 1974 nr 1/2 s. 26–33.

Chaciewicz K.: *Materiały dla nauczycieli bibliotekarzy*. Warszawa 1984.

Plan pracy biblioteki szkolnej*

Zadania	Środki realizacji	Wykonawcy i współpracownicy	Termin lub częstotliwość zajęć	Uwagi o realizacji
1	2	3	4	5
Przysposobienie czytelnicze i informacyjne	PRACA PEDAGOGICZNA Lekcje biblioteczne	bibliotekarz nauczyciele przedmiotów	wg harmonogramu lekcji	
Kształtowanie zainteresowań czytelnich oraz podnoszenie poziomu kultury ogólnej uczniów	Prowadzenie różnych form pracy pedagogicznej z czytelnikiem — apele, godziny baśni, dyskusja, konkurs czytelnicy, spotkanie autorskie, wieczory literackie, kiermasz książek. Udzielanie informacji bibliograficznych i bibliotecznych użytkownikom biblioteki, w szczególności uczniom przygotowującym się do olimpiad i konkursów. Rozwijanie zainteresowania uczniów zdolnych (członków kółek: fotograficznego i majsterkowiczów) literaturą popularnonaukową: — przygotowanie dwóch zestawień bibliograficznych, — zorganizowanie dwóch wystawek nowości wydawniczych. Podniesienie poziomu czytelnictwa w kl. VII a (rozmowy indywidualne, dyskusja nad wybraną książką lub problemem będącym przedmiotem wielu książek). Wycieczka klasy VIII b do biblioteki zakładowej (w ramach preorientacji zawodowej). Prowadzenie różnych form wizualnej propagandy książek i informacji — wystawki nowości, kącik recenzenta, aforyzmy o książkach.	bibliotekarz aktyw samorząd uczni. polonista bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz wychowawca bibliotekarz bibliotekarz	wg terminarza imprez i zajęć (zał. nr 2) zależnie od potrzeb 30 V X—V podczas wypożyczenia XII IV 1 raz w kwartale	
Praca z aktywnym bibliotecznym	Wybór łączników klasowych. Powołanie aktywu bibliotecznego i opracowanie planu pracy. Szkolenie aktywu.	bibliotekarz wychowawcy klas bibliotekarz bibliotekarz	13 IX 30 IX w ciągu roku	
Współpraca z nauczycielami, rodzicami i instytucjami wychowania równoległego	Udzielanie pomocy nauczycielom w prowadzeniu różnych form zajęć dydaktyczno-wychowawczych — lekcja przedmiotowa, zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, godzina do dyspozycji wychowawcy klasy, zajęcia kół zainteresowań. Informowanie nauczycieli o nowościach pedagogicznych i metodycznych.	bibliotekarz nauczyciele przedmiotów opiekunowie kół bibliotekarz	wg terminarza imprez i zajęć (zał. nr 2) podczas zebrań rady pedag. i bezpośrednio po zakupie	

1	2	3	4	5
	Informowanie rodziców o czytelnictwie uczniów, popularyzowanie literatury pedagogicznej. Wymiana materiałów informacyjnych między biblioteką szkolną a innymi bibliotekami. Zorganizowanie dwóch wycieczek do biblioteki publicznej i udział w zajęciach bibliotecznych: — dla aktywu bibliotecznego, — dla kl. VIII a. Uzgodnienie z biblioteką publiczną rocznych planów w zakresie gromadzenia zbiorów, działalności informacyjnej oraz imprez czytelniczych i spotkań autorskich.	bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz kierownik bibl. publ. bibliotekarz kier. bibl.	podczas zebrań z rodzicami 1 raz w kwartale XII V 30 IX i wg terminarza imprez i zajęć (zał. nr 2)	
Samokształcenie i doskonalenie zawodowe	Gromadzenie literatury z zakresu bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa, informacji naukowej, wiedzy o książce, czytelnictwie i metodyce pracy bibliotecznej. Założenie kartoteki bibliograficznej dotyczącej pracy w bibliotece szkolnej, ze szczególnym uwzględnieniem pracy pedagogicznej. Uzupełnienie zestawu konspektów i tablic do lekcji bibliotecznych — opracowanie konspektów dla kl. IV—VI, — przygotowanie plansz: opis bibliograficzny, podział czasopism. Udział w konferencjach przedmiotowych, zespołach metodyczno-samokształceniowych, konsultacjach organizowanych przez nauczyciela metodyka. Konsultacje indywidualne w bibliotece pedagogicznej. Przeprowadzenie otwartej lekcji bibliotecznej dla nauczycieli przedmiotów — temat: Relacja między katalogiem rzeczowym a przedmiotami szkolnymi (kl. V).	bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz poloniści historycy	w miarę ukazywania się na rynku wydawniczym XI (uzupełnianie w ciągu roku) X, XI, I, III VIII, X, XII, V wg potrzeb i grafiku spotkań bibliotek pedagog. wg terminarza imprez i zajęć (zał. nr 2)	
Planowanie i sprawozdawczość	PRACE BIBLIOTECZNO-TECHNICZNE Sprawy organizacyjne i administracyjne Opracowanie planu pracy wraz z załącznikami: — harmonogram lekcji bibliotecznych (nr 1), — terminarz imprez czytelniczych i zajęć w bibliotece (nr 2), — plan pracy aktywu bibliotecznego (nr 3). Opracowanie: — miesięcznych wykazów czytelnictwa, — analizy czytelnictwa za I i II semestr,	bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz	IX IX X co miesiąc I/V	

1	2	3	4	5
	— sprawozdań z działalności biblioteki za I semestr i za rok szkolny.		I, VI	
Inne prace	Ustalenie budżetu dla biblioteki Uzupełnienie sprzętu bibliotecznego: zakup 6 regałów i 4 skrzynek katalogowych, 100 podpórek. Zakup druków biblioteczných: 1000 kart katalogowych, 5000 kart książek, 100 kart czytelnika.	bibliotekarz dyrekcja księgowość bibliotekarz dział administracyjny bibliotekarz	IX 15 X X	Zamówienie wysłano 15 X Zamówienie wysłano 20 X
Gromadzenie	Gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów Uzupełnienie zbiorów: — zakup literatury popularnonaukowej do działu UKD 64, 77, 39, — zakup 10 słowników poprawnej polszczyzny, — zakupy brakujących (do obowiązującej normy) lektur dla klas VIII. Przeгляд wykazu zaprenumerowanych czasopism pod kątem przydatności i wykorzystania oraz zaprenumerowanie nowych tytułów: „Młody Technik”, „Zrób sam”, „Fotografia” Selekcja książek z działu B i Bw Zakup nowych książek do działu B i Bw w liczbie równej wyselekcjonowanym.	bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz	w miarę udostępniania się na rynku, do końca roku szkolnego 15 X 15 I	
Opracowanie zbiorów	Rozbudowa działu 6 i 7 w katalogu rzeczowym: — wyodrębnienie poddziałów: 64 Roboty ręczne; 77 Fotografia; 39 Obyczaje. Utworzenie kartoteki zagadnieniowej: — Kultura ogólna ucznia — koleżeństwo, przyjaźń, miłość, szacunek dla starszych i słabszych, — Majsterkowanie, — Fotografia. Założenie kartoteki tekstowej z zakresu kultury ogólnej ucznia.	bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz aktyw	30 IV XII I II II	
Udostępnianie zbiorów	Aktualizacja wykazu lektur. Przygotowanie zestawu książek z działu B i Bw dla uczniów klas I. Wybór książek popularnonaukowych z zakresu majsterkowania i przekazanie do pracowni	bibliotekarz bibliotekarz bibliotekarz opiekun pracowni	15 IX 25 I 30 I	

* zt względów technicznych pominięto w druku numerację zadań i środków (przyp. red.).

Oprac. **LONGINA GESZCZYŃSKA**
BARBARA PODNIEŚIŃSKA

Bibliotekarz – nauczyciel do wszystkiego

We wrześniu 1986 r. wróciła młodzież z wykopków. Razem z młodzieżą jeździli nauczyciele. Nie byłoby w tym powrocie nic dziwnego, gdyby... Otóż okazało się, że jedni nauczyciele za swoją pracę otrzymali wyższe wynagrodzenie, inni niższe. Nie stosowano akordu przy zbieraniu ziemniaków. Wszyscy wykonywali tę samą czynność. Z czego wyniki podział na „lepszych” i „gorszych”?

Teoretycznie nauczyciel matematyki czy fizyki pracuje 18 godzin tygodniowo – potocznie mówi się: ma 18 lekcji. Nauczyciel bibliotekarz pracuje (również teoretycznie) 30 godzin zegarowych. Jeśli miesięczne pobory obu podzielimy przez 18 godzin w przypadku pierwszego i przez 30 w przypadku drugiego, dowiemy się, ile kosztuje godzina pracy. Okazuje się, że godzina bibliotekarza jest o 40% tańsza. Tak więc za pracę przy wykopkach inną należność otrzymał matematyk, inną bibliotekarz. Wykopki to zdarzenie przypadkowe, lecz różnica w wycenie ma szersze konsekwencje.

W roku szkolnym 1983/1984 Ministerstwo Oświaty i Wychowania wydało program przysposobienia czytelniczego i informacyjnego, zobowiązujący bibliotekarzy do prowadzenia w ramach etatu lekcji bibliotecznych w wymiarze do dwóch godzin tygodniowo, w systemie klasowo-lekcyjnym. Całkowitym milczeniem został pominięty aspekt finansowy tego *novum*. Jeśli godzina pracy nauczyciela każdej innej specjalności jest wyżej wyceniona właśnie dlatego, że prowadzi on lekcje i musi się do nich przygotować, to dlaczego zasada ta nie objęła nauczycieli bibliotekarzy?

Do 30 listopada 1984 r. bibliotekarzom nie wolno było przydzielać godzin ponadwymiarowych w bibliotece. Mogli je natomiast uzyskiwać ich koledzy i koleżanki, nauczyciele różnych przedmiotów, którzy do tej pracy żadnego przygotowania nie mieli. Zdarzało się nawet sporadycznie, że pół etatu w bibliotece dyrektor szkoły dzielił między trzech nauczycieli, po pięć godzin. Każdy z nich przychodził do pracy w bibliotece w „okienkach” między swoimi lekcjami. Pożytku z tych nie przygotowanych do bibliotekarstwa i pracujących „z doskołu” pomocników bibliotekarz szkolny, odpowiadający materialnie za powierzony majątek, miał raczej niewiele.

Wiadomo, że zawód nauczycielski jest sfeminizowany. Pełnią go przeważnie kobiety obarczone rodziną, często same do-

kształcające się, w związku z czym absencja w pracy jest znaczna. Jeśli nauczycielka uprzedzi dyrektora o ewentualnej nieobecności, łatwiej jest zorganizować zastępstwo. Najczęściej jednak dopiero dzwonek przywołujący wszystkich na lekcje wykazuje, że ktoś nie przyszedł do szkoły. Najprościej wtedy wysłać na zastępstwo bibliotekarza — pracuje przecięż od godz. 8.00 do 14.00 albo od 9.00 do 15.00. Nauczyciel każdej innej specjalności otrzymuje za to dodatkowo wynagrodzenie, bibliotekarz — nie. A przecież oczywiste jest, że bibliotekarza nikt w jego podstawowej, zasadniczej pracy nie zastąpi i każde oderwanie od niej to skazywanie go na powstawanie zaległości, a więc na dodatkową pracę niezbędną do ich odrobienia.

Powie ktoś: bibliotekarz może w czasie nieobecności innych nauczycieli prowadzić lekcje biblioteczne. Owszem, wykorzystuje tę możliwość do realizacji *Programu przysposobienia czytelniczego*. Co jednak ma robić po wyczerpaniu tematów w danej klasie? Potrzeby zastępstw są przecież znacznie większe. Najczęściej nie wiadomo, do jakiej klasy wypadnie pójść. Kto zdoła opracować osiem konspektów (w szkole podstawowej) z poleceniami i zestawem książek do każdego z nich i ciągle czuć, być w stałej gotowości? Dziś, jutro, czy pojutrze los rzuci bibliotekarza do którejś z klas...

Prawdziwym utrapieniem bibliotek jest rozprowadzanie podręczników szkolnych. Ta dodatkowa praca powinna być wykonywana po zajęciach etatowych. Ale czy w ogóle w końcu XX w. jest celowe wyrzeczanie instytucji do tego powołanej? Dom Książki ma rzesze pracowników fachowo szkolonych.

Dodatkowe kłopoty sprawiają bibliotekarzom rozpadające się książki. Zamiast zajmować się pracą pedagogiczną, „bawią” się z konieczności w intraligatorów, skoro dostęp do usług rzemieślnia wykluczają i ich koszty, i niedobór zakładów.

Brak w województwie gdańskim (a zapewne i w innych) biblioteki składowej to jeden z tematów powtarzający się od lat na różnych konferencjach i naradach. Bibliotekarze nie mają gdzie magazynować nadmiaru niektórych tytułów lektur, spowodowanego zmianami programowymi bądź niżem demograficznym.

Pracę bibliotekarza szkolnego trudno porównywać z pracą innych bibliotekarzy, ponieważ on sam dokonuje zakupu, sam opracowuje księgozbiór, podlicza wpływy i ubytki, uzgadnia stan ilościowo-wartościowy z księgowością, najczęściej sam przywozi książki z księgarni i wnosi je własnymi rękami. Są to dziesiątki i setki kilogramów. Bibliotekarze szkolni wypełniają ponad dwadzieścia różnych dokumentów. Dysponują w zasadzie najgorszymi pomieszczeniami (wyjatkami są nieliczne). Pracują więc w trud-

nych warunkach, najczęściej bez czytelnika. Obsługują więcej czytelników, niż przewidują normy — jeden etat przypada na 300 uczniów i nauczycieli, a zdarza się, że jeden bibliotekarz obsługuje do 1200 osób. Obarczani są pracami nie związanymi z ich zatrudnieniem w bibliotece, np. pisanie protokołów z posiedzeń rad pedagogicznych, zakupem nagród dla wszystkich uczniów z różnych okazji itp. A czy otrzymują wyróżnienia, nagrody, odznaczenia? Oto przykłady z ostatniej chwili:

Koleżanka ukończyła magisterskie studia polonistyczne oraz 224-godzinne pedagogiczne studium bibliotekoznawcze. Pracuje na wsi już 26 lat. W ostatnich trzech latach zakupiła ponad 5 tys. książek, wszystkie zdążyła opracować, napisała więc około 15 tys. kart katalogowych. Uzyskana przez nią średnia dzienna wypożyczeń wynosi 218 wol. (w sumie 872 zapisy na kartach książki i na kartach czytelnika). Średnia wypożyczeń za ubiegły rok szkolny jest bardzo wysoka — 43 wol. na ucznia. Może otrzymać nagrodę przed emeryturą? Takie można by snuć wyobrażenia, jednak praktyka nie ma z nimi nic wspólnego. Inna koleżanka wybiera się w przyszłym roku na emeryturę. Ma również podwójne przygotowanie do pracy. Podczas wizytacji otrzymała ocenę wyróżniającą. Dodatkowo przez 12 lat prowadziła ewidencję majątku szkolnego, rozprawiała pod ręczniki, kupowała nagrody dla uczniów, pomagała w pracy kancelarii. Nie otrzymała nigdy żadnego odznaczenia.

Takich przykładów można znaleźć bardzo dużo. Ale nie o to przecież chodzi. Nie dla nagród pracujemy. Obydwie koleżanki, aby uzyskać tak dobre wyniki, wiele czynności wykonywały w domach, a więc pracowały dodatkowo. Bo cudów nie ma. Lecz kto widzi, kto dostrzega ten ich zwiększony trud? I w jednym, i w drugim przypadku obsługują więcej dzieci, niż przewidują przepisy. Ponadto pierwsza przed rokiem zastępowała przez półtora miesiąca polonistkę. Była to dla niej praca dodatkowa. Zapłacono jej i dwu innym koleżankom bibliotekarkom tak, jak tym za zbieranie ziemniaków, czyli mniej, niż by otrzymał każdy inny nauczyciel.

Do tego wszystkiego bibliotekarzom szkolnym z każdym rokiem obowiązków przybywa, a nie ubywa. Pozwólcie, że wymienię je:

— dnia 23 lutego 1982 r. Ministerstwo Oświaty i Wychowania wydaje zarządzenie, w którym rozdział II pkt 6 dotyczy opracowania katalogów nie tylko książek i czasopism, ale i pomocy dydaktycznych znajdujących się na terenie całej szkoły (taśm, filmów, przezroczy, norm i patentów);

— następne zarządzenie Ministerstwa z dnia 24 stycznia 1983 r. dodaje do wy-

zej wymienionego opracowanie płyt (czyli bibliotekarz musi zamieścić w katalogach informacje o: kompozytorze, utworze, wykonawcy, dyrygencie, chórze, autorze tekstu i jego wykonawcy, instrumencie, określić przedmiot i epokę, w minutach podać czas trwania, uwzględnić poziom i klasę — w szkole podstawowej mamy przecież program uniwersalny;

— kolejne zarządzenie Ministerstwa z dnia 13 maja 1983 r. zapowiada program przysposobienia czytelniczego i informacyjnego, co pociąga za sobą obowiązek prowadzenia przez bibliotekarza w ramach etatu lekcji bibliotecznych;

— od 1 stycznia 1984 r. zmieniły się zasady katalogowania zbiorów bibliotecznych. Wszyscy bibliotekarze musieli odbyć dodatkowe szkolenia i ćwiczenia w tym zakresie.

Wypada tu dodać jeszcze jedno wcześniejsze (z 10 marca 1981 r.) zarządzenie, w którym między innymi mówi się o dodatkach „za utrudnione warunki pracy”. Niestety, nie dotyczy ono bibliotekarzy.

Wiele do życzenia pozostawia zaopatrzenie bibliotek — brak na rynku wszelkiego rodzaju tablic, plansz, które by stanowiły pomoc w przygotowywaniu i prowadzeniu lekcji; nie do osiągnięcia jest podręcznik Grycza i Borkowskiej, bardzo potrzebny na co dzień przy katalogowaniu; utrudnia pracę brak maszyn do pisania, nie mówiąc już o najprostszymi kopiarkach do powielania kart katalogowych.

A przecież nie kto inny jak bibliotekarz włącza się najpełniej w proces dydaktyczno-wychowawczy szkoły. Nie ma apelu, uroczystości szkolnej czy innej imprezy, konkursów i olimpiad, w których nie byłoby jego cichego udziału, bo przecież każdemu takiemu poczynaniu towarzyszy książka.

Bibliotekarze szkolni są rozgoryczeni, sfrustrowani. Nic więc dziwnego, że odchodzą z zawodu, często także najlepsi. W województwie gdańskim we wrześniu 1986 r. z jednego zespołu miejskiego liczącego ponad 60 osób odeszło 30. Nie ma pełnej obsady etatowej w bibliotekach, ciągła płynność kadr nie sprzyja dobrej pracy.

Pieniądz jest rzeczą wstydliwą, bibliotekarze szkolni mówią o nim bardzo rzadko. Czują się jednak zawiedzeni z powodu niedostrzegania ich pracy, wysiłków i problemów. Trudno w jednym artykule zawrzeć wszystkie ich dylematy. Byłoby dobrze, gdyby na ten temat szerzej wypowiedzieli się oni sami, przede wszystkim ci, którzy w wieloletniej praktyce dobrze poznali rzeczywistość biblioteki szkolnej.

BOGUSŁAWA NOWAK

Punkty biblioteczne — potrzeba czy anachronizm?

Po uchwaleniu przez Sejm w r. 1946 dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi Ministerstwo Oświaty konsekwentnie dążyło do zorganizowania takiej sieci bibliotek publicznych, która zapewniałaby każdemu obywatelowi łatwy dostęp do potrzebnych mu książek. Lata 1946—1948 były okresem, w którym powstały w kraju biblioteki wojewódzkie, powiatowe, miejskie, gminne oraz uruchamiane przez nie punkty biblioteczne. Organizacja bibliotek ograniczona była trudnościami finansowymi oraz brakiem książek, rozłożono ją więc na 2 lata, przy czym na każdą bibliotekę planowano subwencję ze Skarbu Państwa w kwocie 200 tys. zł. Obliczano, że starczy ona na nabycie około 2 tys. książek, z których łatwo dałoby się zorganizować 40 znormalizowanych, 50-tomowych bibliotek ruchomych do obsługi punktów bibliotecznych. Te zamierzenia ministerstwa sukcesywnie realizowano, choć rynek księgarski był niewystarczający i nie dostosowany do potrzeb masowego odbiorcy, często początkującego i przeważnie mało wyrobionego, rekrutującego się ze środowisk wiejskich i robotniczych.

Już w r. 1946 ustalono pierwsze wykazy najpotrzebniejszych książek dla bibliotek i następnie tytuły te, w większości poczytną belestrystykę polską klasyczną i współczesną, wydano w wielotysięcznych nakładach. Zasiłki one biblioteki powiatowe i gminne, a tym samym znalazły się w punktach bibliotecznych.

W dawnym powiecie przeworskim pierwsze punkty organizowała już w r. 1947 założona na październiku 1946 r. biblioteka powiatowa. Głód książki był duży, tym bardziej że tylko w niektórych gromadach przy organizacjach młodzieżowych istniały niewielkie księgozbiory, zaś systematyczną pracę prowadziła tylko w Gaci spółdzielcza „Książnica”. Zarządy Gminne oraz powstałe wówczas Gminne Komitety Biblioteczne w dawnym przeworskim powiecie na pismo kierownika biblioteki powiatowej odpowiedziały pozytywnie, zgłaszając kandydatów na bibliotekarzy. Rekrutowali się oni z organizacji młodzieżowych, stowarzyszeń, placówek kulturalno-oświatowych. Najczęściej byli to młodzi rolnicy ze Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici” oraz nauczyciele. Punkty przez kilka czy nawet kilkanaście lat prowadziły wówczas: w Łopuszce Małej — Jan Dyrkacz, w Krzeczowicach — Roman Weselak, w Gaci — Kazimierz Brożbar, w Łopuszce Wielkiej — Janina Grzebykowa, w Medyni — Adeła Młynarczyk, w Głogowcu — Bolesław Młynarski, w Jagiele — Jan Drzyszek, w

Mirocinie — Janina Nowakowska, w Goliczynie — Aniela Bałusz, w Pantalowicach — Józefa Zygmunt, która z książką i biblioteką związała się na całe późniejsze życie — była do r. 1987 kierowniczką filii biblioteki gminnej w tej miejscowości. Początki swej pracy z książką tak wspomina:

W roku 1947 dowiedziałam się, że są możliwości założenia punktu bibliotecznego w naszej wiosce; bardzo mi to odpowiadało, ponieważ tak ja, jak i moi rodzice lubiliśmy książki, a tych było niewiele, więc zdecydowałam się, pojechałam do Przeworska, zgłosiłam się do Biblioteki Powiatowej, której kierownikiem był p. Adam Bernacki, i już 14 października podjęłam pracę w punkcie bibliotecznym. Pierwsze książki przywiózł mi furmanką okazyjnie kolega z organizacji wiejskiej, umieściłam je w domu i zaczęłam szukać chętnych do czytania, bo przecież ja i moi rodzice to za mało. I tu z pomocą przyszła mi moja mama — po przeczytaniu książki Sewera *Matka* opowiedziała krótko jej treść swojej koleżance i tym ją zachęciła do czytania. Powoli zaczęło mi przybywać czytelników, ale książek nie było dużo, należało je często wymieniać, a to był problem, bo Przeworsk oddalony jest o 16 km, kolejka wąskotorowa dojeżdża tylko do Kańczugi, do mojej wioski nosiłam najczęściej te 50 książek w płachcie na plecach. Ale to mnie nie zrażało, byłam zadowolona, że mam co czytać i innym mogę udostępnić książki...

W r. 1948 w powiecie działało 37 punktów, które wypożyczyły 3502 tomy na ogólną liczbę 8252. Jako ciekawostkę świadcząca o potrzebach czytelnicznych odnotowuję, że Związek Zawodowy Pracowników Dróg Kołowych Oddział w Przeworsku zwrócił się w październiku 1948 r. do Biblioteki Powiatowej z prośbą o wypożyczenie dla służby drogowej kompletu 50 książek, które Zarząd Oddziału chciałby udostępniać swoim członkom zamieszkałym na wsi, bowiem brak czasu nie pozwalał im „przychodzić 2 lub 3 razy w tygodniu po książki do biblioteki”.

W latach 1949—1950 biblioteki i punkty biblioteczne włączyły się w akcję likwidowania analfabetyzmu. Obowiązkiem bibliotekarzy było pełnienie opieki nad ludźmi, którzy zdobyli sztukę czytania i pisanie, oraz włączanie ich do grona czytelników. Wykazy z r. 1951 świadczą, że w bibliotekach gminnych i w punktach powiatu zapisano byłych analfabetów 67.

Następne dziesięciolecie pracy bibliotek i punktów bibliotecznych przyczyniły się znacznie do rozczytania społeczeństwa,

były więc te najmniejsze, społecznie prowadzone wypożyczalnie książek niezmiernie pożyteczne.

Jak sytuacja wygląda dzisiaj? W byłym powiecie przeworskim działa na wsi 17 punktów, które w r. 1987 zarejestrowały 949 czytelników. Nie są to liczby imponujące, ale pamiętajmy, że w miejsce dawnych punktów powstały filie bibliotek gminnych, że sieć biblioteczna jest kompletna. Istnienie jednak tych punktów oraz starania o organizowanie dalszych ma sens, tym bardziej że książka, jakkolwiek łatwiej już dostępna w księ-

garni, jest towarem coraz droższym, zatem nie każdego będzie stać na kupno w takiej mierze, by być w zakresie codziennej lektury samowystarczalnym. Punkty biblioteczne będą więc nadal niezbędne.

Czy wśród prowadzących punkty znajdziemy takich przyjaciół książki, takich społeczników jak Józefa Zygmunt? Może... Dobrze jednak, że od 1 czerwca weszło w życie nowe zarządzenie o przyznawaniu kierownikom punktów wyższych nagród pieniężnych.

ALICJA SOZDA

Kwiecień miesiącem pamięci narodowej

Scenariusz apelu szkolnego

Apel przeznaczony jest dla młodzieży 14-16-letniej. Czas trwania 8-10 min.

I

Każdego roku odbywają się w naszym kraju obchody Miesiąca Pamięci Narodowej. Z inicjatywy Rady Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa powstałej w r. 1947 kwiecień stał się miesiącem zbiorowej narodowej pamięci o ludziach walczących i poległych za ojczyznę, o miejscach walk i męczeństwa narodu polskiego. Na terenach Polski znajduje się około 11 000 udokumentowanych miejsc walk i martyrologii, poza granicami jest ich 2800, rozsianych po terytoriach 62 krajów.

W tym miesiącu często spotykamy się z kombatantami, więźniami byłych obozów hitlerowskich; kładziemy kwiaty na grobach poległych żołnierzy i w miejscach kaźni.

II

Polegli na polach bitew,
żołnierze armii wolności
— nie wstaną, aby oskarżać.

III

Wzięci przez szpiclów z ulicy,
rozstrzeliwani na miejscu
— nie wstaną, aby się zemścić.

IV

Zakatowani w kacetach,
zatrutowani w karcerach
— nie wstaną, aby nas sądzić.

V

Ziemia zaleczy swe rany,
miasta piękniejsze wyrosną
— gdzie są popioły spalonych?

Kto pojmie wążłość i siłę

okrzyku, który skazaniec
rzucił przeciwko salwom?

Za mało naszego życia,
za mało pamięci naszej
— odwagi mało w sumieniu.

VI

Wznosząc świat sprawiedliwszy,
świat ocalony z zagłady,
zapamiętajmy na zawsze:

— że po to zginęli tamci
— bohaterowie i tchórze —
abyśmy my mogli żyć.

(Leon Pasternak — *Cena istnienia*)

I

Na terenach obozów zagłady wzniesiono pomniki-mauzolea, których twórcami byli najwybitniejsi polscy rzeźbiarze i architekci. Oświęcim, Majdanek, Sztutowo i szereg innych miejsc zbiorowego mordu podniesiono do rangi muzeów państwowych.

II

Szli niosąc w piersiach kamień
— to była ojczyzna:
katowana,
wyjąca z bólu,
ubroczone,
z gipsem wpychanym w gardło,
ale niepodległa,
na Szucha
na Pawiaku
za drutami Stuthofu
w piecach Oświęcimia.

(Stanisław Ryszard Dobrowolski — *Szli niosąc w piersiach...*)

III

Czerwień jarzębin wśród brzoź Lenino,

Czerwone maki Monte Cassino,
Pąsowe róże Francji, Normandii,
Liliowe wrzosa Norwegii, Anglii...
To po nich żołnierz szedł, walczył,

ginął,

Piachem pustyni i stepem złotym,
Wracał bezsennym marszem piechoty,
Ze wszystkich frontów wracał do
Polski
Kluczami eskadr, konwojem morskim...

IV

Zakwitły maki, wrzosa i róże
I jarzębiny czerwienne w górce...
Do matek, ojców, dzieci i żon
Wracali chłopcy z dalekich stron.

II

Lecz są gdzieś tylko listy w komodzie,
Na sercu zdjęcie chłopca w pochodzie...
Tyle zostało z jarzębin, brzoź,
Czerwonych maków, wrzosów i róż?

IV

Czerwień jarzębin, maków i róż
W wolnej Warszawie na grobie złóż.
Ten grób — w marmurze czarnym
ciosany.
To tutaj leży Żołnierz Nieznany.

(Tadeusz Kubiak — *Bitewne pola*)

I

Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa stała się inicjatorem i propagatorem idei budowy pomników i obelisków, tablic pamiątkowych na miejscach kaźni i straceń, na cmentarzach, polach bitewnych, terenach męczeństwa, miejscach działań partyzanckich i akcji konspiracyjnych w latach hitlerowskiej okupacji. Temu wielkiemu i ciągłemu przedsięwzięciu patronuje od lat hasło: „Żadne miejsce poświęcone krwią lub męczeństwem Polaków nie może pozostać zapomniane”.

V

Jest wojna synku, gdy to piszę,
a wojna to krew,
to trupy owinięte w ciszę
i w potomnych śpiew.
Gromadzą się coraz surowsze
pułki grubych chmur,
pierzcha spokój jak wichru ostrzem
zdarty wody wiór.
W ognistych drzazgach dzień się budzi,
noc w odstrzałach zórz,
armaty zasypują ludzi
wybuchami burz.
Z łądy stalowych luf wykwiata
ołowiany kwiat —
ziemia cała żelazem ryta
w deseń nowych map.
Twój ojciec, synku, przeciw wojnie

w jej dzieje się wplótl.
Gdybym zginął, pamiętaj!
ty po mnie podejmij ten trud!

(Marian Piechal — *O wojnie — list do syna*)

I

Narodowa pamięć — jak ojczyzna —
jest dobrem najwyższym
i jest powszednim chlebem. Wplata się
w historię cieniami
poległych, wyrasta z czynów żyjących
uczestników walki,
spotykanych wśród nas, na co dzień.

VI

Jest jeden czas miłości, jest jeden czas
wiary,
dla tych, którzy odeszli, dla tych, co
zostają.
Żołnierze, którzy padli, to blaski ofiary
dla synów swych, co dzisiaj strzegą
granic kraju.

II

Biało-czerwona ziemi, coś z siebie wy-
dała
pokolenia żołnierskie w walce niepod-
ległe,
niech się przed tobą chyli sztańdar
wiecznej chwały,
bo wolność to jest tyle, ilu nas poległo.

III

Jest jeden czas miłości, jest jeden czas
wiary,
dla tych, którzy odeszli, dla tych, co
zostają,
Wszystko staje się jednym: żywe i
umarłe,
wszystko splota się w jedną narodową
pamięć.

IV

Ona przeszłości i przyszłości sięga
przez serce żywe, co w piersiach nam
bije,
Bo wolność to jest tyle, ilu nas poległo,
I wolność to jest tyle, ilu nas dziś żyje!

V i VI

Bo wolność to jest tyle, ilu nas poległo,
I wolność to jest tyle, ilu nas dziś żyje!

(Fragm. poematu Jadwigi Radzywińskiej zamieszczonego w publikacji tejże autorki *Nie zniszczeni przez grom*)

BARBARA JACHIMCZAK

Z lekturą szkolną na wesoło

Konkurs czytelniczy

PRZYWITANIE

Konkurs, na który zaprosiliśmy reprezentacje klas III zasadniczej szkoły zawodowej, ma zbliżyć nas wszystkich do książki, którą czytamy na co dzień: bo musimy, bo profesor każe, bo jest to obowiązkowe. Tą książką jest lektura szkolna.

Dzisiaj proponujemy spotkanie z lekturą szkolną nieco inne niż te, które znamy z lekcji języka polskiego. Spotkanie na wesoło. Spotkanie w formie zabawy, rozrywki. Zaproponujemy Wam zagadki, konkursy o tematyce czytelniczej. Odgadywanie ich sprawi na pewno i zawodnikom, i nam — kibicom, duże zadowolenie. Bo książka, nawet jeśli jest to lektura szkolna, jest tą wartością, którą poznawać należy. To książka otwiera coraz szerzej bramy wielkiego i ciekawego świata, staje się cichym powiernikiem i serdecznym doradcą kształtującym naszą osobowość i nasz światopogląd. To właśnie książka mówi o tym, jak najpiękniej, najmądrzej i najodważniej przejść przez życie.

Przez dzisiejsze nasze spotkanie chcemy udowodnić, że książka jest także świetną kulturalną rozrywką umysłową. Zapraszamy do wspólnej zabawy.

PREZENTACJA DRUŻYN

PREZENTACJA JURY

I rzeczy martwe też mówią

Tak, tak — mówią, podpowiadają. A co? Te, które wam pokażemy, podpowiadają tytuły znanych wam lektur.

Na podstawie użytych rekwizytów, które za chwilę zobaczycie, musicie odgadnąć tytuły utworów i nazwiska ich autorów.

Dodatkowe 3 punkty otrzyma drużyna, która pierwsza odgadnie trafnie wszystkie tytuły.

A oto rekwizyty:

1. okrągły stół i osoby przy nim siedzące

„Przy okrągłym stole” — Julian Tuwim

2. lalka

„Lalka” — Bolesław Prus

3. motyka, ziemniaki

Kopanie ziemniaków — Reymont fragm. „Chłopów”

4. welon

„Wesele” — Stanisław Wyspiański

5. dwie tablice z napisem: teatr

„Dwa teatry” — J.Szaniawski

6. plecak i serce

„Serce w plecaku” — Michał Zieliński

Za odgadnięcie tytułu i autora — 2 punkty.

Za odgadnięcie tytułu — 1 punkt.

Kto to powiedział?

Każda drużyna usłyszy za chwilę fragment znany z lektury.

Trzeba odgadnąć, kto jest autorem słów, w czyje usta je włożył i w jakim utworze możemy je znaleźć?

Za pełną odpowiedź — 3 punkty

Za poszczególne człony odpowiedzi — po 1 punkcie

1

„Cóż za zwierzęce pędzicie życie, chłopcy silne i zdrowe! Jedni mają jada tyle, że z niego urządzili kult, obrzęd, nałóg, obyczaj i jakąś świętość, a drudzy po to tylko żyją, żeby nie zdychać z głodu! Zbuntujcież się, chłopcy potężne, przeciwko swojemu sobaczemu losowi!”

Stefan Żeromski — Cezary Baryka — „Przedwiośnie”

2

„Nasz naród jak lawa,

Z wierzchu zimna i twarda, sucha i plugawa,

Lecz wewnętrznego ognia sto lat nie wyziębi;

Plwajmy na tę skorupę i zstąpmy do głębi.”

Adam Mickiewicz — Piotr Wysocki — „Dziady”. Część III, „Salon warszawski”

3

„Pon się boją we wsi ruchu,

Pon nos obśmiwajom w duchu —

A jak my, to my się rwiemy

ino do jakiej bijacki.

Z takich jak my był Głowacki.”

Stanisław Wyspiański — Czepiec do Dziennikarza — „Wesele”

4

„Polsko! lecz ciebie błyskotkami łudzaj;

Pawiem narodów byłaś i papuga,

A teraz jesteś służebnicą cudzą.”

Juliusz Słowacki — słowa autora — „Grób Agamemnona”

5

„... byt zabezpieczony — to podstawa życia. A co do męża, można go uchodzić. Pensję zabierać, gdy zaferuje — co dzień dwie szóstki na kawę do łapy, a cygara samej kupować i suszyć na piecu. Inaczej taki pan może cię zrujnować.”

Gabriela Zapolska — Pani Dulska — „Moralność pani Dulskiej”

6

„Przyrzekam na kobiety stałość niewrzruszoną

Poradnik Bibliotekarza – Spis treści za rok 1988

(liczba pierwsza oznacza numer, druga stronę)

ARTYKUŁY TREŚCI OGÓLNEJ

Andrzejewski Jerzy	
— Nowe czasopismo — „Bibliofil”	1/2—45
Bartoszewicz-Fabiańska Bożena	
— II krajowa konferencja bibliotekarzy muzycznych	7/8—18
Białkowska Barbara	
— Obsługa dzieci i młodzieży w bibliotekach publicznych na wsi	4—8
Bogdanowicz Zofia	
— Zbiory muzyczne w bibliotekach publicznych	5—3
Borecka Irena	
— Księgozbiory prywatne nauczycieli w małych miastach	5—15
Burakowski Jan	
— Sam tego chciałeś, Grzegorz Dyndało..., czyli refleksje na temat wykształconych (fachowo) bibliotekarzy	7/8—6
— Kto i po co do biblioteki publicznej (w sprawie struktury zbiorów, ale nie tylko)	9—6
— Dobre tradycje od wczoraj i od dziś	10/11—15
Grodzicka Małgorzata	
— Badań poczytności wybranych książek dziecięcych ciąg dalszy	1/2—33
— Badania poczytności książek dziecięcych po raz trzeci	9—9
Kozakiewicz Wanda	
— Specjaliści biblioterapeuci	1/2—22
Krzyżewska Wanda	
— Kilka uwag o czytelnictwie w szkole podstawowej	10/11—8
Kuźmińska Krystyna	
— Laureaci Nagrody im. Heleny Radlińskiej za wybitne osiągnięcia w dziedzinie bibliotekoznawstwa i bibliotekarstwa w r. 1988	10/11—19
L.B.	
— Narada przedstawicieli krajów socjalistycznych na temat koordynacji prac w Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarskich (IFLA)	4—33
Maciaszczyk Joanna, Gawroński Andrzej	
— Kształcenie użytkowników informacji. Zamierzenia i rezultaty	1—2/89
Mikulska Zofia	
— Rachunek prawdopodobieństwa	6—15
Nagórska Izabela	
— Jak nas widzą pisarze	3—3
Nahotko Marek	
— Polskie czasopisma dotyczące mikrokomputerów. Przydatność dla bibliotekarzy	1/2—24
Pawlicka Elżbieta	
— System obsługi i czytelnictwa osób chorych i niepełnosprawnych w Łodzi	5—7
Podgóreczny Józef	
— Jeszcze o patronach bibliotek	12—9
Przemieniecka Danuta	
— Biblioteki imienia bibliotekarzy	3—7
Przybysz Irmína	
— Nowatorstwo a funkcjonowanie bibliotek szkolnych	12—3
Ślomszcewska Barbara	
— Plenarne posiedzenie Państwowej Rady Bibliotecznej	4—42
Suszek-Sobina Irena	
— Czasopisma bibliotekarskie przedmiotem ogólnopolskiej narady	6—24
Szocki Józef	
— Koła miłośników książki jako forma wychowania	5—18
Wróblewski Jan	
— I przed narodem nieśli oświaty kaganiec... Z dziejów książki polskiej na Litwie	7/8—21
Wołosz Jan	
— Biblioteki — tylko zaścianek?	9—3
— Co nowego w Bibliotece Narodowej	3—25
Zielińska Marianna	
— Nauczyciele — czytelnicy w szkołach zawodowych	9—14

Żor Tadeusz	
— Czasopisma bibliotekarskie	7/8—7
<i>Doskonalenie kadr</i>	
Bartoszewicz-Fabiańska Bożena	
— Kurs dla bibliotekarzy muzycznych bibliotek publicznych w Jarocinie (1987)	1/2—40
Michalski Lech	
— Jeszcze raz o tym samym. Polemiki	1/2—20
Szocki Józef	
— Biblioteka w systemie oświaty, nauki i kultury	12—6
Walczak Marian	
— Doskonalenie zawodowe bibliotekarzy. Bariery i perspektywy	6—8
<i>Zapiski bibliofila z książek i z życia wyjęte</i>	
Kempa Andrzej	
— Kochajcie, proszę, dziecięce książeczki	12—24
— Opinie czytelnice. Apostrofa do książek. Piszemy listy. Bibliofilskie rara et curiosa	9—28
— Prezentacja. Obieg książek. „Czarnobyl” światowej kultury	7/8—31
<i>Koniec świata</i>	
Malkontent Maurycy	
— Każdy sobie rzepkę skrobie	5—30
— Merkury w bibliotece	7/8—41
— Stawanie bokiem	4—46
— Uświadamianie	3—38
—	12—29
<i>Wykaz prac naukowych, badawczych, popularnonaukowych</i>	
	6—27, 7/8—39, 12—26
<i>Prawo biblioteczne</i>	
Bednarz Jerzy	
— Jeszcze o zmianie przepisów płacowych. Zmiany w przepisach zarobkowania emerytów i rencistów. Nowelizacja ustawy o kontroli publikacji i widowisk. Zasady kształtowania sieci instytucji i placówek upowszechniania kultury. Wysokość najniższego wynagrodzenia. Przekazywanie kompetencji. Najniższe emerytury i renty	3—27
— Nowe stawki autorskie. Nowe wynagrodzenia nauczycieli. Nowe stawki za używanie pojazdów samochodowych do celów służbowych. Zasady wartościowania pracy w bibliotekach. Nowe zasady wynagradzania osób zatrudnionych w pozaszkolnych formach szkolenia, dokształcania i doskonalenia. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Zniesienie limitowania zatrudnienia i dyrektywności wynagrodzeń. Nowa wysokość diet. Możliwość zwiększania odpisów na zakładowe fundusze socjalny i mieszkaniowy. Nowe stawki za spotkania autorskie. Wyjaśnienia Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej dotyczące dodatku z tytułu wzrostu cen	7/8—35
— Nowe przepisy płacowe dla bibliotekarzy bibliotek publicznych. Nowe zasady wynagradzania pracowników transportu samochodowego. Nowe stawki dla twórców dzieł plastycznych. Jeszcze o wynagrodzeniach za spotkania autorskie. Jeszcze o wyłączeniu z dyrektywności	10/11—32
<i>Odpowiedzi redakcji</i>	
K. K.	
— Emerytowana nauczycielka w bibliotece wiejskiej	1/2—55
— Dodatek funkcyjny dla kierownika działu (oddziału). Dodatkowe obowiązki — dodatkowa umowa. Wcześniejsze przyznanie nagrody jubileuszowej	3—29
— Praca w wolne soboty	4—25
— Sankcje za nieobecność w pracy. Odzież ochronna. Za co premia	5—29
— Wynagrodzenie palacza	7/8—37
— Przepisy określają wymagania minimalne. Zwrot kosztów za wziętą książkę. Odzież robocza w bibliotece publicznej. Wysokość odszkodowania za zgubioną książkę. Jeszcze o sprzętaniu. Awans po studium podyplomowym	9—25

W.		
—	Odpowiedzialność materialna w bibliotece szkolnej	1/2—55
—	Dodatek stażowy dla rencisty. Wynagrodzenia nie muszą być jednakowe	3—29
—	Godziny ponadwymiarowe polonisty w bibliotece szkolnej	4—25
—	Zmiana zakresu obowiązków w bibliotece szkolnej	5—31
—	Wynagrodzenie bibliotekarza szkolnego	12—15

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Bernard Juliusz		
—	Po zjeździe bibliotekarzy polskich. Rozbicie resortowe jest przerażające	4—13
Hudymowa Maria		
—	Przyjąć zasadę współpracy (fragment nagrodzonych wspomnień)	
Jopkiewicz Andrzej		
—	Wizyta koleżanek z Bratysławy w Warszawie	3—36
Kaszyński Stanisław		
—	Cenna publikacja SBP. Bibliografia 70-lecia	1/2—44
Kempa Andrzej		
—	Z prac wydawniczych okręgu kieleckiego SBP	5—25
Rozstrzygnięcie konkursu na wspomnienia, ogłoszonego przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich z okazji 70-lecia organizacji		3—36
Wasilewska Władysława		
—	Biblioteki polskie dziś i jutro. IX zjazd bibliotekarzy polskich	1/2—3
Wasilewski Juliusz		
—	Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 1917—1987. Fakty — wydarzenia — iluzje	1/2—14
Wykaz działaczy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich odznaczonych z okazji 70-lecia SBP odznaczeniami państwowymi		1/2—9

Z ZAGRANICY

Borecka Irena		
—	Nowe myślenie i kultura. Korespondencja z Leningradu	7/8—14
Drzewiecki Marcin		
—	Problematyka normalizacji w bibliotekarstwie szkolnym za granicą	7/8—3
Kamenska Viera, Kamensky Milan		
—	Państwowa Biblioteka Naukowa w Bańskiej Bystrzycy	6—12
Pindłowa Wanda		
—	Kształcenie kadr dla służb informacji naukowej w Chińskiej Republice Ludowej	1/2—10
Wójcik Ewa		
—	Biblioteki szkół elementarnych we Francji	10/11—3

ORGANIZACJA I TECHNIKA PRACY BIBLIOTECZNEJ

Barański Dariusz		
—	Żaden katalog nie zastąpi bibliotekarza	7/8—16
Gwiazdowska Elżbieta		
—	Jak dodatkowo zabezpieczyć zbiory	7/8—34
J. Was.		
—	Zarządzenie nr 9	7/8—30
Nahotko Marek		
—	Stan i zamierzenia w dziedzinie komputeryzacji bibliotek publicznych (ankieta Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz „Poradnika Bibliotekarza”)	4—3
Nowak Bogusława		
—	Jeszcze o katalogowaniu	3—12
Olczykowska Wiesława		
—	Lepiej musi być wykorzystywany katalog w szkole podstawowej	3—13
Polus Piotr		
—	Kanon lektur. Propozycja zmian	10/11—17
—	Labirynt cen a gromadzenie zbiorów	1/2—18
Sawicka Elżbieta		
—	Podstawową bolączką nie są niepełne opisy	7/8—15
Sobiborowicz Elżbieta		
—	Czy w katalogowaniu pomoże nowe wydanie „Biblioteki szkolnej”?	4—23

Teresińska Anna	
— Systemy porządkowania i znakowania literatury pięknej dla dzieci i młodzieży w bibliotekach polskich. Propozycja systemu uniwersalnego	4—15
Warzycha Elżbieta	
— Jak oceniam czytelnictwo uczniów szkoły podstawowej	9—15
Wzorcowe dokumenty związane z realizacją Wytycznych Ministra Kultury i Sztuki w sprawie działalności i organizacji bibliotek zakładowych (dokończenie)	
	1/2—35

Przepisy katalogowania dokumentów dźwiękowych

Bielska Krystyna	
— Nowa norma	7/8—33
— Hasło	12—18
— Katalogi dokumentów dźwiękowych	10/11—31

FORMY PRACY Z CZYTELNIKIEM

Czarnik Jacek, Pietrzyński Paweł	
— O tytule w klasach licealnych. Lekcja biblioteczna	6—18
Dukiewicz Barbara	
— Dzieje książki rękopiśmiennej. Lekcja biblioteczna	4—36
Fudala Alicja	
— Nasza biblioteka. Lekcja dla kl. I szkoły podstawowej	9—23
Gieryk Barbara, Sikora Elżbieta, Archacka Celina	
— Uroczyste pasowanie na czytelnika w Gminnej Bibliotece Publicznej w Myszyńcu	1/2—53
Giewartowska Danuta	
— Jak robić notatki. Lekcja biblioteczna w kl. V	7/8—28
Jachimczak Barbara	
— Przez świat idące wołanie... (scenariusz apelu pokoju dla kl. VIII)	10/11—24
— Przystosowanie czytelnicze i informacyjne w szkole średniej. Jak się uczyć — lekcja w kl. I	1/2—30
Józwiak Henryk	
— Wprowadzenie do korzystania z bibliotecznego warsztatu informacji w szkole. Lekcja biblioteczna	1/2—51
Katarzyńska Iwona	
— Kartoteki w naszej bibliotece. Lekcja w kl. VI	12—23
Kubiak Zofia	
— ABC języka. Zgaduj zgadula w kl. VII	5—22
Kulik Maria	
— Plebiscyt na najciekawsze książki roku	12—16
Łach Danuta	
— Ta, co nie zginęła. 11 listopada — apel w rocznicę niepodległości	9—19
Maciejek Alicja	
— Jak zbudowana jest książka. Lekcja w kl. III szkoły podstawowej	12—21
— Jan Brzechwa — poeta dziecięcej radości (scenariusz poranku literackiego)	6—21
Michalski Lech	
— Wystawy biblioteczne — dialog z czytelnikiem	4—32
Mosler Ewa	
— II wojna światowa. Tematyczne zestawienie bibliograficzne. Lekcja biblioteczna w kl. VIII	9—18
Niedziela Stanisława	
— Biblioteka i jej zbiory. Lekcja biblioteczna w kl. I	10, 11—23
— Witajcie w naszej bajce. Konspekt lekcji dla kl. 0	5—20
— Wydajemy jednodniówkę. Konspekt zajęć aktywności bibliotecznego	9—21
Nowacka Anna	
— Konkurs czytelniczy w bibliotece szkolnej — pomoc w realizacji programu nauczania	3—15
Nowaczyk Alina	
— Katalog ilustrowany — informacja o książkach w dziale dla najmłodszych czytelników. Lekcja biblioteczna	3—14
Paluch Anna	
— Zagadki do łamigłówek	7, 8—27
Podnieśńska Barbara	
— Dzień Matki. Scenariusz apelu	4—34
— Spotkanie z baśnią — impreza dla kl. III	3—19

Szcerbińska-Kosiel Maria	
— Poszukiwanie materiałów o ochronie przyrody. Lekcja biblioteczna dla kl. IV	5—21
Szpułak Grażyna	
— Formy reklamy książki i czasopisma w bibliotece szkolnej	10/11—13
<i>Przysposobienie czytelnicze i informacyjne</i>	
List dyrektora Instytutu Programów Szkolnych prof. dr. Stanisława Frycie w sprawie programu przysposobienia	5—11
Błońska Łucja, Szabelska Hanna	
— Opinia nauczycieli bibliotekarzy o programie przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w szkole podstawowej (raport z badań)	5—11
Geszczyńska Longina	
— Przysposobienie czytelnicze i informacyjne bliżej praktyki	4—19
Grudzińska Maria	
— Propozycja zmian w programie przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w szkole podstawowej	10/11—11
Nowak Bogusława	
— Należy się zdecydować. Obowiązujący, ale niewykonalny	6—16
Samot Maria	
— Głos w sprawie przysposobienia	4—22
Sekcja Bibliotek Szkolnych ZO SBP we Wrocławiu	
— Co dalej z przysposobieniem?	1/2—27
Suszek Anna	
— Nasza szara rzeczywistość	4—21

Z ŻYCIA BIBLIOTEK

Atamańczuk Kazimiera	
— Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu — funkcje wobec młodzieży	5—23
Czośnyka Józef Tadeusz	
— Miejska Biblioteka Publiczna w Turku organizatorem konkursu graficznego na ekslibrisy	5—28
Gardyś Jolanta	
— 40 lat w służbie książki i czytelnika. Jubileusz Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Gostyniu	6—26
Grabowska Maria	
— Zbiory specjalne Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach	9—12
Jonca Zenon	
— Sprzedaż książek w wiejskich bibliotekach publicznych województwa koszalińskiego	3—20
Kagan Gerda	
— W bibliotece Szkoły Specjalnej	9—11
Kryścińska Małgorzata	
— 60 lat Biblioteki Narodowej w Warszawie. Wystawa w Radomiu	9—27
Nagórska Izabela, Ziomek Monika	
— Co nowego w bibliotekarstwie łódzkim	7/8—12
Pernaczyńska Anna	
— Języki obce w gostyńskiej bibliotece	3—21
Targowska Kazimiera	
— 40-lecie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sopocie	4—44
Wołoch Krystyna	
— Katowicki eksperyment	1/2—38

ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Czapiewska Maria	
— Przebudowa w ZSRR — życie społeczno-polityczne	4—29
Dorosz Beata	
— Józef Wittlin (1896—1976)	12—10
Juran Jolanta	
— Przebudowa w ZSRR — literatura i sztuka	4—31
Kornaszewska Marzena	
— Nowe książki dla dzieci i młodzieży	3—34
Kozioł Maria	
— Lektura wybranych artykułów i sylwetki pisarzy. Wybór artykułów z „Polonistyki” z lat 1983—1987	7/8—24

Mamiński Paweł	
— Jan Dobraczyński. Zestawienie bibliograficzne	4—26
— Wojciech Żukrowski. Zestawienie bibliograficzne	1/2—47
Tajcich Grzegorz	
— Edukacja ekonomiczna społeczeństwa	3—8

BIBLIOTEKARSKIE LEKTURY

Kempa Andrzej	
— Spojrzenie w przeszłość zawodu — Włodarczyk Jerzy, <i>Bibliotekarze w Polsce okresu międzywojennego</i> , Łódź 1988	4—45
Kondek Stanisław	
— <i>Biblioteka szkolna</i> . Przewodnik dla bibliotekarza pod red. Emilii Białkowskiej. Wyd. 2 zm. i uzup., Warszawa 1986 (właśc. 1987). Marianna Mlekicka — <i>Wydawcy książek w Warszawie w okresieaborów</i> , Warszawa 1987	5—26
— Helena Więckowska 1897—1984, pod red. Jerzego Andrzejewskiego, Łódź 1988. <i>Bibliotekarze w służbie książki</i> , pod red. Danuty Konicznej, Olsztyn 1988. Jadwiga Czarnecka, Henryk Sawoniak <i>Klasyfikacja i katalog rzeczowy</i> . Wyd. 2 popr. Warszawa 1987. „Bibliografia „Bibliografii Polskich” 1981, „Polska Bibliografia Bibliologiczna” 1981. „Świat Książki”	12—13
Słwińska Maria	
— II etap oceny „Bibliotekarza”	3—31
Wasilewski Juliusz	
— O szatach „Bibliotekarza” (polemika)	1/2—41, 3—33

SYLWETKI BIBLIOTEKARZY

Andres Maria	
— O Marii Grzegorzewskiej w setną rocznicę urodzin	4—39
Mikulska Maria	
— Sylwester Puchalski	5—24
Nagórska Izabela	
— Irena Treichel	4—41
Niemczykowa Aleksandra	
— Kazimiera Wilczyńska (1900—1987)	9—30
Szocki Józef	
— Teodor Zbierski (1923—1987)	1/2—46
Wasilewska Władysława	
— Helena Falkowska	10/11—34
Zarząd Okręgu SBP, Dyrekcja WBP w Tarnowie	
— Maria Pawlikowa 1916—1988	12—25

Kto jest kim w bibliotekarstwie i informacji naukowej (wkładka)

Borzechowska Jadwiga	3 (57)	Malec Waleria Wanda	3 (59)
Chyla Maria	3 (57)	Martin Włodzimierz	3 (59)
Cieślik Wiesław Jakub	3 (57)	Matwiejczuk Wanda	7/8 (63)
Dubowik Henryk	7/8 (61)	Milczarek Teresa	7/8 (63)
Faber Mieczysław	7/8 (61)	Pisklak Magdalena	7/8 (63)
Falkowska Helena	3 (58)	Robowski Józef	3 (59)
Grata Jadwiga	3 (58)	Santi-Leszczyńska Joanna	3 (60)
Jaworska Anna	7/8 (62)	Wartanowicz Kamila	3 (60)
Kordys Ludmiła	7/8 (62)	Zajac Józef	7/8 (63)
Lesiak Henryk	7/8 (62)	Zych Edward	7/8 (64)

RÓŻNE

Dorosz Beata	
— Rocznicze literackie 1989	10/11—27
Krekora Zofia	
— List do redakcji	7/8—41
Migoń Krzysztof	
— List do redakcji	6—32
Nagórska Izabela	
— Co z rubryką „Kto jest kim...”	4—43
Swinarska Teresa	
— List na temat braku nowych publikacji o Karolu Estreicherze	1/2—23
Nagroda naukowa im. Łysakowskiego za rok 1986	1/2—29
	wkładka do nru 1/2

ILUSTRACJE

Bar-Święch Irena	10/11—19
Czajka Stanisław	10/11—20
Falkowska Helena	10/11—34
Hancko Regina	10/11—21
Ludkiewiczowa Maria	7/8—21
Pawlikowa Maria	12—25
Podgóreczny Józef	10/11—22
Wiszniewska Józefa	7/8—23
Wróblewski Jan	10/11—22
Czytelnictwo uczniów szkoły podstawowej (fragment zestawienia)	9—16
Ekslibris BPMiG Gostyń	6—17
Ekslibris Filii dla Dzieci MBP w Turku	10/11—10
Ekslibris Heleny Falkowskiej	10/11—35
Ekslibris J.T. Czosnyki (aut. Henryk Grocholski)	5—28
Ekslibris Stowarzyszenia Księgarzy Polskich	9—29
Strony tytułowe jednodniówek (Biblioteka Miejska w Oświęcimiu)	9—22
W bibliotece szkoły elementarnej we Francji	10/11—4, 5
W Bibliotece Publicznej w Dobrym Mieście	10/11—16
Wręczenie nagrody Marii Chłopek z Iiży	3—23
IX zjazd bibliotekarzy polskich — z sali obrad	1/2—4, 7

NASI AUTORZY

Andres Maria (Kraków) — 4—39	Grodzicka Małgorzata (Kielce) — 1/2—33, 9—9
Andrzejewski Jerzy (Łódź) — 1/2—45	Grudzińska Maria (Wrocław) — 10/11—11
Archacka Celina (Myszyniec) — 1/2—53	Gwiazdowska Elżbieta (Gdynia) — 7/8—34
Atamańczuk Kazimiera (Elbląg) — 5—23	Hudymowa Maria (Koszalin) — 12—7
Barański Dariusz (Kowala) — 7/8—16	Jachimczak Barbara (Zagnańsk) — 1/2—30, 10/11—24
Bartoszewicz-Fabiańska Bożena (— 1/2—40, 7/8—18	Jonca Zenon (Koszalin) — 3—20
Bednarz Jerzy (Warszawa) — 3—27, 7/8—35, 10/11—32	Jopkiewicz Andrzej (Warszawa) — 3—36
Bernard Juliusz (Wrocław) — 4—13	Jóźwiak Henryk (Wołów) — 1/2—51
Białkowska Barbara (Warszawa) — 4—8	Juran Jolanta (Olsztyn) — 4—31
Bielska Krystyna (Łódź) — 7/8—33, 10/11—31, 12—18	K.K. [Kuźmińska Krystyna] (Warszawa) — 1/2—55, 3—29, 4—25, 5—29, 7/8—37, 9—25
Błońska Lucja (Warszawa) — 5—11	Kagan Gerda (Dąbrowa Górnicza) — 9—11
Bogdanowicz Zofia (Kraków) — 5—3	Kamenská Viera (Bańska Bystrzyca) — 6—12
Borecka Irena (Olsztyn) — 5—15, 7/8—14	Kamenský Milan (Bańska Bystrzyca) — 6—12
Burakowski Jan (Sierpc) — 7/8—6, 9—6, 10/11—15	Kaszyński Stanisław (Kraków) — 1/2—44
Czapiewska Maria (Olsztyn) — 4—29	Katarzyńska Iwona (Łódź) — 12—23
Czarnik Jacek (Wałbrzych) — 6—18	Kempa Andrzej (Łódź) — 4—45, 5—25, 7/8—31, 9—28, 12—24
Czosnyka Józef Tadeusz (Wojcieszów) — 5—28	Kondek Stanisław (Warszawa) — 5—26, 12—13
Dorosz Beata (Warszawa) — 10/11—27, 12—10	Kornaszewska Marzena (Warszawa) — 3—34
Drzewiecki Marcin (Warszawa) — 7/8—3	Kozakiewicz Wanda (Wrocław) — 1/2—22
Dukiewicz Barbara (Gdańsk) — 4—36	Kozioł Maria (Lublin) — 7/8—24
Frycie Stanisław (Warszawa) — 5—11	Krekora Zofia (Garbatka) — 7/8—41
Fudala Alicja (Rawa Mazowiecka) — 9—23	Kryścińska Małgorzata (Radom) — 9—27
Gardyś Jolanta (Gostyń) — 6—26	Krzyżewska Wanda (Warszawa) — 10/11—8
Gawroński Andrzej (Łódź) — 6—4	Kubiak Zofia (Lubraniec) — 5—22
Geszczyńska Longina (Siedlce) — 4—19	Kulik Maria (Warszawa) — 12—16
Gieryk Barbara (Myszyniec) — 1/2—53	Kuźmińska Krystyna (Warszawa) — 10/11—19
Giewartowska Danuta (Siedlce) — 7/8—28	
Grabowska Maria (Katowice) — 9—12	

- L.B. [Biliński Lucjan] (Warszawa) — 4—33
- Lach Danuta (Mraĝowo) — 9—19
- Maciaszczyk Joanna (Łódź) — 6—4
- Maciejek Alicja (Łódź) — 6—21, 12—21
- Malkontent Maurycy (Warszawa) — 3—38, 4—46, 5—30, 7/8—41, 12—29
- Mamiński Paweł (Warszawa) — 1/2—47, 4—26
- Michalski Lech (Puławy) — 1/2—20, 4—32
- Migoń Krzysztof (Wrocław) — 6—32
- Mikulska Maria (Płock) — 5—24
- Mikulska Zofia (Lublin) — 6—15
- Mosler Ewa (Bytom) — 9—18
- Nagórska Izabela (Łódź) — 3—3, 4—41, 43, 7/8—12
- Nahotko Marek (Kraków) — 1/2—24, 4—3
- Niedziela Stanisława (Oświęcim) — 5—20, 9—21, 10/11—23
- Niemczykowa Aleksandra (Warszawa) — 9—30
- Nowacka Anna (Konstantynów) — 3—15
- Nowaczyk Alina (Zielona Góra) — 3—14
- Nowak Bogusława (Gdańsk) — 3—12, 6—16
- Olczykowska Wiesława (Piotrków Tryb.) — 3—13
- Paluch Anna (Słupsk) — 7/8—27
- Pawlicka Elżbieta (Łódź) — 5—7
- Pernaczyńska Anna (Gostyń) — 3—21
- Pietrzyński Paweł (Wałbrzych) — 6—18
- Pindłowa Wanda (Kraków) — 1/2—10
- Podgóreczny Józef (Bydgoszcz) — 12—9
- Podnieśńska Barbara (Siedlce) — 3—19, 4—34
- Polus Piotr (Opole) — 1/2—18, 10/11—17
- Przemieniecka Danuta (Koszalin) — 3—7
- Przybysz Irmina (Lublin) — 12—3
- Samot Maria (Ostrołęka) — 4—22
- Sawicka Elżbieta (Warszawa) — 7/8—15
- Sikora Elżbieta (Myszyniec) — 1/2—53
- Ślomszcewska Barbara (Warszawa) — 4—42
- Sobiborowicz Elżbieta (Gdańsk) — 4—23
- Suszek Anna (Ryczywół) — 4—21
- Suszko-Sobina Irena (Gdańsk) — 6—24
- Swinarska Teresa (Puławy) — 1/2—23
- Szabelska Hanna (Warszawa) — 5—11
- Szczerbińska-Kosiel Maria (Warszawa) — 5—21
- Szocki Józef (Wrocław) — 1/2—46, 5—18, 12—6
- Szpułak Grażyna (Kłodzko) — 10/11—13
- Sliwińska Maria (Toruń) — 3—31
- Tajsich Grzegorz (Łódź) — 3—8
- Targowska Kazimiera (Sopot) — 4—44
- Teresińska Anna (Józefów) — 4—15
- W. [Wasilewska Władysława] (Warszawa) — 1/2—55, 3—29, 4—25, 5—31, 12—15
- Walczak Marian (Jarocin) — 6—8
- Warzycha Elżbieta (Działoszyn) — 9—15
- Wasilewska Władysława (Warszawa) — 1/2—3, 10/11—34
- Wasilewski Juliusz (Warszawa) — 1/2—14, 41, 3—33, 7/8—30,
- Wołoch Krystyna (Katowice) — 1/2—38
- Wołosz Jan (Warszawa) — 3—25, 9—3
- Wójcik Ewa (Warszawa) — 10/11—3
- Wróblewski Jan (Olsztyn) — 7/8—21
- Zielińska Marianna (Elbląg) — 9—14
- Ziomek Monika (Łódź) — 7/8—12
- Zor Tadeusz (Warszawa) — 7/8—7

Nienawidzić ród męski, nigdy nie być
żoną.”

Aleksander Fredro — Klara i Aniela —
„Słuby panięskie”

Kłopotliwe teksty

Wydadzą się wam one bardzo dziwaczne. I rzeczywiście takie są. Wyrazy ułożone bez logicznego związku składają się jednak na urywki znanych wam utworów. Uporządkujcie te wyrazy, podajcie tytuł utworu i nazwisko autora — i po kłopotcie. Ten nieład wyrazowy da się szybko uprzętać.

Punktacja — od 3 punktów do 1 punktu.

1

i uciekało się z bólu ciężkim i czyjeś
piersi wyrwało, w rozterce zakochane
młodej, przed ludźmi serce

Z piersi młodej się wyrwało
W ciężkim bólu i rozterce —
I przed ludźmi uciekało
Zakochane czyjeś serce
Michał Ziełiński — „Serce w plecaku”

2

Jak nam Bonaparte dał Wisłę, przy-
kład przejdziem, Wartę mamy zwyciężać,
przejdziem, Polakami będziemy.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami,
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.
Józef Wybicki — „Pieśń legionów polskich
we Włoszech”

3

Bez młodości skrzydła, bez ułudy, to
wzleć nad serc dziedzinę rajska, ducha
szkieletów mi dodaj, niech martwym w
ludy światem...

Bez serc, bez ducha, to szkieletów ludy,
Młodości dodaj mi skrzydła!
Niech nad martwym wzleć światem
W rajska dziedzinę ułudy.
Adam Mickiewicz — „Oda do młodości.”

4

Ale ale, był najpiękniejszy już nieje-
den, jest brzeg, las, rzek najpiękniejszy,
naszej przeszliśmy Wisły wiele...

Był już niejeden las,
Wiele przeszliśmy rzek,
ale najpiękniejszy,
ale najpiękniejszy,
jest naszej Wisły brzeg.
Leon Pasternak — „Oka”

5

A ta cisza jedyna może dzień tam trwa,
może jeszcze sama wrześnieowa, na tak
złotym Tomaszowa zmierzchem wpadli
byśmy do...

A może byśmy tak jedyna
Wpadli na dzień do Tomaszowa?
Może tam jeszcze zmierzchem złotym

Ta sama cisza trwa wrześnieowa...
Julian Tuwim — „Przy okrągłym stole”

6

Radość kiedy dumnie nocy śpiewam,
kiedy wyzwała prometejskie mocy, kiedy
ogień świata tworzy, zapala wśród czło-
wieczej...

Śpiewam radość człowieczej mocy,
kiedy tworzy, kiedy wyzwała,
kiedy dumnie światu wśród nocy
prometejskie ognie zapala.

Władysław Broniewski — „Zywioty”

Portrety

Wasi koledzy przebrali się za bohate-
rów lektur szkolnych. Podajcie imiona i
nazwiska tych bohaterów oraz utwory,
w jakich występują.

Poprawna odpowiedź — 3 punkty

1. Kobieta w stroju niedbałym, w pa-
pilotach na głowie. Sciera kurze.

Pani Dulska

2. Postać owinięta słomą.

Chochoł

3. Chłopiec w poszarpanym ubraniu, z
kijem i węzełkiem, z napisem na plecach:
„wracam do tatusia”.

Syn marnotrawny

4. Mężczyzna ma na ramionach płaszcz
z prześcieradła z naszytym czarnym krzy-
żem.

Konrad Wallenrod

5. Dwie młode dziewczyny ubrane w
długie suknie, z wiankami weselnymi na
głowach.

Klara i Aniela

6. Chłopiec z przypiętymi do ramion
wielkimi skrzydłami.

Ikar

Plotkujemy

Każdy z nas lubi ploteczki. Oto nie-
winna okazja do obmówienia kilku pisa-
rzy. Niewinna — ponieważ książki, któ-
rych tytuły częściowo lub w całości za-
warte są w żartobliwych pytaniach, au-
torzy ci napisali naprawdę. A więc, który
z pisarzy to zrobił?

1. Wyhodował ziele na kraterze?

Melchior Wańkowicz

2. Z pór roku najbardziej lubił przed-
wiośnie?

Stefan Żeromski

3. Często na spacerach towarzyszył mu
słoń

Sławomir Mrozek

4. Miał kłopoty ze swoimi dziećmi.

* Często mawiał znajomym, że na dziady pójdzie przez te nieznośne dzieciaki.

Adam Mickiewicz

5. „Starość nie radość — śmierć nie wesele” — mawiał, gdy czuł się bardzo zmęczony.

Stanisław Wyspiański

6. Była namiętą brydzystką. Przy brydżu mogła spędzać noce i dnie.

Maria Dąbrowska

Za każdą odpowiedź — 2 punkty

Zartobliwe pytania

Zadanie polega na tym, aby na każde żartobliwe pytanie odpowiedzieć tytułem książki danego autora. Odpowiedź/ nie musi się zgadzać z rzeczywistością.

1. Gdzie lubiła przechadzać się Eliza Orzeszkowa?

Nad Niemnem

2. Jaki kraj odwiedzał chętnie Leon Kruczkowski?

Niemcy

3. Kto przychodził często do domu Reymonta?

Chłopi

4. Jan Chryzostom Pasek miał w swojej bibliotece wiele książek. Które z nich czytał najchętniej?

Pamiętniki

5. Która pani była częstym gościem w salonie Gabrieli Zapolskiej?

Pani Dulska

6. Które z imion najbardziej lubiła Maria Dąbrowska?

Bogumił, Barbara

Za każdą odpowiedź — 1 punkt.

Jakie związki rodzinne?

Czy uważnie czytasz książki? Jeśli tak, to bez trudu odpowiesz na pytanie konkursu: w jakim stosunku pokrewieństwa pozostają te osoby?

1. Konrad Wallenrod i Aldona
mąż i żona

2. Seweryn Baryka i Cezary
ojciec i syn

3. Ruth Sonnenbruch i prof. Sonnenbruch
córka i ojciec

4. Bogumił Niechcic i Barbara
mąż i żona

5. Hesja i Mela
siostry

6. Kain i Abel
bracia

Za każdą odpowiedź — 2 punkty

Tytuły też warto pamiętać

Dopełń tytuły i wymień nazwiska autorów.

1. Stary człowiek i Hemingway (morze)

2. Tędy i Wańkowicz (owędy)

3. Popiół i Andrzejewski (diament)

4. Prawa i Różewicz (obowiązki)

5. Morze i Wołoszynowski (żeglarz)

6. Książka i Parandowski (pokój)

7. Do gór i Kochanowski (lasów)

Za każdą odpowiedź — 2 punkty

Połącz wymienione postacie literackie w pary

1. Albin — Julia
2. Judym — Zosia
3. Jan — Basia
4. Tadeusz — Joasia
5. Krzysztof — Klara
6. Romeo — Cecylia

1. Albin — Klara
 2. Judym — Joasia
 3. Jan — Cecylia
 4. Tadeusz — Zosia
 5. Krzysztof — Basia
 6. Romeo — Julia
- Każda para — 1 punkt.

O kim lub o czym mówi ta książka?

1. Lesław Bartelski — „Śmierć poety”
o Krzysztofie K.Baczyńskim
 2. L.H.Morstin — „Rozmowy z poetą”
o Julianie Tuwimie
 3. Hanna Malewska — „Proteus”
o Janie Kochanowskim
 4. Melchior Wańkowicz — „Ziele na kraterze”
o młodzieży warszawskiej walczącej w powstaniu
 5. Irena Lorentowicz — „Dookoła Harnasiów”
o Karolu Szymanowskim
 6. Stanisław Wasylewski — „Wizyta w Łazienkach”
o królu Stanisławie Auguste
- Za każdą odpowiedź — 1 punkt

BARBARA SOSNOWSKA

Wprowadzenie dzieci 6-letnich do biblioteki dziecięcej

Cel lekcji

- zapoznanie dzieci z biblioteką, objaśnienie, gdzie jeszcze mogą spotkać się z książką;
- wyjaśnienie dzieciom, jak należy zachować się w bibliotece i jak postępować z wypożyczoną książką.

W związku z objęciem obowiązkowym nauczaniem dzieci sześciolletnich, należałoby również zapoznać te dzieci z biblioteką, w myśl porzekadła „im prędzej, tym lepiej”. Zapoznanie to może się dokonać np. przez zorganizowanie wycieczki dzieci przedszkolnych do Oddziału Dziecięcego najbliższej biblioteki.

Biblioteka na przyjęcie małych gości powinna szczególnie atrakcyjnie przygotować swoje wnętrza. Najatrakcyjniejszą formą będzie zorganizowanie wystawy książek — zabawek.

W czasie pobytu dzieci w bibliotece można im przeczytać krótkie bajeczki i wierszyki na przemian z bajkami z płyt lub przezroczy.

Oto przykładowy scenariusz takiej imprezy:

Wystawa książek — zabawek

Beauty B.: *O karym koniku*. Praha 1976

Czerwony Kapturek. Praha 1971
Czukowski K.: *Telefon*. Moskwa

Kurka Pstrokatka. Moskwa
Lis, zając i kogut. Moskwa 1979

Mały pociąg. Praha 1975
Marszak S.: *Gdzie jadłeś obiad wróbelku*. Moskwa 1977

Michałkow S.: *Azor*. Moskwa 1979
Przygody Sindbada Żeglarza. Praha

1987
Rękawica — bajka ukraińska. Moskwa 1979

Samolocik. Praha 1975
Sroka Białoboka. Moskwa 1979
Śpiąca królewna. Praha 1971

Lekcja biblioteczna

Wczesnym rankiem skoro świt. Moskwa 1977

Zwierzęta Afryki. Warszawa 1987

● Powitanie dzieci w bibliotece, pomoc przy zajmowaniu miejsc. Objasnienie dzieciom, gdzie się znajdują i co to jest biblioteka, można przeczytać fragment hasła o bibliotece z encyklopedii dla dzieci *Polska moja Ojczyzna*, Warszawa 1979 s. 21.

● Wyświetlanie z przezroczy bajki *Czerwony Kapturek*.

— Odszukanie tej bajki przez dziecko (na ochotnika) na wystawie książek — zabawek.

— Przeczytanie dzieciom bajki *Czerwony Kapturek* i przeprowadzenie krótkiej dyskusji, która bajka lepiej się podobała — filmowa czy czytana.

● Wysłuchanie fragmentu płyty wg bajki Leszka Mecha i Władysława Nehrebeckiego *Baśnie o Bolku i Lolku*.

● Przeczytanie dzieciom kilku wierszyków o zwierzętach z książki Lecha Konopińskiego *Co pelza i hasa po polach i lasach*. Poznań 1979.

● Zabawa z książką Kornieja Czukowskiego *Telefon* — dzieci kolejno podchodzą do bibliotekarki i po przeczytaniu przez nią każdej strony wykręcają tarczę telefonu zamieszczoną w książce.

● Na zakończenie pobytu dzieci w bibliotece wskazany byłby chociaż landrynkowy słodki poczęstunek.

● Pożegnanie małych gości i zaproszenie ich już do indywidualnego odwiedzenia biblioteki z rodzicami.

Pierwszy kontakt dzieci z biblioteką powinien być miły i serdeczny, aby na długo pozostał w ich pamięci.

ZOFIA GRABOWSKA

SPROSTOWANIE

W biogramie p. Edwarda Zycha zamieszczonym w rubryce „Kto jest kim...” zauważono na str. (65) następujące błędy:

szp. 1 w. 2 d. — jest: kier., bibliotekarz, powinno być: kier. szkoły, równocześnie bibliotekarz;

szp. 2 w. 6 g. — jest: 1964-, powinno być: 1964—87.

Pana Zycha i Czytelników przepraszamy

redakcja

Członkowie Honorowi Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Członkostwo honorowe Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ustanowił pierwszy akt prawny, wydany (pod nazwą ustawą) w r. 1917, którym powołano do życia Związek Bibliotekarzy Polskich. Wszystkie następne akty — statuty wydane w latach 1918—1986 — utrzymały to postanowienie. Członkiem honorowym może zostać nie tylko osoba należąca do Stowarzyszenia, lecz także każdy obywatel polski, a także każdy cudzoziemiec zasłużony dla bibliotekarstwa lub informacji naukowej.

Godność tę na wniosek Zarządu Głównego Stowarzyszenia nadaje na podstawie uchwały Krajowy Zjazd Delegatów. Zwyczajowo nie nadaje się godności członka honorowego osobom zmarłym.

Członkom honorowym przysługują wszystkie uprawnienia członka zwyczajnego. Mogą oni brać udział na prawach delegatów w okręgowych i krajowych zjazdach stowarzyszenia, przysługują im również inne uprawnienia uchwalone przez Zarząd Główny — np. otrzymują wszystkie wydawnictwa stowarzyszenia, zwolnieni są też z płacenia składek.

Publikowany poniżej wykaz prezentuje 31 członków honorowych, w tym 30 bibliotekarzy polskich oraz jednego bibliotekarza szwedzkiego, znakomitego znawcę zbiorów polskich bibliotek naukowych.

Przy każdym nazwisku zamieszczono krótką notkę biograficzną, która zawiera dane informujące o ważniejszych stanowiskach zajmowanych w toku pracy zawodowej oraz o funkcjach i działalności społecznej (daty pominięto). Informację o Nagrodzie im. Heleny Radlińskiej wprowadzono od momentu jej ustanowienia i przyznania (1975).

1927

Adam Chmiel (1865—1934) — historyk, archiwista, bibliograf, historyk książki. Dyrektor Archiwum Akt Dawnych m. Krakowa. Współorganizator i wiceprezes Koła ZBP w Krakowie.

Fryderyk Papée (1856—1940) — historyk, bibliotekoznawca, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, organizator nowoczesnych form pracy w bibliotekach: Uniwersyteckiej w Wilnie, Czartoryskich w Krakowie, Biblioteki PAN w Krakowie. Publikacje naukowe. Przewodniczący Koła ZBP w Krakowie.

1929

Antoni Bederski (1848—1930) — bibliotekarz, archiwista, redaktor. Dyrektor Bi-

blioteki Raczyńskich w Poznaniu; kierował też Biblioteką Uniwersytecką w Poznaniu, repolonizował jej zbiory. Członek Zarządu Koła ZBP Poznańsko-Pomorskiego.

1930

Isaak Collijn (1875—1949) — historyk, księgoznawca, uczonek. Dyrektor Biblioteki Królewskiej w Sztokholmie. Prezes Szwedzkiego Związku Bibliotekarzy, prezes Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarskich (IFLA). Współpraca z polskimi bibliotekami naukowymi.

1933

Faustyn Czerwijowski (1873—1944) — działacz oświatowy, bibliotekarz. Dyrektor Biblioteki Publicznej w Warszawie (Bibl. Publ. m.st. Warszawy), dyrektor Rocznej Szkoły Bibliotekarskiej w Warszawie. Organizator Wolnej Wszechnicy Polskiej. Członek Zarządu ZBP, skarbnik, przewodniczący Sekcji Bibliotek Publicznych, przewodniczący Koła Warszawskiego ZBP, członek Rady ZBP.

1937

Helena Radlińska pseud. H.Orsza (1879—1954) — pedagog, historyk oświaty, profesor Uniwersytetu w Łodzi, organizator i teoretyk bibliotekarstwa, badacz czytelnictwa. Współorganizator, wykładowca i kierownik Studium Pracy Społeczno-Oświatowej w Warszawie. Publikacje naukowe i popularnonaukowe. Patronka Nagrody im. H.Radlińskiej przyznawanej za zasługi dla bibliotekarstwa od r. 1975.

1946

Edward Kuntze (1880—1950) — historyk, bibliotekoznawca, organizator bibliotekarstwa. Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu w Poznaniu, następnie Biblioteki Jagiellońskiej — zainicjował i rozpoczął budowę nowoczesnego gmachu biblioteki. Przewodniczący Delegacji Polskiej w Komisji Międzynarodowej powołanej do reewakuacji zbiorów specjalnych bibliotek polskich z ZSRR. Założyciel i redaktor naczelny „Przeglądu Bibliotecznego”. Publikacje i rozprawy naukowe. Prezes Towarzystwa Bibliofilów w Poznaniu. Organizator i przewodniczący Koła Poznańskiego oraz Koła Krakowskiego ZBP, członek Rady ZBP.

1957

Marian Łodyński (1884—1972) — historyk, bibliotekarz, bibliograf, profesor nadzwyczaj, podpułkownik WP. Dyrektor Centralnej Biblioteki Wojskowej, następnie wicedyrektor Biblioteki Narodowej. Naczelnik Wydziału bibliotek naukowych w Ministerstwie Oświaty. Autor podręczników i rozpraw na temat bibliotek wojskowych, kartografii i historii bibliotek. Uczestnik akcji ewakuowania i zabezpieczania zbiorów bibliotek po powstaniu warszawskim. Członek ZBP, członek Rady Związku, wiceprzewodniczący ZBP.

1963

Jan Augustyniak (1893—1971) — bibliotekarz, działacz społeczny i oświatowy, profesor nadzwyczaj. Twórca i pierwszy dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi. Zainicjował i zrealizował budowę nowoczesnego gmachu tej biblioteki, rozbudował miejską sieć bibliotek publicznych w Łodzi. Członek Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy Dyplomowanych, kierownik Punktu Konsultacyjnego POKKB w Łodzi. Publikacje, wykłady. Inicjator i wieloletni przewodniczący Koła ZBP, później Zarządu Okręgu SBP w Łodzi. Honorowy przewodniczący Towarzystwa Przyjaciół Książki w Łodzi.

Aleksander Birkenmajer (1890—1967) — historyk nauk ścisłych i filozofii, pedagog i uczonek, bibliotekoznawca, historyk książki, profesor zwyczaj. Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Poznańskiego, następnie dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Pierwszy kierownik katedry bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Warszawskim. Prace naukowe, badawcze. Udział w międzynarodowych konferencjach naukowych oraz w dorocznych sesjach IFLA — wiceprzewodniczący IFLA i dożywotni jej członek honorowy. Przygotował do druku Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium*. Przewodniczący Rady Naukowej Biblioteki Narodowej, członek Komisji d.s. Bibliotek Rady Głównej Szkół Wyższych. Współzałożyciel i członek Towarzystwa Miłośników Książki w Krakowie.

1966

Wanda Dąbrowska (1884—1974) — bibliotekarz, bibliograf, działacz oświatowy, docent. Organizatorka kursów dla bibliotekarzy, nauczycieli, pracowników oświaty. Autorka programów, wykładowca, publikacje. Kierownik Poradni Bibliotecznej Koła Warszawskiego ZBP. Redaktor „Bibliotekarza” i wydawnictw informacyjno-bibliograficznych: „Książka w bibliotece”, „Przewodnik Literacki i Nau-

kowy”. Kustosz w Instytucie Książki i Czytelnictwa w Bibliotece Narodowej. Członek ZBP, sekretarz naczelny Rady ZBP, skarbnik, członek SBP.

1972

Helena Handelsman (1891—1976) — bibliotekarz, działacz społeczny. Współzałożycielka Związku Bibliotekarzy Polskich. Kierownik Referatu bibliotek w Departamencie Ustawodawczym Ministerstwa Sprawiedliwości, radca ds. bibliotek w Ministerstwie Oświaty oraz w Ministerstwie Szkół Wyższych i Nauki. Członek ZBP, współzałożycielka i przewodnicząca Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego Zarządu Okręgu stołecznego SBP.

Zofia Hryniewicz (1891—1983) — bibliotekarz, działacz społeczny i oświatowy. Kierownik Centrali Bibliotecznej Związku Zawodowego Kolejarzy. Organizator i dyrektor Biblioteki Sejmu PRL. Członek Zarządu Koła Warszawskiego ZBP, przewodnicząca Zarządu Okręgu stołecznego SBP, członek Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego.

1976

Jan Baumgart (*1904) — nauczyciel, bibliotekarz, bibliograf, profesor nadzwyczaj. UJ. Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu w Poznaniu i Biblioteki Towarzystwa Poznańskiego Przyjaciół Nauk, następnie dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Organizator, kierownik, wykładowca Międzywydziałowego Studium Bibliotekoznawstwa UJ, wykłady w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach. Przewodniczący Komisji Bibliotecznej Szkół Wyższych, przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej Bibliotekarzy Dyplomowanych, członek Państwowej Rady Bibliotecznej. Publikacje i rozprawy naukowe. Członek ZBP, gospodarz, sekretarz Oddziału Poznańsko-Pomorskiego, członek, przewodniczący ZG SBP. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Józef Korpala (*1905) — bibliotekarz, bibliograf, działacz społeczno-oświatowy, docent dr. Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej w Kuratorium Okręgu Krakowskiego. Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie. Członek Komisji Egzaminacyjnej Bibliotekarzy Dyplomowanych. Wykładowca bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Jagiellońskim i w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Publikacje naukowe, artykuły fachowe. Członek ZBP, przewodniczący w kilku kadencjach Krakowskiego ZO SBP, członek, przewodniczący ZG, członek Komisji Wydawniczej przy ZG SBP. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Józef Podgóreczny (*1900) — nauczyciel, działacz społeczno-kulturalny i oświatowy, st. kustosz dyplomowany. Dyrektor Wojewódzkiej Delegatury Spółdzielni „Czytelnik” w Lublinie i Bydgoszczy, dyrektor Wojewódzkiej Ekspozytury „Domu Książki” w Bydgoszczy. Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy. Publikacje, prelekcje, wykłady. Organizator i przewodniczący ZO SBP w Bydgoszczy, członek, następnie wiceprzewodniczący Prezydium ZG SBP. Członek Honorowy Towarzystwa Miłośników m. Bydgoszczy. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Franciszek Sedlaczek (1894—1978) — nauczyciel, bibliotekarz, działacz oświatowy. Instruktor oświaty pozaszkolnej Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. Inicjator, organizator i dyrektor Państwowego Ośrodka Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie, wizytator, st. radca ds. bibliotek w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Wykładowca, publikacje. Członek ZBP, wiceprzewodniczący Komisji Budownictwa i Wyposażenia Bibliotek przy ZG SBP, przewodniczący Komisji Rewizyjnej ZO Stołecznego SBP.

Helena Więckowska (1898—1984) — historyk, edytor, bibliotekoznawca, bibliolog, pedagog, profesor nadzwyczaj. Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu w Łodzi, kierownik studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego. Wykłady na Katedrze Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Publikacje i rozprawy naukowe. Członek Komisji ds. Bibliotek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, wiceprzewodnicząca Rady Naukowej Biblioteki Narodowej. Członek ZG SBP, przewodnicząca Konwersatorium bibliotekoznawstwa ZO stołecznego SBP. Wiceprzewodnicząca Rady IFLA. Udział w dorocznych sesjach Rady IFLA, przewodnicząca Komisji Budownictwa Bibliotek IFLA.

1979

Edward Assbury (*1904) — polonista, bibliotekarz, st. kustosz dyplomowany. Naczelnik Wydziału Bibliotecznego w Ministerstwie Komunikacji. Wicedyrektor Restorowanego Ośrodka INTE, współtwórca sieci bibliotek fachowych. Autor podręczników, artykułów, wykłady. Uczestnik akcji ewakuowania i zabezpieczania zbiorów bibliotecznych po Powstaniu Warszawskim. Członek ZBP, wieloletni pierwszy wiceprzewodniczący ZG SBP, przewodniczący Głównej Komisji Rewizyjnej. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Maria Bielawska (*1901) — bibliotekarz, działacz społeczno-oświatowy. Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bochni.

Wykładowca, organizator czytelnictwa. Członek SBP, wiceprzewodnicząca ZO krakowskiego, przewodnicząca ZO tarnowskiego. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Maria Gawarecka (1906—1986) — bibliotekarz, działacz społeczno-oświatowy, st. kustosz dyplomowany. Dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Lublinie, organizatorka sieci bibliotek publicznych. Redaktor „Bibliotekarza Lubelskiego”. Wykłady, publikacje. Członek SBP, wieloletnia przewodnicząca ZO lubelskiego. Delegat do ZG SBP.

Alodia Kawecka-Gryczowa (*1902) — bibliotekoznawca, bibliotekarz, profesor nadzwyczaj. Kierownik Zakładu Starych Druków i Ośrodka Opieki nad Dawną Książką, kierownik Pracowni Bibliografii Staropolskiej i Historii Książki w Instytucie Badań Literackich PAN. Organizatorka kursów z zakresu opracowania starych druków. Wykłady zlecone z tej specjalności na Uniwersytecie Warszawskim. Członek ZBP i SBP. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Irena Morsztynkiewicz (1902—1986) — bibliotekarz, działacz społeczno-kulturalny, st. kustosz dyplomowany, dr. Dyrektor Biblioteki Centralnej Głównego Urzędu Statystycznego, inicjatorka założeń programowych budowy tej biblioteki. Wykłady, publikacje. Udział w konferencjach międzynarodowych oraz w dorocznych sesjach IFLA. Członek ZBP, wiceprzewodnicząca ZG SBP, sekretarz generalny ZG, przewodnicząca Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego ZO stołecznego SBP. Członek Komisji Normalizacji i Statystyki Bibliotecznej IFLA. Redaktor międzynarodowego czasopisma INSPEL. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Zofia Krystyna Remerowa (1898—1986) — bibliotekoznawca, bibliotekarz, działacz społeczny, docent dr Kierownik Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego. Dyrektor Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej. Członek Rady Czytelnictwa i Książki Ministerstwa Kultury i Sztuki. Publikacje naukowe, wykłady. Przekłady z łaciny. Członek ZBP i SBP.

1985

Janina Cygańska (*1921) — bibliotekarz, działacz społeczno-kulturalny, st. kustosz dyplomowany. Kierownik Działu Uzupelniania Zbiorów, wicedyrektor Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. Członek Państwowej Rady Bibliotecznej. Członek SBP, sekretarz generalny, wiceprzewodnicząca ZG SBP, przewodnicząca Komisji

Wydawniczej ZG, przewodnicząca Komisji Odznaczeń przy ZG SBP, członek Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego ZO stołecznego. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Maria Dembowska (*1914) — bibliotekoznawca, bibliograf, profesor nadzwyczaj. Praca w Bibliotece Narodowej, dyrektor Biblioteki PAN w Warszawie, konsultant w INTE. Nauczyciel akademicki w zakresie bibliotekoznawstwa w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie. Członek Państwowej Rady Bibliotecznej. Redaktor naczelny „Przeglądu Bibliotecznego”. Publikacje naukowe, wykłady. Członek SBP, sekretarz generalny ZG. Kierownik Seminarium Bibliotekoznawstwa oraz kierownik Konwersatorium przy ZO stołecznego SBP. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Izabela Nagórska (*1913) — bibliotekarz, działacz oświatowy, st. kustosz dyplomowany. Kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. L. Waryńskiego w Łodzi. Wykładowca w Państw. Studium Kulturalno-Oświatowym i Bibliotek, w Zaocznym Policealnym Studium Bibliotekarstwa, na kursach kwalifikacyjnych Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Łodzi. Publikacje. Przewodnicząca ZO SBP m. Łodzi, przewodnicząca Sekcji Bibliotek Publicznych oraz Odczytowej, Nagroda im. H. Radlińskiej.

Ewa Janina Pawlikowska (*1913) — bibliotekarz, historyk, działacz społeczny. Kierownik korespondencyjnych kursów bibliotekarskich Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich. Praca w Ministerstwie Oświaty w Naczelnej Dyrekcji Bibliotek, w Ministerstwie Kultury i Sztuki — Departament Bibliotek, wicedyrektor Depart. Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek. Sekretarz Państwowej Rady Bibliotecznej. Redaktor „Bibliotekarza”, „Informatora Bibliotekarza i Księgarza”, skryptów dla kursów korespondencyjnych. Prelegent, publikacje.

Członek ZBP, członek Prezydium ZG SBP, Komisji Wydawniczej, Komisji Odznaczeń, przewodnicząca Komisji Rewizyjnej ZO stołecznego, przewodnicząca Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Stanisław Siadkowski (*1919) — bibliotekarz, działacz społeczny. Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie. Kierownik Oddziału w Bibliotece Politechniki Szczecińskiej. Członek ZBiAP, sekretarz, wiceprzewodniczący ZO szczecińskiego SBP, przewodniczący Okręgowej Komisji Rewizyjnej, wiceprzewodniczący Głównego Sądu Koleżeńskiego SBP.

Alojzy Tujakowski (*1914) — bibliotekarz, działacz społeczno-kulturalny, st. kustosz dyplomowany. Dyrektor Książnicy Miejskiej i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. M. Kopernika w Toruniu, inicjator budowy jej nowoczesnego gmachu. Wykładowca w Policealnym Studium Bibliotekarskim, publikacje. Przewodniczący ZO SBP toruńskiego, członek Komisji Wydawniczej ZG SBP. Nagroda im. H. Radlińskiej.

Zofia Wieczorek (*1913) — nauczycielka, bibliotekarz, działacz społeczno-kulturalny. Kierownik Powiatowej Biblioteki Publicznej w Poznaniu. Kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego, wicedyrektor, następnie dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Raczyńskich w Poznaniu. Wykładowca, egzaminator w Państwowym Ośrodku Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie, na kursach korespondencyjnych bibliotekarskich. Członek SBP, przewodnicząca Sekcji Bibliotek Publicznych, Komisji ds. Kształcenia, sekretarz, przewodnicząca ZO poznańskiego, członek Zarządu, członek Sądu Koleżeńskiego ZO SBP.

Oprac. EWA PAWLIKOWSKA

A w Nagłowicach znów otwarcie biblioteki

Starszym bibliotekarzem, czytelnikiem bibliotekarskiej prasy fachowej, osobom zainteresowanym powojenną historią bibliotekarstwa polskiego miejscowość Nagłowice kojarzy się nie tylko z ojcem języka polskiego — Mikołajem Rejem, ale również z uroczystością otwarcia zorganizowanej na mocy „Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi” sieci bibliotecznej w województwie kieleckim. Otwarcie 21 grudnia 1947 r. biblioteki gminnej w Rejowskich Nagłowicach było symbolicznym aktem uruchomienia w tym samym czasie 236 innych placówek na terenie województwa. Uroczystość w zabytkowym dworku z przełomu XVIII i XIX w. w Nagłowicach przeszła do historii jako preludium do wielkiej eksplozji polskiego bibliotekarstwa powszechnego, która wstrząsnęła krajem w r. 1948.

Czasy te starsi bibliotekarze wspominają z łezką w oku. Wtedy działał Państwowy Instytut Książki i Komitet Upowszechniania Książki, a legendarna już dziś Naczelna Dyrekcja Bibliotek pod wodzą Józefa Grycza dokonywała rzeczy niemożliwych (zorganizowanie w ciągu niespełna 4 miesięcy 1600 bibliotek gminnych i ponad 20 000 punktów bibliotecznych, wyposażenie ich w komplety oprawionych książek wraz z potrzebną dokumentacją, instrukcjami i materiałami propagującymi czytelnictwo) — wydawało się, że przed polskim bibliotekarstwem stoi otworem szeroka, prosta droga do

niezakłóconego rozwoju. Dość szybko okazało się, że droga nie jest ani szeroka, ani prosta. Już w r. 1949 Grycz przestał być naczelnym dyrektorem bibliotek, natomiast zlikwidowano Dyрекcję i Państwowy Instytut Książki. Nagłowicka uroczystość sprzed 41 lat pozostała symbolem starych dobrych czasów.

Zapewne mało osób wie, że biblioteka w Nagłowicach, od której się to wszystko zaczęło, przetrwała w zabytkowym dworku bardzo krótko. Po roku przeniesiono ją do innego budynku, a w dworku postanowiono zorganizować dom dziecka. Adaptacja do nowych warunków nie wyszła mu jednak na dobre. Wyburzono działowe ściany (niszcząc cenne piece i kominki), by po jakimś czasie dojść do wniosku, że obiekt na dom dziecka jednak się nie nadaje. W dworku utworzono Izbę Pamięci Mikołaja Reja, która egzystowała do końca lat siedemdziesiątych. W ostatnich latach dworek popadł w ruinę. Nikt się o niego nie troszczył, nikt go nie remontował, z czasem pozostały tylko zewnętrzne mury i niszczące podłogi. Prawdopodobnie doszłoby do zawalenia się stropu, gdyby w porę nie zainteresował Komitet Organizacyjny Muzeum Mikołaja Reja. Dzięki staraniom Komitetu dworek odremontowano. Przez jakiś czas toczyły się — również na łamach kieleckiej prasy — gorące dyskusje na temat przeznaczenia obiektu. Ostatecznie stanęło na tym, że do nagłowickiego dworku wprowadzi się i biblioteka, i Izba Pamięci Mikołaja Reja. We wrześniu 1988 r., po 41 latach, ponownie dokonano otwarcia biblioteki w Nagłowicach. Historia czasem się powtarza, ale rzadko ze wszystkimi szczegółami.

(J.Was.)

Z działalności bibliotek szkolnych

W interesującym artykule Haliny Oleczek z Ostródy *Nauczyciel użytkownikiem informacji w bibliotece szkolnej*, opublikowanym w „Oświacie i Wychowaniu” 1988 nr 17 s. 33, godne szczególnej uwagi jest zdanie:

„Biblioteka jest szkolnym ośrodkiem informacji wówczas, gdy bibliotekarz dobrze ją organizuje i prowadzi, a wszyscy nauczyciele świadomie i systematycznie sami są użytkownikami informacji i planują swoją pracę dydaktyczno-wychowawczą z uczniem jako użytkownikiem informacji”.

Kol. Halina Oleczek, bibliotekarka Ze-

spółu Szkół Zawodowych Centralnego Związku Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Ostródzie, realizuje program pracy biblioteki szkolnej m.in. przez edukację informacyjną nauczycieli — poszczególne komisje przedmiotowe spotykają się 2 razy w roku w bibliotece szkolnej w celu:

— zapoznania się z aparatem informacyjno-bibliograficznym biblioteki — z katalogami alfabetycznym i rzeczowym, kartotekami zagadnieniową i tekstową oraz z księgozbiorem podręcznym;

— zapoznania się z księgozbiorem biblioteki z zakresu danej specjalności.

Komisje opracowują zestawienia bibliograficzne literatury popularnonaukowej i fachowej pomocnej w realizowaniu tematyki programowej oraz czuwają nad planami zakupu do biblioteki nowości z danej dziedziny.

Uprawdzenie przez bibliotekę edukacji informacyjnej nauczycieli jest ze wszech miar godne naśladowania. Inspiruje również zarówno nas, bibliotekarzy, jak i grono pedagogiczne do poszukiwania nowych metod pełnej realizacji programu przysposobienia czytelniczego i informacyjnego.

W bibliotece Zespołu Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych w Żywcu, w której pracuję, poza podstawowymi katalogami alfabetycznym i rzeczowym opracowano na podstawie analizy treściowej dokumentów i ich klasyfikacji rzeczowej kartotekę zagadnieniową, w której pod każdym hasłem zgromadzono kilka, a nawet kilkanaście pozycji. Stwarza to użytkownikom możliwość szybkiego wyszukiwania źródeł informacji, dokonania selekcji i wyboru najodpowiedniejszego materiału. Wzrasta też niewspółmierne dynamiczność biblioteki, ujawniająca się w bardzo szybkiej obsłudze użytkowników.

Uaktywnia się również młodzież — na podstawie katalogu rzeczowego sporządza wykazy literatury popularnonaukowej

i fachowej dla potrzeb gabinetów przedmiotowych. W ciągu roku śledzi zakup nowości z danej dziedziny i aktualizuje wykazy, niejednokrotnie prowadzone systemem kartkowym. W okresie powtórek materiału nauczania i tworzenia syntez młodzież sporządza zestawienia bibliograficzne, w których wykazuje literaturę służącą do opracowania danego tematu. Obecnie coraz częściej się zdarza, że odpowiadającemu uczniowi nauczyciel zadaje pytanie: Czy możesz wskazać źródło informacji?

Praktyka ta stosowana stale w procesie dydaktyczno-wychowawczym przyzwyczajają ucznia do świadomego korzystania ze źródeł wiedzy gromadzonych w bibliotece, wpływa zatem znacząco na przygotowanie młodzieży do samokształcenia. Chętnie przeczytałabym na łamach „Poradnika”, co nowego w tej dziedzinie dzieje się w innych bibliotekach szkolnych.

GENOWEFA OŚLIŻŁO

Zapiski bibliofila z książek i z życia wyjęte

ANDRZEJ KEMPA

Zbieramy ekslibrisy

Niektórzy kolekcjonerzy ekslibrisów czasem przyklejają do nich książki na dowód, że ekslibris też do czegoś służy, nie tylko do wymiany między zbieraczami. Inni znów amatorzy tej graficznej miniatury są tak bezkrytyczni wobec wszelkich zadrukowanych świstków papieru z napisem „Ex libris”, jak ów Dwojga Imion „Kolekcjoner”, rozpowszechniający z uporem maniaaka jakieś zbiorki koszmarnych bohomazów tworzonych przez jemu podobnych wyznawców rzekomo Wielkiej Sztuki. Niestety, nasze biblioteki, cierpiąc nader często na antyestetyzm, oklejają posiadane przez siebie książki papierkami określającymi pod napisem „Ex libris” przynależność dzieła. Być może jest to sposób na odstraszenie amatorów cudzej własności przed próbami przywłaszczenia sobie książki z takim właśnie znakiem własnościowym, lecz nawet nie każdego osobistego wroga da się ubić tej klasy ekslibrisem bibliotecznym.

Mimo wszystko w powodzi nieudanych ekslibrisów bibliotek znajdują się i znakomite arcydzieła twórców tej miary co Wojciech Jakubowski, Leszek Różga, Antoni Gołębiak czy Zbigniew Dolatowski. Od artystycznie wykonanych ekslibrisów spróbujmy zapoczątkować zbiór małej grafiki. Biblioteki przesyłają zainteresowanym z reguły po kilka odbitek własnego ekslibrisu, jeśli wykonane zostały w masowym nakładzie. Można je też uzyskać podczas wyjazdów do innych bibliotek w celu wymiany doświadczeń. Jeden egzemplarz pozostaje wówczas w zbiorze, inne mogą posłużyć do dalszej wymiany. Oczywiście z początku ekslibrisy wpływają stosunkowo szybko, jeśli biblioteki odpowiedzą pozytywnie na list kolekcjonera, potem krąg zainteresowanych trzeba rozszerzyć przez indywidualne lub korespondencyjne kontakty z innymi kolekcjonerami, których adresy czasem spotyka się na łamach czasopism. Bywa i tak, że znajomy artysta-grafik wytnie dla Ciebie ekslibris w miedzi, drewnie czy w linoleum, a po wykonaniu odpowie-

dniej ilości odbitek i ozdobieniu nimi najbardziej ulubionych książek z Twojego księgozbioru prywatnego zechcesz część nakładu poświęcić na wymianę jako kapitał zakładowy powiększającej się kolekcji.

Rozpoczynając zbieranie warto wiedzieć o sposobach przechowywania luźnych egzemplarzy ekslibrisów. W tym celu należy zaopatrzyć się w ogólnie dostępny karton formatu 30 x 42 cm, stosowany w popularnych szkolnych teczkach rysunkowych. Po przełamaniu go w połowie długości otrzymujemy podwójne *passe-partout* formatu 30 x 21 cm. W wierzchniej jego części wycinamy „okienko”, zwane też lustrem, nieco większe lub równe zadrukowanej powierzchni odbitki. Po wycięciu okienka umieszcza się odbitkę na spodniej powierzchni *passe-partout* tak, by całe pole obrazu znalazło się w wyciętym lustrze. Odbitkę przyklejamy gotowym przylepcem filatelistycznym lub tzw. „gęsią skórka”, nigdy zaś skoczem, który radzę całkowicie wycofać z konserwatorskiej praktyki bibliotecznej.

Na odwrocie *passe-partout* można zanotować dane o autorze ekslibrisu, technice graficznej, dacie powstania oryginału i wymiarach (wysokość x długość). Oprawione ekslibrisy przechowuje się w tekach odpowiedniej wielkości; gdy wykonane są z tektury dostatecznie sztywnej, można je ustawiać w pozycji pionowej.

Do przechowania ekslibrisów mniejszego formatu przygotowuje się odpowiednio mniejsze *passe-partout*, np. przecinając karton o formacie 30 x 21 cm na dwie połowy. Po przełamaniu powstanie składka formatu 21 x 15 cm, zupełnie wystarczająca, aby bezpiecznie przechować niewielkie zwykłe ekslibrisy.

Kolekcjoner powinien mieć niezbędną wiedzę o technikach graficznych, w jakich zazwyczaj wykonywane bywają ekslibrisy. Ponieważ udzielenie wyczerpujących wyjaśnień na ten temat przekracza tu możliwość druku, kieruję zainteresowanych do książki *Techniki sztuk graficznych*, którą napisał Aleš Krejča, a wydały Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe (Warszawa 1984). Wiadomości o znacznej liczbie ekslibrisów bibliotek publicznych (z lat 1945—1980) znajdzie czytelnik w wydanych przez niedawno zmarłego Mieczysława Mazurkiewicza katalogach wystaw ekslibrisów polskich bibliotek publicznych (Wrocław 1977, 1979, 1981).

Moja ekskuza

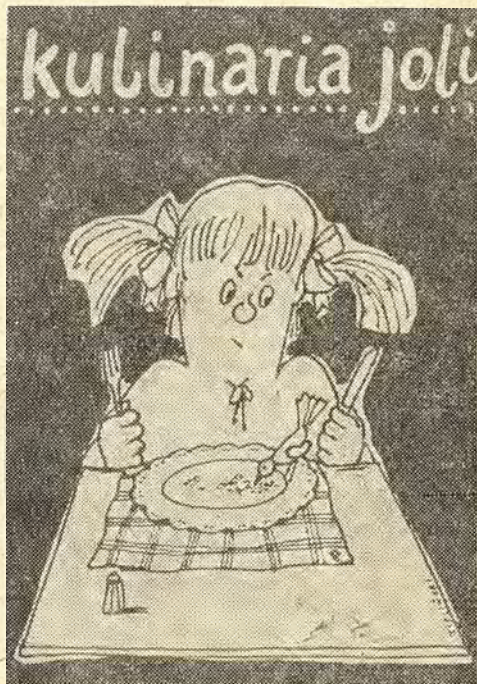
Wasz Agent występuje tu czasem jako moralista, a czasem jako lekkoduch i już sam nie wie, co zrobić, by dogodzić gu-

stom PT Czytelników. Gdy tak sobie dumna w półmroku, jak wybrnąć z tego impasu, przypomina mu się wiersz niejakiego Feliksa Świerczyńskiego (ur. 1808), który to wiersz przelewa na papier jako dowód duchowej roztetki:

Los autora niepewny i wybór jest
trudny:
Jeśli pisze morały, mówią, że jest
nudny.
Gdy pisze co lekkiego albo jakie
fraszki.
Poważni mówią, że ich nudzą te
igraszki.
I autor sam nie wie, jaką drogą
chodzić,
Bo poznaje, że trudno każdemu
dogodzić.

Kulinaria

Koleżanka Jolanta Wiochacz udowodniła Waszemu Agentowi, że nie zawsze ekslibris musi mieć wkomponowany w grafikę napis „Ex libris” oraz imię i na-

zwisko właściciela zbioru, dla którego jest przeznaczony. Kol. Jola lubi sporządzać różne smakowityki (są smakowite rzeczywiście, Wasz Agent Wam to mówi), zbiera też literaturę przedmiotu — książki o tematyce kulinarnej. Nic dziwnego, że pan Jan Zieliński wykonał dla sym-

patycznej pani Joli reprodukowany obok ekslibris, ujawniający słabostkę jego właścicielki. Na niektórych ekslibrisach przeznaczonych do książek o tej tematyce widnieje napis „De re coquinaria” (z łac. „z rzeczy kuchennych”) i stosowna grafika przedstawiająca np. drzewo obfitości obwieszane apetycznymi kurczakami pieczonymi, szynkami, połączami słoniny, łbami prosięcia i wiencami kiełbasek, jak na miniaturze graficznej Leszka Róży. Korzystając z okazji Wasz Agent namawia Was, Koleżanki i Koledzy — nadsyłajcie Wasze ekslibrisy do reprodukcji na łamach „PB”; prosimy tylko o podanie nazwiska autora ekslibrisu, daty powstania i techniki graficznej.

List bibliofila

Głośny poeta i prozaik, generał Ludwik Kropiński (1767—1844), był też namiętnym kolekcjonerem, który w swym majątku Woronczynie w powiecie włodzimierskim zgromadził liczący około 10 tysięcy wol. księgozbiór, obfitujący w druki polskie XVI w. Józef Cybertowicz w pracy *Z niewydaných rękopisów Ludwika Kropińskiego* („Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza” 1963 nr 45 „Biblioteka” z. 3) przytoczył błagalny list autora *Julii i Adolfa* do Daniela Tomaszewskiego:

Kochany Panie Danielu! Za przesłane mnie książki jeszcze raz dziękuję Panu, szczególnie za *Kronikę trzech zakonów*. Ej, szukaj, zbieraj, kradnij wszystkie dzieła, jakie napotkasz; drukowane greckimi lub łacińskimi literami w wieku 15 i 16. Na każdej księdze, którą mi przyslesz czy jak dar, czy jak nabycie, podpiszę Twoje imię, aby potomność wiedziała, kto z naszej spalonej Troi ratował naszych nadpradziadów spleśniałej literatury starożytności [...]. Wszystkie podobne rzadkie

dzieła (których już nikt nie czytał [...]) uważaj jak za runy sitarozitynych gmachów, które potomność szanuje jeszcze.

Bibliofilskie rara et curiosa

Wasz Agent z satysfakcją potwierdza trwałość mariażu Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Wałbrzychu z Oddziałem Wałbrzyskim Towarzystwa Przyjaciół Książki. W wyniku tego mariażu przychodzą na świat coraz to nowe druczki bibliofilskie. Zgodny tandem w osobach Pawła Pietrzyńskiego i Jacka Czarnika realizuje ciekawe przedsięwzięcia wydawnicze, spośród których wymienię Stasia Witkiewicza komedię w jednym akcie *Karatuchy* (Zakopane 1893) — reprint z egzemplarza stanowiącego własność Ossolineum, reprint *Modlitwy Krzysztofa Kamila Baczyńskiego* z unikatą stanowiącego własność Anieli Kmita-Piorunowej, opracowanie Marka Malinowskiego *Pchła* z *twierdzy łódzkiej* o hu morystycznym czasopiśmie rękopiśmiennym „Pchła”, redagowanym na przełomie 1944—1945 r. przez grupę łódzkich więźniów osadzonych w łódzkim więzieniu. Piękna, do złudzenia przypominająca oryginał, jest *Pamiętka drukarni J. I. Kraszewskiego w Dreźnie 1858—1871* (Drezno 1871), reprodukowana techniką fotooffsetową dla uczczenia jubileuszu Kraszewskiego w r. 1987.

Ostatnio WBP w Wałbrzychu wydała dokumentację bibliograficzną wystawy „Dawne książki dla dzieci” z kolekcji Janusza Dunina (omówienie tej publikacji ukazało się w nrze 12/88). Całkiem niedawno 15 października 1988 r., Oddział Wałbrzyski TPK wydał w nakładzie 99 egzemplarzy numerowanych pierwszą z *Trzech krótkich opowieści o książkach* czeskiego pisarza, Jaroslava Seiferta. Wydawcom życzymy powodzenia.

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że dnia 4 stycznia 1989 r. zmarł tragicznie

Kolega

PLK STANISŁAW JEŻYŃSKI

wybitny działacz Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (m.in. b. sekretarz generalny SBP). Człowiek oddany sprawom książki i czytelnictwa obdarzony autorytetem i szacunkiem środowiska, ceniony Kolega i Przyjaciel.

Zarząd Główny

Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Koleżanki i Koledzy

Katalogowanie dokumentów dźwiękowych

Tytuł ujednoczony

Pojęcie tytułu ujednoczonego i konieczności jego stosowania pojawiło się w zbiorach informacji o drukach muzycznych¹, a ostatnio również w zbiorach informacji o książkach².

Tytuł ujednoczony (zwany dawniej konwencjonalnym, umownym, przewodnim) tworzy katalogujący w celu zgrupowania w jednym miejscu katalogu alfabetycznego wszystkich opisów tego samego dokumentu³ lub utworu, bez względu na formę i brzmienie tytułu właściwego występującego w opisywanych dokumentach lub utworach. Stosowanie tytułu ujednoczonego jako hasła tytułowego zostało już omówione w poprzednim artykule, obecny dotyczy stosowania tytułu ujednoczonego w przypadku opisywania utworów jednego autora.

Dodaje się ten tytuł na początku opisu — po hasle autorskim — przed tytułem właściwym opisywanego utworu. Zabieg powtarza się przy opisie wszystkich wydań utworu: oryginałów, tłumaczeń, wariantów, opracowań oraz fragmentów, tak

¹ Adam Mrygoń: *Problemy katalogowania alfabetycznego druków muzycznych*. „Muzyka” 1967 nr 4 s. 46—40, s. 56: Tytuł konwencjonalny; Tenże: *Projekt polskiej instrukcji katalogowania alfabetycznego druków muzycznych* (XIX i XX w.). Warszawa 1971 s. 15—16: Tytuł konwencjonalny;

Wojciech Tomaszewski: *Problemy polskiej instrukcji katalogowania alfabetycznego druków muzycznych XIX i XX w. w świetle ostatnich dokumentów międzynarodowych* — Referat na V Krajową Konferencję Bibliotekarzy Muzycznych, Gdańsk 21—22 IX 1979 r. Warszawa: Biblioteka Narodowa, Zakład Zbiorów Muzycznych, 1979 s. 4—5: Tytuł ujednoczony;

PN-83/N-01152.06 s. 52; PN-85/N-01152.07 s. 58—59.

² Maria Lenartowicz: *Przepisy katalogowania książek. Tytuł ujednoczony*. „Poradnik Bibliotekarza” nr 5 s. 24—25.

³ „Poradnik Bibliotekarza” 1988 nr 12 s. 18: Hasło.

aby można było następnie uszeregować wszystkie te opisy w jednym miejscu.

Generalną zasadą jest, aby tytułem ujednoczonym był oryginalny tytuł utworu, zgodny z:

- tytułem pierwszego wydania druku,
- formą tytułu, sprawdzoną bibliograficznie, pod którą utwór ten jest najbardziej znany.

PRZYKŁADY

- BACH Johann Sebastian
[Das wohltemperierte Klavier]
Chorošo temperirovannyj klavir /
Jogann Sebastjan Bach
- MOZART Wolfgang Amadeus
[Don Giovanni]
Il dissoluto punito ossia il Don Giovanni :
dramma
giocoso in due atti / W.A. Mozart
MOZART Wolfgang Amadeus
[Don Giovanni]
Don Juan : Oper in 2 Akten
/Wolfgang Amadeus Mozart

Dla utworów muzycznych nadaje się tytuł ujednoczony, gdy:

- utwory nie mają w tytule nazwy własnej, lecz nazwę pospolitą określającą gatunek lub formę muzyczną: Etiuda, Etude, Etjud, Study; Kwartet, Kwartet, Quatuor, String quartet, Smyčcovy kvartet, Streichquartett; Sonata, Sonate, Kantata, Cantate itp. Podaje się wówczas w tytule ujednoczonym polską nazwę gatunku lub formy muzycznej w liczbie pojedynczej albo mnogiej: [Etiuda]; [Kantata]; [Sonaty]; [Kwartety], dodając w miarę potrzeby inne elementy identyfikujące utwór (lub porządkujące opisy):

- obsadę [Sonaty : na fortepian], [Kwartety smyczkowe],
- numer Katalogu tematycznego i / lub opisu,
- oznaczenie tonacji,
- liczbę porządkową utworu (np. [Symfonia Nr 2]).

PRZYKŁADY

BEETHOVEN Ludwig van
[Sonaty : na fortepian]
Klaviersonate f-moll op. 57 / Ludwig van
Beethoven; Wilhelm Kempff — fort.

MOZART Wolfgang Amadeus
[Symfonie]
Symphonie g-moll KV 550 / W. A. Mozart

MOZART Wolfgang Amadeus
[Symfonie]
Sinfonie g-moll KV 550 / Wolfgang Amadeus Mozart

lub szczegółowiej:

MOZART Wolfgang Amadeus
[Symfonia Es-dur, KV 543]
39-ja Simfonia : mi bemol mazor,
K.543 / V. Mocart

Rozbudowę tytułu ujednoczonego o dodatkowe elementy identyfikujące uzasadnia bogactwo zbiorów, większa liczba dokumentów zawierających ten sam utwór;

● utwór ma własną oryginalną nazwę, lecz wydany został pod innym tytułem (różne wersje tytułu, tłumaczenia tytułu itp.). Podaje się go — zgodnie z generalną zasadą — w języku oryginału. Dopuszcza się, zwłaszcza w katalogach przeznaczonych dla krajowego odbiorcy (w bibliotekach szkolnych, publicznych), podawanie polskiej wersji tytułu⁴, np.:

VERDI Giuseppe
[Moc przeznaczenia]
Die Macht des Schicksals : Oper
in 4 Akten / G.Verdi

Szczególnej wagi nabiera tytuł ujednoczony, gdy opisujemy dokumenty dźwiękowe wydane w językach mało znanych szerokiemu odbiorcy, np. węgierskim, rumuńskim itd.:

w dokumencie:

Giuseppe Verdi
A Végzet hatalma

w opisie:

VERDI Giuseppe
[Moc przeznaczenia]
A Végzet hatalma

lub

VERDI Giuseppe
[La Forza del destino]
A Végzet hatalma

w dokumencie:

SZERETI ON MOZART?
Egy kis éji zene, K.525
A varázsfuvona, K. 620

w opisie:

MOZART Wolfgang Amadeus
Egy kis éji zene, K. 525
525]
Egy kis éji zene, K.525

MOZART Wolfgang Amadeus
[Czarodziejski flet]
A varázsfuvola, K. 620

⁴ Niektóre biblioteki podają w tytule ujednoczonym wersję polską i oryginalną tytułu: [Moc przeznaczenia = La Forza del destino] lub w odwrotnej kolejności: oryginalną i polską.

lub:

MOZART Wolfgang Amadeus
[Die Zauberflöte]
A varázsfuvola, K. 620

Należy sporządzić odsyłacze ogólne wiążące wszystkie występujące w opisach bibliograficznych tytuły danego utworu z tytułem ujednoczonym:

VERDI Giuseppe
La forza del destino
zob.

VERDI Giuseppe
Moc przeznaczenia

VERDI Giuseppe
Die Macht des Schicksals
zob.

VERDI Giuseppe
Moc przeznaczenia

VERDI Giuseppe
A Végzet hatalma
zob.

VERDI Giuseppe
Moc przeznaczenia

● opisujemy wydane oddzielnie fragmenty większych utworów (arie operowe i operetkowe, części symfonii lub sonaty, fragment baletu itp.) Tytuł ujednoczony zgodny z tytułem całego utworu pozwoli zgromadzić w jednym miejscu danego hasła autorskiego wszystkie fragmenty (np. arie, chóry, uwerturę opery) obok całego utworu:

PRZYKŁADY

CHOPIN Fryderyk
[Sonata No 2 b-moll op. 35]
Marsz żałobny z Sonaty b-moll /
Fryderyk Chopin

STRAUSS Richard
[Kawaler srebrnej róży]
Walc z opery „Kawaler srebrnej
róży” / Richard Strauss

MONIUSZKO Stanisław
[Halka]
Mazur z opery „Halka”

MONIUSZKO Stanisław
[Halka]
Uwertura do opery „Halka”

MONIUSZKO Stanisław
[Halka]
Mazurka aus der Oper Halka

MONIUSZKO Stanisław
[Halka]
Galka : Duma Jonteka

MONIUSZKO Stanisław
[Halka]
Ojciec z niebios : („Halka” : Mo-
dlitwa w kościółku)

MONIUSZKO Stanisław

[Halka]

Tańce górskie z III a. opery
„Halka”

⊕ opisujemy dzieła zebrane (Gesamt-
ausgabe, Complete works itd.) jednego
kompozytora. Nadajemy wówczas tytuł
ujednolicony: [Dzieła] lub [Dzieła : wy-
bór].

PRZYKŁADY

BEETHOVEN Ludwig van
[Dzieła]
Gesamtausgabe

BARTOK Béla
[Dzieła]
Complete works

CHOPIN Fryderyk
[Dzieła]
Dzieła wszystkie w wykonaniu
artystów polskich / Fryderyk
Chopin ; red. Janusz Urbański

CHOPIN Fryderyk
[Dzieła]
Adam Harasiewicz spielt Chopin

Podobnie należy postępować z utwora-
mi literackimi (tłumaczenia oryginałów,
fragmenty większych całości).

PRZYKŁADY

DOBRCZYŃSKI Jan
[Listy Nikodema]

Odwiedziny w Betleem : z Listów
Nikodema / Jana Dobraczyńskie-
go ;

DOBRCZYŃSKI Jan
[Listy Nikodema]
Pasja : z Listów Nikodema / Ja-
na Dobraczyńskiego

WOJTYŁA Karol
[Poezje : wybór]
Poezje wybrane / Karol Wojtyła

WOJTYŁA Karol
[Poezje : wybór]
Utwory poetyckie

WOJTYŁA Karol
[Poezje : wybór]
Poesie / di Karol Wojtyła

WOJTYŁA Karol
[Poezje : wybór]
Dzień Papieża Jana Pawła II po-
święcony twórczości poetyckiej Ka-
rola Wojtyły

Należy pamiętać — za każdym razem
— o sporządzeniu odpowiednich wią-
zanych odsyłaczy ogólnych.

W istniejących od dawna katalogach
dokumentów dźwiękowych wprowadzanie
tytułów ujednoliconych do egzystujących
w katalogu kart katalogowych (dopisywa-
nie tytułów ujednoliconych między hasło
autorskie i tytuł właściwy) można za-
stąpić przez włączenie do katalogu kart
przewodnych (rozdzielczych) z odpowied-
nim tytułem ujednoliconym.

LISTY

Sam tego chciałeś...

Ciekawe, skąd nagle zebrało się nie-
którym bibliotekarzom na atakowanie „bi-
bliotekoznawców”, czyli absolwentów stu-
diów wyższych w zakresie biblioteko-
znawstwa i informacji naukowej. Czyżby
to oznaczało pośrednią krytykę ośrodków
akademickiego kształcenia bibliotekarzy?
Jeżeli tak, to warto by było zapoznać się
lepiej i z sytuacją tych ośrodków, i z rze-
czywistą treścią programów. Mylił się p.
Jan Burakowski twierdząc, że „bibliote-
koznawcy” znają literaturę piękną na
poziomie wykształcenia średniego¹. Hu-
manistyczny profil studiów obejmuje wy-
kłady i konwersatoria uwzględniające po-
znanie piśmiennictwa polskiego i obce-
go wszystkich okresów literackich, a

egzaminy i różne sprawdziany zapewnia-
ją szczegółowe zbadanie znajomości tek-
stów. Tak jest przynajmniej na Uniwer-
sytecie Śląskim, a sądzę, że nie inaczej
bywa i gdzie indziej. Wykłady i zajęcia
prowadzą samodzielni pracownicy nauki
i inni nauczyciele Akademickiego Insty-
tutu Literatury i Kultury Polskiej. Nie
przypuszczam, aby ktokolwiek podzielał
opinię o „bibliotekoznawcach” obawia-
jących się bibliotecznego „frontu”; myślę,
że są to raczej przypadki wyjątkowe, a
kontaktów z czytelnikami unikają nie-
którzy „niebibliotekoznawcy” uważający,
że *ad maiora nati sunt*. Zresztą wszelkie
uogólnienia w tej sprawie wydają
mi się umotywowanym emocjonalnie nie-
porozumieniem. Zaś czy istotnie „przenie-
sienie punktu ciężkości z problemów gro-
madzenia i udostępniania zbiorów na pro-
blemy opracowania” zostało spowodowa-
ne przez „zmiany w strukturze wykształ-
cenia bibliotekarzy”? Tu chciałoby się
powtórzyć za Zygmuntem Kałużyńskim:
„co też Pan tu opowiada”, Panie Janie...

¹ J. Burakowski: *Sam tego chciałeś*,
Grzegorz Dyndało... „Poradnik Biblioteka-
rza” 1988 nr 7/8 s. 6—7.

ZBIGNIEW ZMIGRODZKI

Wykaz prac naukowych, badawczych i popularnonaukowych

W kolejnym wykazie publikujemy prace rozpoczęte i ukończone w Bibliotece Gdańskiej PAN. Serdecznie dziękując tym ośrodkom, które przysłały do nas wykazy swoich prac, apelujemy jednocześnie do innych instytucji, by za pośrednictwem „PB” informowały środowisko o podejmowanych przedsięwzięciach naukowych i badawczych. Deklarujemy także gotowość publikowania informacji o pracach popularnonaukowych.

PRACE ROZPOCZĘTE

Dane zestawione są według następujących punktów:

1. Nazwisko i imię autora, stopień (tytuł) naukowy; przy pracach zespołowych — nazwisko i imię, stopień (tytuł) naukowy osoby kierującej zespołem, ewentualnie nazwa zespołu.
2. Temat pracy.
3. Główne założenia (cele) pracy.
4. Imię i nazwisko, stopień naukowy opiekuna pracy (promotora).
5. Nazwa osoby prawnej lub fizycznej, na której zamówienie (zlecenie) praca powstaje.
6. Data rozpoczęcia pracy.
7. Przewidywany termin zakończenia.
8. Instytucja patronująca (która włączyła pracę do programu naukowo-badawczego).
9. Przewidywany sposób wykorzystania pracy (np. publikacja — gdzie, c w będzie zgłoszona do patentu, wdrona itp.).
10. Uwagi.

Poszczególne liczby porządkowe zawsze odpowiadają temu samemu rodzajowi danych. W przypadku niewystępowania określonych danych lub braku informacji na ich temat, przyporządkowane im punkty są opuszczone. Stopnie i tytuły naukowe podajemy, gdy były wymienione w materiałach, z których czerpalimy informacje do wykazu.

1. MARIA BABNIS, dr.
2. **Bibliografia polskiego piśmiennictwa morskigo. Okres staropolski do r. 1800**
6. 1980
7. 1996
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w „Ossolineum”
10. Dotychczas ukazały się tomy: 1801—1900, 1901—1944, 1945—1975, 1976—1980 (złożony w Wydawnictwie Morskim w r. 1984).
1. MARIA BABNIS, dr., BOGDAN CZYZAK, dr. hab.
2. **Katalog czytelnicy Towarzystwa „Ogniw” w Gdańsku**
3. Udostępnienie badaczom zawartości katalogu przechowywanego w archiwum berlińskim — publikacja źródłowa
6. 1987
7. 1989

8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w „Ossolineum”
1. MARIA BABNIS, dr — kier. zesp. (Sekcja Dokumentacji Druków XIX i XX wieku)
2. **Katalog druków gdańskich XIX w. Katalog druków gdańskich XX w.**
6. 1984
7. Po zakończeniu prac dokument. księgozbioru historycznego
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w „Ossolineum”
1. MARIA BABNIS, dr — kier. zesp. (Sekcja Dokumentacji Druków XIX i XX wieku)
2. **Katalog rozporządzeń Rady Miasta Gdańska (w. XVI—XIX)**
5. 1986
7. 1992
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w „Ossolineum”
1. MARIA BABNIS, dr
2. **Księgozbiory prywatne XVIII i XIX wieku w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN**
3. Przebadań księgozbiorów prywatnych zawierających polonika (Schlieff, Uphagen, Mrongowiusz)
6. 1984
7. 1998
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w „Ossolineum”
1. ZBIGNIEW NOWAK, doc. dr hab.
2. **Gdańskie oficyny drukarskie XV—XVIII wieku**
3. Przedstawienie historii drukarstwa w Gdańsku od XV do końca XVIII wieku
8. Biblioteka Gdańska PAN
1. ZBIGNIEW NOWAK, doc. dr hab.
- JANINA URBAN, mgr
2. **Katalog poloników XV i XVI wieku w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN**
3. Opracowanie katalogu poloników wraz z zestawieniami pomocniczymi
8. Biblioteka Gdańska PAN
1. EWA OGONOWSKA
2. **Czasopisma XVI—XVIII w. w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN (katalog)**

7. 1989
8. Biblioteka Gdańska PAN

1. MARIAN PELCZAR, dr
2. **Katalog map obszaru Żuław Wiślanych w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN**
3. Udostępnienie zbiorów
6. 1988 — wrzesień
7. 1989 — grudzień
8. Biblioteka Gdańska PAN

1. Z. LIDIA PSZCZÓŁKOWSKA, mgr
2. **Katalog kalendarzy XVI—XVIII wieku w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN**
3. Dokumentacja zbiorów własnych biblioteki.
5. Biblioteka Gdańska PAN
7. 1989
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w ramach wydawnictw Biblioteki Gdańskiej PAN.

1. Z. LIDIA PSZCZÓŁKOWSKA, mgr
2. **Katalog rękopisów zaginionych i odzyskanych z rozproszenia powojennego**
5. Biblioteka Gdańska PAN
6. 1988
7. 1989
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Ewentualna publikacja w „Roczniku Gdańskim”

1. Z. LIDIA PSZCZÓŁKOWSKA
2. **Tabliczki woskowe ze zbiorów Biblioteki Gdańskiej PAN**
3. Artykuł
6. 1988
7. 1989
9. Publikacja w „W kręgu książki”

1. Z. LIDIA PSZCZÓŁKOWSKA, mgr
2. **Źródła dotyczące historii Biblioteki Gdańskiej PAN**
3. Artykuł
6. 1988
7. 1990
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Ewentualna publikacja w „Roczniku Gdańskim”

1. KRZYSTYNA SARNOWSKA-JACKOWSKA, mgr
2. **Ilustracja wydawnictw gdańskich w wieku XVII**
6. 1988
7. 1995
8. Biblioteka Gdańska PAN

1. ANNA SIEMIGINOWSKA, mgr
2. **Biblioteka Jana Heweliusza**
3. Katalog księgozbioru gdańskiego astronoma J.Heweliusza
5. Biblioteka Gdańska PAN
7. Nie ustalony
8. Biblioteka Gdańska PAN, IHNOiT PAN
9. Publikacja

1. ANNA SIEMIGINOWSKA, mgr
2. **Polonica XVI—XVIII w. nie znane Bibliografii Estreicherza ze zbiorów Biblioteki Gdańskiej, z. IV**
3. Kontynuacja katalogu, którego zeszyt I ukazał się w r. 1968
5. Biblioteka Gdańska PAN
7. Nie ustalony
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja

1. PRZEMYSŁAW SZAFRAN, doc. dr hab.
JAN KUCHARSKI, dr.
2. **Bibliografia Gdańska**
6. 1987
7. 1989
8. Biblioteka Gdańska PAN. Pracownia Historii Gdańska. Instytut Historii PAN
9. Publikacja w Wydawnictwie Morskim

PRACE UKOŃCZONE

Dane zestawione są według następujących punktów:

1. Nazwiśko i imię, stopień (tytuł) naukowy autora; przy pracach zespołowych — nazwiśko, imię, stopień (tytuł) naukowy osobowy kierującej zespołem, ewentualnie nazwa zespołu.
2. Temat pracy.
3. Główne założenia (cele) pracy.
4. Nazwiśko i imię, stopień naukowy opiekuna (promotora) pracy.
5. Nazwa osoby prawnej lub fizycznej, na której zamówienie (zlecenie) powstała praca.
6. Data rozpoczęcia pracy.
7. Data ukończenia pracy.
8. Instytucja patronująca pracy (która włączyła pracę do programu naukowo-badawczego).
9. Przewidywany sposób wykorzystania pracy, (publikacja — gdzie, czy będzie (jest) zgłoszona do patentu, wdrożona itp).
10. Miejsce przechowywania pracy (w jaki sposób można mieć do niej dostęp).
11. Uwagi.

Poszczególne liczby porządkowe zawsze odpowiadają temu samemu rodzajowi danych. W przypadku niewystępowania określonych danych lub braku informacji na ich temat, przyporządkowane im punkty są opuszczone. Stopnie i tytuły naukowe podajemy jedynie w przypadkach gdy były wymienione w materiałach, z których czerpaliliśmy informacje do wykazu.

1. MARIA BABNIS, dr
2. **Książka polska w Gdańsku w okresie zaboru pruskiego**
3. Zbadanie roli Gdańska jako ośrodka wydawniczego książki polskiej, zbadanie recepcji książki polskiej pochodzącej z innych ośrodków oraz ukazanie funkcji tej książki w społeczności gdańskiej w okresie zaborów
6. 1986 — styczeń
7. 1987 — grudzień
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w „Ossolineum”

10. Przewidywany termin ukończenia druku — I kwartał 1989
1. ALICJA KUREK, dr
2. **Jakub i Jan Filip Breynowie — studium z dziejów kultury książki XVII—XVIII wieku.**
3. Próba pracy badawczej z zakresu działalności naukowej i kulturotwórczej Jakuba i Jana Filipa Breynów i ich udziału w nauce polskiej i powszechnej.
4. prof. dr hab. Barbara Bienkowska (konsultacje).
5. Biblioteka Gdańska PAN
6. 1983
7. 1987
8. Uniwersytet Warszawski
9. Praca w druku w Oddziale Gdańskim „Ossolineum”
10. Rynek księgarski.

1. ZENOBIA LIDIA PSZCZÓLKOWSKA
2. „Custodes librorum Gedanensium” (O pracownikach Biblioteki Rady Miejskiej w l. 1596—1812)
3. Artykuł
4. 1988
5. 1988
6. Publikacja w „W kręgu książki”
1. PRZEMYSŁAW SZAFRAN doc. dr hab.
2. **Katalog rękopisów Biblioteki Gdańskiej PAN.** Uzupełnienia do tomów I—IV (sygnatury 1—4258)
3. Katalog
5. 1985
8. Biblioteka Gdańska PAN
9. Publikacja w „Ossolineum”
10. Przewidywany termin ukończenia druku — 1989

JERZY BEDNARZ

Prawo biblioteczne

NOWE STAWKI WYNAGRODZEN BIBLIOTEKARZY DYPLOMOWANYCH

W „Dzienniku Ustaw” nr 31, poz. 228 ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wynagradzania nauczycieli akademickich. Nowe stawki wynagrodzenia zasadniczego dotyczą m.in. bibliotekarzy dyplomowanych. Począwszy od 1 października 1988 r. st. kustoszom dyplomowanym przysługiwać będzie miesięczne wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 54—61 tys. zł, kustoszom dyplomowanym — 46—53 tys. zł, adiunktom bibliotecznym — 40—45 tys. zł, asystentom bibliotecznym — 35—39 tys. zł. Podwyższono również stawki dodatków funkcyjnych. Dyrektorowi biblioteki głównej szkoły wyższej przysługuje obecnie dodatek funkcyjny w wysokości 11—13 tys. zł miesięcznie, jego zastępcy — 6—7 tys. zł, kierownikowi biblioteki wydziału lub instytutu oraz kierownikowi oddziału (sekcji) w bibliotece — 3—5 tys. zł miesięcznie.

PODWYŻKA NAJNIŻSZYCH EMERYTUR I RENT

W numerze 33 „Dziennika Ustaw” (poz. 251) opublikowane zostało rozporządzenie

Rady Ministrów z dnia 12 września 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najniższych emerytur i rent. Określono, że najniższa emerytura, renta rodzinna, renta inwalidzka I i II grupy oraz renta inwalidzka III grupy dla inwalidów, którzy osiągnęli wiek 55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna — wynoszą 15.500 zł. Natomiast najniższa renta inwalidzka III grupy dla inwalidów, którzy nie osiągnęli podanego wyżej wieku, wynosi 12.800 zł. Ustalenia te obowiązują od 1 września 1988 r.

ZAROBKOWANIE EMERYTÓW I RENCISTÓW

W „Dzienniku Ustaw” nr 33, poz. 252 ogłoszono rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie osiągnięcia wynagrodzenia lub innych dochodów przez osoby uprawnione do emerytury lub renty. Na r. 1988 (począwszy od 1 stycznia 1988 r.) ustalono zasadę, że osiągnięcie przez emeryta lub rencistę wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin albo zatrudnienia dorywczego nie powoduje zawieszenia prawa do świadczeń lub ich zmniejszenia, jeżeli osiągnięte wynagrodzenie nie przekroczy kwoty 480 tys. zł rocznie. Ustalono również zasadę, która będzie obowiązywać od 1 stycznia 1989 r. Granicę stanowić będzie osiągnięcie w okresie roku kalendarzowego wynagrodzenia przekraczającego 12-krotne przeciętne wynagrodzenie miesięczne w gospodarce społecznej w poprzednim roku. Komunikat w sprawie wysokości przeciętnego wynagrodzenia publikuje w „Monitorze Polskim” prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

PODWYŻSZENIE WYSOKOŚCI KREDYTÓW MW

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 1988 r. („Dziennik Ustaw” nr 33, poz. 253) podwyższyło do 300 tys. zł wysokość kredytu na zagospodarowanie przyznawanego młodym małżeństwom i osobom samotnie wychowującym dzieci.

WYSOKOŚĆ EKWIWALENTU ZA PRZEDŁUŻONE UŻYWANIE ODZIEŻY ROBOCZEJ

W „Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej” (nr 6, poz. 9) ukazało się zarządzenie nr 30 z dnia 30 kwietnia 1988 r. w sprawie ustalenia wysokości ekwiwalentu pieniężnego za przedłużone używanie odzieży roboczej i obuwia roboczego w r. 1988. Zarządzenie dotyczy również pracowników bibliotek.

Z WYJAŚNIEN MINISTERSTWA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ

Czy zakład pracy, w razie wprowadzenia nowych zasad wynagradzania z mocą wsteczną, obowiązany jest podwyższyć wynagrodzenie pracownikowi, z którym stosunek pracy wprawdzie trwał w chwili wejścia w życie tych zasad, lecz w momencie wydania przepisów wprowadzających te zasady został już rozwiązany?

Nowe zasady wynagradzania mają zastosowanie do wszystkich pracowników objętych tymi zasadami. Nie ma znaczenia okoliczność, iż przepisy wprowadzające z mocą wsteczną te zasady zostały wydane po ustaniu stosunku pracy z pracownikiem objętym nowymi zasadami wynagradzania. Okoliczność, iż pracownik jest objęty nowymi zasadami wynagradzania, nie oznacza jednak obligatoryjnego podwyższenia wynagrodzenia. Jeżeli dotychczasowe wynagrodzenie pracownika nie jest niższe niż najniższe wynagrodzenie przewidziane na zajmowanym przez niego stanowisku, pracownikowi nie przysługuje roszczenie o podwyższenie tego wynagrodzenia.

Czy pracownik jest obowiązany brać udział w naradzie roboczej organizowanej w dniu wolnym od pracy?

Zgodnie z art. 100 kodeksu pracy pracownik jest obowiązany stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy, w tym również do polecenia uczestniczenia w naradzie roboczej w czasie wolnym od pracy. Odmowa udziału w naradzie roboczej może być uznana za naruszenie obowiązków w zakresie dbałości o dobro zakładu pracy, uzasadniająca zastosowanie środków przewidzianych w kodeksie pracy, w tym, również

kary porządkowej określonej w art. 108 § 1 kp, tzn. kary upomnienia czy kary nagany. Należy uznać, że pracownikowi biorącemu na polecenie zakładu pracy udział w naradzie roboczej w dniu wolnym od pracy przysługuje w zamian dzień wolny od pracy lub stosowne wynagrodzenie, tzn. wynagrodzenie wraz z dodatkiem 100% wynagrodzenia wynikającego z osobistego zaszeregowania pracownika. Zasady te nie dotyczą udziału w naradzie lub zebraniu o charakterze społecznym.

Czy zakład pracy może odmówić pracownikowi udzielenia urlopu wypoczynkowego w częściach obejmujących za każdym razem po kilka dni? Pracownica zamierza korzystać kilkakrotnie z urlopu od poniedziałku do piątku, tak aby urlop nie obejmował nigdy wolnej soboty.

Kodeks pracy przewiduje możliwość wykorzystywania przez pracownika urlopu w częściach, nie ograniczając ich ilości. Nakazuje jednak, aby co najmniej jedna część urlopu obejmowała nie mniej niż 10 kolejnych dni kalendarzowych. A zatem może być przez pracownika wykorzystywany w wielu częściach, również od poniedziałku do piątku, o ile zakład pracy udzieli pracownikowi urlopu w takich okresach. Wymaga podkreślenia, iż urlopu wypoczynkowego udziela zakład pracy i w każdym przypadku decyduje w tym zakresie należy do niego.

Pracownica podjęła dodatkową pracę w innym zakładzie pracy w wymiarze 1/2 etatu. W macierzystym zakładzie ma prawo do urlopu w wymiarze 26 dni roboczych, ma ukończoną szkołę średnią (technikum) oraz pracuje zawodowo już 11 lat. Ile dni urlopu należy się jej z tytułu dodatkowego zatrudnienia?

Pracownik podejmujący jednocześnie, obok podstawowego stosunku pracy, pracę na podstawie dodatkowej umowy o pracę nabywa prawo do wszelkich świadczeń pracowniczych odrębnie z tytułu każdego z tych stosunków. A zatem i prawo do urlopu nabywa odrębnie. Oznacza to, że fakt wykonywania pracy na podstawie jednej umowy o pracę nie ma wpływu na nabywanie prawa do świadczeń pracowniczych z tytułu dodatkowej umowy o pracę — i na odwrót. A zatem okoliczność, że pracownik był zatrudniony już np. 11 lat na podstawie jednej umowy o pracę i w związku z tym przysługuje mu określony wymiar urlopu wypoczynkowego, nie ma wpływu na wymiar jego urlopu, do którego nabywa prawo z tytułu wykonywania pracy na podstawie dodatkowej umowy o pracę. W takim przypadku zaliczeniu do stażu pracy w zakresie wymiaru urlopu podlega okres nauki (oraz inne okresy za-

liczane na podstawie przepisów szczególnych, np. okres odbywania zasadniczej służby wojskowej). W przedstawionym przypadku wymiar urlopu z tytułu wykonywanego dodatkowego zatrudnienia wynosi 17 dni roboczych, pomimo że z tytułu podstawowego zatrudnienia pracownik nabył już prawo do urlopu w wymiarze 26 dni roboczych.

(za „Służbą Pracowniczą” — Biuletynem Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej nr 1 i 9 z r. 1988).

NOWE PRZEPISY PŁACOWE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH

Uchwała nr 196 Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1988 r. zmieniła dotychczasowe przepisy płacowe obowiązujące pracowników upowszechniania kultury (w tym bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach publicznych). Wprowadzona została mianowicie nowa tabela grup wynagrodzenia zasadniczego i stawek dodatku funkcyjnego.

Tabela stawek wynagrodzenia zasadniczego i dodatków funkcyjnych pracowników działalności podstawowej

Grupa wynagrodzenia zasadniczego	Miesięczna kwota w złotych	Grupa dodatku funkcyjnego	Miesięczna kwota w złotych
1	2	3	4
1	20 000 — 26 500	1	1 000 — 3 000
2	20 500 — 28 000	2	1 500 — 3 500
3	21 000 — 29 500	3	2 000 — 4 000
4	21 500 — 31 000	4	2 500 — 4 500
5	22 000 — 32 500	5	3 000 — 5 000
6	22 500 — 34 000	6	3 500 — 5 500
7	23 500 — 36 000	7	4 000 — 6 000
8	24 500 — 38 000	8	4 500 — 6 500
9	25 500 — 40 000	9	5 000 — 7 000
10	26 500 — 42 000	10	5 500 — 7 500
11	28 000 — 44 000	11	6 000 — 8 000
12	29 500 — 46 000	12	6 500 — 8 500
13	31 000 — 49 000	13	7 000 — 9 000
14	33 000 — 52 000	14	7 500 — 10 000
15	36 000 — 55 000	15	8 000 — 12 000

Nowe tabele obowiązują od 1 lipca 1988 r., co umożliwi wykorzystanie środków finansowych przyznanych bibliotekom publicznym na powyższe uposażenia pracowników.

Zmiany dotyczą również pozostałych pracowników bibliotek publicznych wynagradzanych na podstawie uchwały nr

159 Rady Ministrów z dnia 14 października 1985 r. („Monitor Polski” nr 36, poz. 241 z późn. zmianami). Uchwała nr 169 Rady Ministrów z dnia 3 października 1988 r. („Monitor Polski” nr 29, poz. 256) w § 2 podwyższyła górną granicę uposażeń zasadniczych pracowników administracji i obsługi zatrudnionych w instytucjach i placówkach upowszechniania kultury do 48 000 zł miesięcznie. Szczegółową tabelę określa Zarządzenie nr 23 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 24 listopada 1988 r. Nowa tabela obowiązuje od 1 lipca 1988 r.

Tabela stawek wynagrodzenia zasadniczego i dodatków funkcyjnych pracowników administracji i obsługi

Grupa wynagrodzenia zasadniczego	Miesięczna kwota w złotych	Grupa dodatku funkcyjnego	Miesięczna kwota w złotych
1	2	3	4
1	16 500 — 18 000	1	1 000 — 3 000
2	17 000 — 19 000	2	1 500 — 3 500
3	17 500 — 20 000	3	2 000 — 4 000
4	18 000 — 21 000	4	2 500 — 4 500
5	18 500 — 22 000	5	3 000 — 5 000
6	19 000 — 23 500	6	3 500 — 5 500
7	19 500 — 25 000	7	4 000 — 6 000
8	20 000 — 26 500	8	4 500 — 6 500
9	20 500 — 28 000	9	5 000 — 7 000
10	21 000 — 29 500	10	5 500 — 7 500
11	21 500 — 31 000	11	6 000 — 8 000
12	22 000 — 32 500	12	6 500 — 8 500
13	22 500 — 34 000	13	7 000 — 9 000
14	23 500 — 36 000	14	7 500 — 10 000
15	24 500 — 38 000		
16	25 500 — 40 000		
17	26 500 — 42 000		
18	28 000 — 44 000		
19	29 500 — 46 000		
20	31 000 — 48 000		

UMOWY O DZIEŁO I UMOWY ZLECENIA

Dnia 25 listopada 1988 r. utraciła moc obowiązującą uchwała nr 244 Rady Ministrów z dnia 19 listopada 1982 r. w sprawie wynagradzania za prace powierzone pracownikom przez uposażone zakłady pracy na podstawie umów o dzieło lub umów zlecenia („Monitor Polski” nr 29, poz. 252). Wspomniany akt uchylili uchwałą nr 182 Rady Ministrów z dnia 24 października 1988 r. („Monitor Polski” nr 31, poz. 280). Z faktu tego wynikają konsekwencje praktyczne, szcze-

gólnie istotne przy zawieraniu umów o dzieło lub umów zlecenia.

Po pierwsze przestała istnieć bardzo wygodna podstawa prawna umożliwiająca wyliczenie stawki godzinowej nawet za wykonywanie czynności nietypowych. Znając stawkę godzinową oraz pochłonność wykonywanego zlecenia (liczoną w godzinach) można było łatwo obliczyć kwotę wynagrodzenia — nie przekraczało to możliwości dzieci ze szkoły podstawowej.

Po drugie, przy braku innych szczegółowych podstaw, takich jak np. Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 6 lutego 1984 r. w sprawie finansowania prac normalizacyjnych i wynagrodzenia za te prace („Monitor Polski” nr 6, poz. 47), Zarządzenie nr 17 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 26 czerwca 1987 r. w sprawie zasad i stawek wynagrodzeń za usługi artystyczne, techniczne, administracyjne i inne świadczone w imprezach artystycznych („Dz.Urz.” MKiS nr 3. poz. 19) — przykłady można mnożyć — obowiązującą będą postanowienia kodeksu cywilnego — ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dziennik Ustaw nr 16, poz. 93), a w szczególności postanowienia księgi III Zobowiązania : tytułu XV dotyczącego umowy o dzieło (art. 627—646) i tytułu XXI dotyczącego umów zlecenia (art. 734—751).

W tym miejscu nasuwa się pytanie: czym się różnią umowy o dzieło od umów zlecenia? Odpowiedź na nie jest prosta.

Przedmiotem umowy o dzieło jest wykonanie określonego dzieła, tj. uzyskanie oznaczonego rezultatu pracy ludzkiej. Rezultat ten może mieć mniej lub bardziej materialną postać. Umowy o dzieło dające materialny rezultat to np. umowy o uszycie odzieży, zrobienie mebli, wybudowanie domu. Może to też być przerobienie rzeczy, naprawa, konserwacja, wykończenie i uszlachetnienie artykułów lub prefabrykatów, oczyszczenie przedmiotów, odnowienie mieszkania, uporządkowanie załadowanie pojazdu. Mniej materialną postać mogą przybrać rezultaty wykonania innych umów o dzieło, np. obraz, rzeźba, fotografia, plany, kosztorysy, a niematerialną jeszcze inne, np. wykonanie koncertu czy przedstawienia artystycznego.

Stosowana potocznie nazwa **umowa zlecenia** lub prace zleczone dotyczy umów dwójakiego rodzaju — po pierwsze zleceń wykonywania czynności prawnych (znaczenie węższe), a po drugie tzw. umów nie nazwanych, do których należy stosować na podstawie art. 750 k.c. przepisy o zleceniu (znaczenie szersze). Zlecane czynności określa zleceniodawca, wymieniając je konkretnie lub rodzajowo (np. prowadzenie wykładu, prace redakcyjne, roznoszenie mleka).

Przepisy kodeksu cywilnego nie wprawdają przy umowie o dzieło reguły osobistego wykonania dzieła przez przyjmującego zamówienie. Obowiązek taki wynika natomiast z umowy zlecenia.

Umowę zlecenia zaliczyć należy do umów starannego działania w odróżnieniu od umów **rezultatu**, jak np. umowa o dzieło. Zasadniczym obowiązkiem zleceniobiorcy jest bowiem dążenie do wykonania wyznaczonej mu czynności.

Praktyczne rozróżnienie obu omawianych umów może nastarczać wiele kłopotów.

UMOWA O DZIEŁO

Kodeks cywilny w art. 628 § 1 przewiduje następujące metody ustalania wynagrodzenia za wykonanie dzieła:

1. — wskazanie podstaw do jego ustalenia (tam gdzie są cenniki, taryfikatory itp.),

2. jeżeli strony nie określiły wysokości wynagrodzenia ani nie wykazały podstaw do jego określenia, poczytuje się w razie wątpliwości, że miały one na myśli zwykłe wynagrodzenie za dzieło danego rodzaju (jest to tzw. ustawowa reguła interpretacyjna rozstrzygająca wątpliwości, które istnieją nadal mimo ustalenia wszystkich niezbędnych okoliczności i zastosowania wszystkich sposobów wykładni koniecznych do wykrycia rzeczywiście wyrażonej woli stron),

3. jeżeli sposób wskazany w punkcie 2 nie pozwoli ustalić wysokości wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie odpowiadające uzasadnionemu nakładowi pracy oraz innym nakładom przyjmującego zamówienie.

Reasumując, regułą będzie przy zawieraniu umów o dzieło, gdy brak innej podstawy prawnej, powołanie się na art. 628 § 1 kodeksu cywilnego.

W niektórych sytuacjach wynagrodzenie z tytułu wykonania dzieła może być ustalone kosztorysowo, tj. na podstawie zestawienia planowanych prac i przewidywanych kosztów. Przewidują to art. 629—631 k.c. Wynagrodzenie kosztorysowe należy stosować przy zamówieniach o charakterze skomplikowanym, najczęściej przy wykonywaniu dzieła polegającym na realizowaniu wielu różnych czynności (np. roboty budowlane).

Istnieją również możliwości zastosowania wynagrodzenia ryczałtowego (art. 632 § 1 k.c.), tj. uzgodnienia przez strony z góry ostatecznego w zasadzie wynagrodzenia bez względu na rzeczywisty nakład pracy i inne nakłady, które okażą się w trakcie realizacji niezbędne do wykonania dzieła. Ryczałt zabezpiecza zamawiającego przed koniecznością podwyższenia wynagrodzenia, jeśli poniesio-

ne nakłady okazały się większe, niż przewidywano, a można było je przewidzieć. Z drugiej strony, umówiony ryczałt gwarantuje przyjmującemu zamówienie pełne wynagrodzenie nawet wtedy, gdy koszty wykonania okazały się mniejsze. Zamawiający nie może bowiem żądać obniżenia wynagrodzenia.

Należy jeszcze dodać, że przy braku odmiennej umowy przyjmującemu zamówienie należy się wynagrodzenie w chwili oddania dzieła. Jeśli dzieło ma być oddawane częściami, a wynagrodzenie zostało obliczone za każdą część z osobna, wynagrodzenie należy się z chwilą spełnienia każdego ze świadczeń częściowych (art. 642 k.c.).

UMOWA ZLECENIA

W przypadku umów zlecenia podstawę prawną zastosowanego wynagrodzenia stanowić będzie art. 735 § 2 k.c., który brzmi: „Jeżeli nie ma obowiązującej taryfy, a nie umówiono się o wysokości wynagrodzenia, należy się wynagrodzenie odpowiadające wykonywanej pracy”.

W razie odpłatnego zlecenia wynagrodzenie należy się dopiero po wykonaniu zlecenia, chyba że co innego wynika z umowy lub przepisów szczegółowych.

PRZEDAWNIE NIE

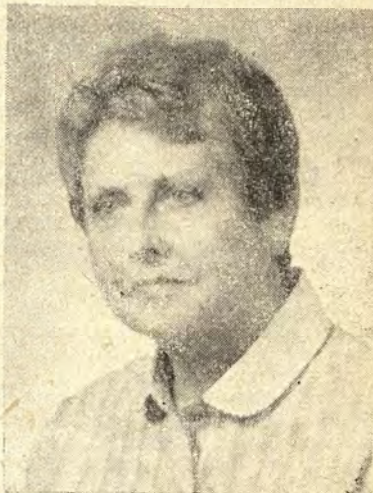
Pozostaje jeszcze do omówienia kwestia przedawnienia roszczeń o wynagrodzenie z tytułu wykonywania umowy o dzieło lub umowy zlecenia. Roszczenia wynikające z umowy o dzieło przedawniają się z upływem dwóch lat od dnia oddania dzieła, a jeżeli dzieło nie zostało oddane — od dnia, w którym zgodnie z treścią umowy miało być oddane (art. 646 k.c.). Taki sam termin obowiązuje w przypadku umów zlecenia (art. 751 k.c.).

*
*
*

Należy spodziewać się, że szczegółowe podstawy prawne służące dotychczas ustalaniu wynagrodzeń z tytułu wykonywania umowy o dzieło lub umowy zlecenia będą stopniowo uchylane. W tym przekonaniu utwierdza mnie m.in. projekt obwieszczenia Ministra Kultury i Sztuki na temat utraty mocy obowiązującej niektórych resortowych aktów prawnych. W związku z tym w coraz to większym stopniu stosowane będą postanowienia kodeksu cywilnego. Dlatego uznaję za nieodzowne przybliżenie czytelnikom tej trudnej problematyki na podstawie komentarzy do kodeksu cywilnego. A teraz pozostaje tylko jej praktyczne zastosowanie...

Z żałobnej karty

HALINA PABISZOWA

starszy kustosz dyplomowany, wicedyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, bibliotekarz z wyboru i powołania, nauczyciel wielu pokoleń młodych kadr bibliotekarskich, człowiek wielkiego serca, serdeczna i niezawodna koleżanka, aktywny członek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich odeszła od nas 21 czerwca 1988 r. po długiej chorobie i ciężkich cierpieniach.

Urodziła się 28 kwietnia 1930 r. w Zakach (pow. Wysokie Mazowieckie). W trudnym okresie wojennym pomagała matce pracą zarobkową. Ojciec, Franciszek Bielicki, był żołnierzem sił zbrojnych na Zachodzie. Po ukończeniu w r. 1950 gimnazjum i liceum w Sokołowie Podlaskim zdała egzamin wstępny na polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim, skąd została skierowana na Uniwersytet Wrocławski na studia historyczne. Ukończyła je w r. 1955 uzyskując magisterium na podstawie pracy z historii nowożytnej u prof. Henryka Wereszyckiego. W czasie studiów (1953) wyszła za mąż.

Pracę rozpoczęła w lutym 1955 r. w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu w Oddziale Informacyjno-Bibliograficznym. W r. 1957 przeszła do pracy w Bibliotece Wyższej Szkoły Ekonomicznej, chcąc się sprawnie i spróbować sił w innego typu placówce. W r. 1960 przyjęła jednocześnie obowiązki wykładowcy w Państwowym Studium Kulturalno-Oświatowym i Bi-

biotekarskim. Dydaktyka stała się odąd obok informacji drugą jej pasją, której została wierna do końca życia. Jako pedagog cieszyła się zaufaniem współpracowników oraz szacunkiem i autorytetem wśród młodzieży.

Od początku związania się z zawodem daje się poznać jako zaangażowany pracownik, dobra, wesoła, uczynna koleżanka. Jej zainteresowania ukierunkowują się na prace o charakterze bibliograficzno-informacyjnym. Już w r. 1962 na konferencji w Rogowie głos jej wzbudza zainteresowanie zgromadzonych. Przez wszystkie lata pracy bibliotekarskiej uczestniczy w różnych konferencjach krajowych i międzynarodowych, a jej liczne wypowiedzi przysparzają jej autorytetu w środowisku bibliotekarskim jako znawcy zagadnień związanych z informacją naukową. Pracując w Bibliotece Wyższej Szkoły Ekonomicznej podnosi swoje kwalifikacje zawodowe na kursach krajowych i zagranicznych. W r. 1963 zdaje egzamin państwowy dla bibliotekarzy dyplomowanych i otrzymuje stanowisko adiunkta dyplomowanego.

Kol. Pabiszowa była inicjatorem nowatorskich rozwiązań w zakresie systemów biblioteczno-informacyjnych. W r. 1971 objęła w wyniku konkursu stanowisko zastępcy dyrektora do spraw informacji w Bibliotece Politechniki Wrocławskiej. W latach 1971—1975 była autorem i współtwórcą systemu informacji funkcjonującego obecnie w Politechnice Wrocławskiej. Po przejściu w r. 1975 na stanowisko wicedyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej zajmowała się także przede wszystkim organizowaniem systemu informacji naukowej, a więc problemami najbardziej nowoczesnymi i trudnymi, które nie zostały jeszcze rozwiązane w skali krajowej. Wprowadziła też wiele nowych rozwiązań w zakresie udostępniania zbiorów. Jest współautorem projektu budowy biblioteki środowiskowej. Prowadziła działalność propagatorską i dydaktyczną. Wykładała w Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, uczestniczyła w procesie szkolenia kadr bibliotekarskich w zakresie infor-

macji naukowej na kursach organizowanych przez Centrum INTE w Warszawie. Wieloletnie doświadczenia wykorzystwała w kształceniu młodych pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej. Była autorem lub współautorem wielu programów kształcenia studentów i bibliotekarzy.

Równoległe z pracą dydaktyczną i organizacyjną zajmowała się działalnością naukową. Jest autorką publikacji, referatów i wypowiedzi na konferencjach krajowych i międzynarodowych. W latach 1973—1975 kierowała badaniami potrzeb użytkowników informacji w Politechnice Wrocławskiej, następnie, w latach 1975—1977, kontynuowała je w środowisku Uniwersytetu Wrocławskiego. Prace te zostały uwieńczone publikacjami.

Działała aktywnie w organizacjach politycznych i społecznych. Przez cały okres swego życia zawodowego była czynnie i emocjonalnie związana ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich. W latach 1974—1981 pełniła funkcję przewodniczącej Zarządu Okręgu Wrocławskiego, będąc równocześnie członkiem Zarządu Głównego oraz przewodniczącą jego Komisji Współpracy Bibliotek i Ośrodków Informacji. Została uhonorowana licznymi odznaczeniami państwowymi, w tym Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Doskonałe przygotowanie fachowe, znajomość problemów nowoczesnego bibliotekarstwa i informacji naukowej, umiejętność współżycia z ludźmi i kierowania zespołami, dbałość o sprawy pracowników — to cechy, które zjednywały jej szacunek i zaufanie współpracowników. Jako koleżanka była niezawodna, oddana bez reszty, zawsze lojalna, jako kierownik zespołów — wymagająca, perfekcjonistka w każdej sprawie. Była człowiekiem pogodnym, wrażliwym, o wysokiej kulturze, odważnym w wypowiedzaniu opinii.

Odeszła przedwcześnie z zawodu, walcząc ze śmiertelną chorobą, ale pozostawiła po sobie trwałą ślad i pamięć w sercach ludzkich.

KRYSTYNA ROHOZIŃSKA

INFORMUJEMY AUTORÓW, że dysponując niewielką objętością numerów nie możemy kwalifikować do druku artykułów przekraczających 8—10 znormalizowanych stron (30 wierszy) maszynopisu. Artykułów nie zamówionych przez redakcję nie zwracamy. Zastrzegamy sobie prawo do skracania, adiacji tekstów, nadawania własnych tytułów. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Najstarsze cywilizacje świata

BN 1989

cena ok. 100,- zł

Poradnik bibliograficzny „Najstarsze cywilizacje świata” (zawiera dane o najważniejszych starożytnych cywilizacjach Europy, Bliskiego i Środkowego Wschodu, Afryki, Dalekiego Wschodu i Indii, a także cywilizacjach Ameryki w epoce przedkolumbijskiej. Uwzględnia (w wyborze) poświęcone im książki wydane w latach 1970-1986, przede wszystkim zaś monografie popularnonaukowe oraz przystępnie ujęte opracowania naukowe. Bibliografia poprzedzona jest wstępem historyka dr. hab. Bronisława Nowaka, wprowadzającym w problematykę starożytnych cywilizacji.

Poradnik przeznaczony jest dla bibliotekarzy, nauczycieli, uczniów szkół średnich oraz szerokiego kręgu czytelników zainteresowanych historią i archeologią.

Wychowanie w rodzinie Jolanta Jęsko

BN 1989

cena ok. 100,- zł

Poradnik bibliograficzny „Wychowanie w rodzinie” przeznaczony jest dla rodziców i wychowawców. Obejmuje wydane w latach 1975-1986 opracowania i monografie popularnonaukowe, które mogą pomóc rodzicom i wychowawcom w harmonijnym wychowywaniu dzieci i rozwiązywaniu konkretnych trudności. Poszczególne rozdziały poradnika prezentują książki poświęcone charakterystyce rodziny jako środowiska wychowawczego, kształtowaniu się osobowości i potrzeb psychicznych dziecka, zagadnieniom wychowawczym w kolejnych fazach jego rozwoju (z wyodrębnieniem tematyki wieku dorastania, wychowania seksualnego i spraw wiążących się z nauką szkolną) oraz specyfice postępowania z dzieckiem trudnym. Korzystanie z poradnika ułatwią indeksy: autorów i tytułów uwzględnionych książek.

Zamówienia prosimy kierować:

Biblioteka Narodowa
Zakład Wydawniczy

ul. Hankiewicza 1
00-973 Warszawa

Polski Komitet Narodowy Internationale Buchkunst-Ausstellung (IBA) powstał w Warszawie. Jego pracami kierują: Kazimierz Molek (podsekretarz stanu w MKiS) — przewodniczący, Stanisław Bębenek — wiceprzewodniczący, Zbigniew Rychlicki (wicedyrektor ds. artystycznych I.W. „Nasza Księgarnia”) — wiceprzewodniczący, Stanisław Dzieran (wicedyrektor Biblioteki Narodowej) — sekretarz. Siedziba Komitetu znajduje się w Bibliotece Narodowej. Głównym celem działalności IBA jest prezentacja oraz promocja pięknej książki i wymiana doświadczeń w skali międzynarodowej przez organizowanie, raz na 5 lat, Międzynarodowej Wystawy Sztuki Książki i towarzyszących jej seminariów, spotkań, konkursów itp. Zadaniem Komitetu Narodowego IBA będzie zaktywizowanie środowiska polskich wydawców na tym polu i rozszerzenie uczestnictwa Polski w wystawie. Kolejna Międzynarodowa Wystawa Sztuki Książki w Lipsku odbędzie się w maju br.

Zbiór poloników w Bibliotece Kongresu USA ocenia się na ponad 70 tys. jednostek. Pierwszym polskim nabytkiem było angielskie tłumaczenie „Konstytucji 3 Maja” ze zbioru prywatnego Tomasza Jeffersona. Do najcenniejszych pozycji XVI-wiecznych należą polskie wydania: „Sphera materialis” Johansena de Sacro Bosco (1506), „Cosmographia” Ptolemeusza (1512), dwie edycje „De revolutionibus orbium coelestium” Kopernika (1543 i 1566). Z późniejszych książek należy wymienić „O skutecznym rad sposobie” Stanisława Konarskiego (wyd. 1760—1763), pierwsze wydanie „Konrada Wallenroda” (1828), „Pana Tadeusza” (1834) oraz wydanie zbiorowe „Pism Adama Mickiewicza” (1844).

Centralna Biblioteka Wojskowa im. płk. Zbigniewa Żańskiego w 70 rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości i w 45-lecie LWP wyróżniona została przez Radę Państwa Orderem Sztandaru Pracy II klasy.

7 listopada 1988 r. minęła 80 rocznica uroczystego wieczoru z okazji otwarcia (założonej i utrzymanej od 1940 r. przez Towarzystwo Szkoły Ludowej) Miejskiej Biblioteki Literacko-Naukowej im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie — protoplastki dzisiejszej WBP.

W 70-lecie odzyskania niepodległości — wystawę pod tym tytułem zorganizowała w Pałacu Rzeczypospolitej Biblioteka Narodowa. Główny zrab wystawy stanowiła cenna kolekcja dokumentów życia spo-

łecznego dotychczas rzadko lub wcale nie pokazywanych. Ekspozycja była czynna od 11 XI do 11 XII 1988 r.

XI Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Księgarzy Polskich obradował (18—19 XI) w Warszawie. Podsumowano dorobek minionej kadencji, przyjęto program działania, wybrano nowe władze SKP. Przewodniczącym organizacji księgarskiej został ponownie Tadeusz Hussak.

Przygotowania do Krajowego Zjazdu Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zrelacjonowano podczas posiedzenia Zarządu Głównego SBP (22 XI 1988). Zjazd odbędzie się w dniach 15—17 maja br. w Bałtyckim Centrum Spotkań Młodzieży w Sobieszewie. Do dyspozycji delegatów będzie cały ośrodek. Program merytoryczny przewiduje przyjęcie sprawozdań z działalności wszystkich ogniw SBP w kadencji 1985—1989, wybór nowych władz, przyjęcie programu działania na lata 1989—1993. Wśród imprez towarzyszących znajdzie się m.in. rejs okrętami Marynarki Wojennej.

Dni Państwowego Wydawnictwa „Iskry” zorganizowała WBP w Chełmie. Inauguracji dni (21 XI) towarzyszyło otwarcie wystawy dorobku edytorskiego wydawnictwa, spotkanie z kierownictwem oficyny, kiermasz wydawnictw.

SPRAWY LOKALOWE BIBLIOTEK

Biblioteka Główna bydgoskiej Filii Uniwersytetu Warszawskiego — zamknięta w 1987 r. przez Państwową Inspekcję Pracy, przeniosła się czasowo do pomieszczeń wynajętych od Zakładów Elektrotechnicznej Techniki Obliczeniowej.

Warszawska Centralna Biblioteka Nutowa po wielu latach tułaczki otrzymała siedzibę w czteropiętrowym, grutownie odremontowanym budynku przy ul. Fredry 8 (koło Ogrodu Saskiego). W budynku tym przed wojną mieścił się bank znany m.in. z nie udanego włamania słynnego Szpicbródki. W gmachu znalazło się miejsce na kameralną salę koncertową i salon wystawowy.

Systemem gospodarczym i w dużej mierze w czynie społecznym wybudowano w gdyńskiej dzielnicy Mały Kack filię MBP. Budowę rozpoczęto w 1984 r. z inicjatywy radnego Klemensa Chlebby, który sam wybudował mury obiektu. Placówka została przekazana użytkownikom 15 listopada ub. r.